
Eesti keel LÕK ainekava

1.1. Eesti keele pädevus Ruila Põhikoolis

Eesti keele õpetuse peamine ülesanne on toetada õpilaste kõne arengut, rõhutades eriti kõnest arusaamise kujundamist.

Eesti keele õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) oskab kuulata ja kõnele adekvaatselt reageerida; osaleb dialoogis ja väljendab oma mõtteid kuulajale arusaadavalt;
- 2) kavandab oma tegevust kõne abil, kommenteerib ning hindab seda, reguleerib oma ja teiste tegevust vastavalt üldistele käitumishormidele;
- 3) loeb jõukohast teksti, mõistab selle sisu ja mõtet;
- 4) kirjutab arusaadavalt, teeb märkmeid, mõistab ja koostab tarbekirja;
- 5) on omandanud elementaarse ülevaate eesti keele süsteemist, tunneb põhitermineid;
- 6) valdab praktiliselt eesti keele lauseehitust, igapäevast sõnavara ja sõnade muutevorme, saab aru sõnade ja lausete otsesest tähendusest ning oma kogemuste piires ka pragmaatilisest tähendusest;
- 7) kasutab eesti keelt õpitegevuses ja igapäevases elus; tõlgendab igapäevast lihtsat verbaalset teavet;
- 8) tunneb ilukirjanduslike tekstide liike, omab elementaarset ülevaadet rahvuskirjandusest ja oskab nimetada mõnda kirjanikku;
- 9) tunneb ja jälgib oma võimete kohaselt üldnimlikke kõlbelisi arusaamu, valdab vastavat tavasõnavara.

1.2. Õppeainete jaotumine

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	Kokku
Eesti keel	7	9	8	8	7	6	6	6	6	63

Lihtsustatud õppe puhul arvestatakse õpilaste arengu perioode.

Õppetegevus 1.-2. klassis

1.-2. klassis on põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetöök. Kuna õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. Õpilased suudavad osaleda õppetegevustes õpetaja suunamisel ja õpetajaga koostöös. Õpilased vajavad õppetegevustes palju materialiseerimist ja näitlikke vahendeid, sh algoritme. Eesmärgiks on saavutada elementaarne lugemis- ja kirjutamisoskus.

Õppetegevus 3.-5. klassis

3.-5. klassis tegeletakse õpiharjumuste ja -oskuste ning püsivuse kujundamisega.

3.-5. klassis kujuneb jätkuvalt õpilaste oskus märgata ja eristada oma lähiümbrust (selle esemeid, nähtusi, sündmusi, tegevusi jms). Õpilased tutvuvad eesti rahvakommete ja traditsioonidega (rõhuasetus pere ja kodukoha traditsioonidel).

Tegevus- ja suhtlussituatsioonides õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas aktsepteeritavaid käitumisnorme. Õpitakse märkama, eristama ja mõistma igapäevaelu olukordi, sealhulgas ohuolukordi, verbaalseid ja mitteverbaalseid eneseväljendusviise, tundeid jms. Täiendatakse ühis- ja koostevuse oskusi (sh hooliv ja teisi arvestav suhtlemine) ja viisaka käitumise oskusi. Õpetaja abiga saab õpilane aru pere ja koduga seotud teemadest, teadvustab laste ning vanemate vastastikuseid õigusi ja kohustusi.

Järjepidevalt kujundatakse õpilaste sotsiaalset teadlikkust ja verbaalset aktiivsust: õpilased kirjeldavad abivahendite toel enda ja kaaslaste tegevust ja emotsionaalset seisundit.

Õppimist toetavad aktiivõppemeetodite kasutamine, õppekäigud, praktilised ülesanded, lühipalade lugemine ja analüüsimine. Järjest enam võimaldab tunnetustegevuse tase õpilastel aktiivsemalt ja iseseisvamalt osaleda (õpi)tegevuste kavandamisel, sooritamisel ja kontrollimisel ning abivahendite valimisel ja kasutamisel.

Praktiliste ja tekstis kirjeldatud situatsioonide analüüsil pööratakse tähelepanu nendes osalejate tegevusviisidele, motiividele ja kavatsustele, situatsioonide tingimustele, tegevuste tulemustele ja tagajärgedele. Õpitakse juhendamise järgi situatsioonidele alternatiivseid lahendusi leidma ning kaaslastele soovitusi andma.

Õppetegevus 6.-7. klassis

6.-7. klassis tegeletakse iseseisvuse kujundamise ja eesmärgistatud töö oskuste ning valikute tegemise oskuste arendamisega. Õpilased suudavad mõista ja täita suulisi ning kirjalikke tuttavaid töökorraldusi. Oluline on kasutada algoritme ning suunata õpilasi aktiivsemalt ka iseseisvalt algoritme järgima ja kasutama, sh oma tegevust kontrollima. Jätkuvalt on õppeprotsessis suur osakaal praktilisel harjutamisel.

6.-7. klassi õpetuse ülesandeks on süstematiseerida eelnevates klassides omandatud praktilist keelekasutusoskust ning seda teadlikustada, toetada keeleliselt teiste ainete õppimist, õppida kasutama tekste teabe hankimiseks. Omandatakse mitmed uued teksti taastamise võtted, sh õpitakse koostama kirjalikku ümberjutustust.

Kolmandal arenguastmel jõutakse ladusa lugemiseni. Järjest rohkem loetakse endamisi, õpitakse iseloomustama tekstides kirjeldatud tegelasi, kirjeldatud sündmused seostatakse ajaloolise taustaga. Kirjeldamisel pööratakse enam tähelepanu detailidele võimalikult täpsete kujutluspiltide loomiseks ja teabe edastamiseks.

Õpetamisel pööratakse 6.-7. klassis tähelepanu omadussõnadele: tähenduse täpsustamine ja diferentseerimine, rakendamine laiendina. Suunatakse enamlevinud sõnamoodustusmallide omandamist, sõnavormide rakendamist erinevates tähendustes, sõnade mõistmist ja kasutamist ülekantud tähenduses.

Õppetegevus 8.-9. klassis

8.-9. klassis tegeletakse oma tegevuse kavandamise ja hindamisega. Õpetatakse valima ning rakendama tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi, vahendeid ja enesekontrollivõtteid. Õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

Arendatakse oskust kuulata ja lugeda jõukohaseid tekste, mõista suulist kõnet, luua keeleliselt korrektseid ning suhtlussituatsioonile vastavaid lihtsaid suulisi ja kirjalikke tekste, sh lihtsa struktuuriga loovtöid.

Harjutatakse tekstidest teabe hankimist, märkmete tegemist ja konspekteerimist, tarbekirja, rakendades omandatud digioskusi. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Õppeprotsessis on suur osakaal praktilisel harjutamisel, õppesisu ja omandatavaid oskusi seostatakse igapäevaeluga.

1.4. Üldpädevuste kujundamine eesti keeles

Üldpädevused eesti keeles üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses	Tegevused ja protsessid
<p>Kultuuri- ja väärtuspädevus –</p> <p>Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone (3.-5.klass).</p> <p>Õpilane tunneb oma pere ja kodukoha traditsioone; tunneb ja austab oma emakeelt (6.-7.klass).</p> <p>Õpilane tunnetab end oma rahvuse liikmena ja Eesti kodanikuna, väärtustab maailma eri rahvaste ja kultuuride mitmekesisust, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamuste vabalt ja lugupidavalt, tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri; väärtustab eesti keele ja kultuuri säilimist ja arengut; tunneb ja järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimaluste piires (8.-9.klass).</p>	<p>Eesti keeles kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.</p> <p>Ajakirjanduse areng Eestis.</p> <p>Suhtlus ja kõlblus.</p> <p>Ajalooline taust kroonikatele.</p> <p>Kaasaja ühiskonna elu.</p> <p>Ülekoolilised üritused (aktused, aastapäevad, rahvatants)</p> <p>Eesti heliloojate tekstidele laulud</p> <p>Kooli traditsioonid (õpetajate päev, Tartu rahu, Eesti Vabariigi aastapäev, advendiüritus)</p> <p>Rahvakalendri tähtpäevad (mardipäeva kombestik, sõbrapäev)</p>
<p>Sotsiaalne- ja kodanikupädevus –</p> <p>Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid (1.-2.klass).</p> <p>Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid; järgib kooli- ja klassireegleid (3.-5.klass).</p> <p>Õpilane on oma võimaluste piires aktiivne; arvestab suunamisel rühma ja isiklike huvisid; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi ning järgib kooli- ja klassireegleid (6-7. Klass).</p>	<p>Eesti keeles kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütlemas, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetiliselt ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.</p> <p>Reportaaž, lugejakiri, juhtkiri, arvamyslugu, portreelugu, arvustus ja uudis.</p>

<p>Õpilane on aktiivne ja vastutustundlik kodanik, kes on huvitatud oma kooli, kodukoha ja riigi arengust; teab oma peamisi õigusi ja kohustusi, oskab nende eest seista, arvestab rühma huvisid ja isiklikku huvi; järgib vastutustundlikult ühiselu reegleid, konflikte lahendades arvestab seadusi ning moraalnorme (8.-9.klass).</p>	<p>Pangandus ja raha teema.</p> <p>Ühiskonnakriitika kirjanduses.</p> <p>Kooli kodukorraga nõustumine</p> <p>Liiklemine kooliteel</p> <p>Õpilasomavalitsuse töö (klassivanema valimine)</p> <p>Õpilaste suutlikkus klassikaaslaste ja õpetajatega suhelda, vastata ootustele.</p> <p>Kirjanduses ja eesti keeles tegelaskujude analüüs kirjandusteostes. Väitlused, kirjanduslik kohtuprotsess, raamatukokkuvõtted.</p> <p>Kooliüritusteks valmistumine, eeskavade valmistamine, klassidevaheline ettelugemine.</p> <p>Kohtumised kirjanikega, erinevate avaliku elu tegelastega.</p> <p>Etenduste arvustuste kirjutamine.</p>
<p>Enesemääratluspädevus –</p> <p>Õpilane hindab suunamisel oma võimeid; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne (1.-2.klass).</p> <p>Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne (3.-5.klass).</p> <p>Õpilane hindab suunamisel oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus; väärtustab tervislikku eluviisi; on füüsiliselt aktiivne (6.-7.klass).</p> <p>Õpilane mõistab ja väärtustab iseennast ja enda arengut, hindab adekvaatselt oma võimeid ja toimetulekut igapäevaelus, juhib oma käitumist erinevates olukordades; väärtustab tervislikku eluviisi, on füüsiliselt aktiivne (8.-9.klass).</p>	<p>Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.</p> <p>Keeltekaart, hõimurahvad. Murded.</p> <p>Elukestev õpe</p> <p>Huviringi valik, kooli tervisepäev, spordipäevad (tunda oma võimeid, planeerida õppetööd)</p> <p>Regulaarne eneseanalüüs (tööde tulemuste põhjal) ja küsimused teemade omandamise kohta, nt teema lõpus või õppeperioodi lõpus.</p> <p>Lõiming esinemisõpetusega - enesekindel ja teadlik esinemine (luuletused, näidendid).</p>
<p>Õpipädevus –</p> <p>Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel (1.-2.klass).</p>	<p>Eesti keele tundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.</p>

<p>Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel (3.-5.klass).</p> <p>Õpilane õpib vastavalt oma võimetele; täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt õpetaja suunamisel. Planeerib suunamisel õppimist, sh enesekontrolli (6.-7.klass).</p> <p>Õpilane õpib vastavalt oma võimetele, planeerib õppimist, sh enesekontrolli, järgib kavandatud. Täidab korrektselt jõukohaseid ülesandeid individuaalselt ja rühmas, kasutab sobivaid teabevahendeid. On avatud uutele teadmistele ja oskustele. (8.-9.klass)</p>	<p>Raamatukogu tund (ennustav lugemine). Raamatukogust vajaliku info otsimine, võimaluste kasutamine, koostöö. Raamatukogutunnid igas vanuseastmes.</p> <p>Hindamisjuhendiga tutvumine</p> <p>Koduõppe päevad (motivatsioon, ajaplaan, vastutus, õpistrateegiad), etluskonkurss.</p> <p>Strateegiad: refereerimine, konspekteerimine, tsiteerimine, illustreerimine, viitamine jne. Digimaterjalide kasutamine (veebisõnastikud, töö tekstidega). Funktsionaalse lugemisoskuse treenimine. Oma eluloo kirjutamine. RaRa haridusprogrammid.</p>
<p>Suhtluspädevus –</p> <p>Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma vajadusi ja soove (1.-2.klass).</p> <p>Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, suudab arusaadavalt ja viisakalt esitada oma vajadusi ja soove (3.-5.klass).</p> <p>Õpilane suhtleb suhtlemispartnereid arvestades, esitab arusaadavalt ja viisakalt oma vajadusi ja soove, kasutades selleks erinevaid teabevahendeid (6.-7.klass).</p> <p>Õpilane suhtleb olukorda ja suhtlemispartnereid arvestades, esitab oma soove, selgitab oma seisukohti, osaleb arutelus; loeb, mõistab, kirjutab ja loob tekste iseseisvaks toimetulekuks vajalikul tasemel, kasutab teabevahendeid.(8.-9.klass)</p>	<p>Eesti keele tundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise oskust.</p> <p>Rühmatöös ja paaristöös osalemine, tulemuse esitlemine.</p> <p>Suuline vastamine, peast vastamine.</p> <p>Oskus valida vastavalt suhtlusolukorrale sobiv stiil/ sõnavara.</p> <p>Raamatuesitlused ja -kokkuvõtted, loetu ja kuuldu põhjal küsimuste esitamine ja vastamine.</p>
<p>Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus –</p> <p>Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemituatsioone; tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt (3.-5.klass).</p> <p>Õpilane lahendab suunamisel eakohaseid probleemituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja tehnoloogiaalaseid teadmisi-oskusi ja abivahendeid; tegutseb võimete piires loodust ja keskkonda säästvalt (6.-7.klass).</p>	<p>Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust. Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.</p>

Õpilane lahendab elulisi probleemsituatsioone, kasutades omandatud matemaatilisi, loodusteaduslikke ja/või tehnoloogiaalaseid teadmisi- oskusi ning (abi)vahendeid; mõistab inimese ja keskkonna vahelisi seoseid, suhtub elukeskkonda vastutustundlikult ja hoolival, elab ning tegutseb loodust ja keskkonda säästvalt. (8.-9.klass)

Arvsõnade õigekiri, kuupäevade märkimine, lühendite kirjutamine, mõistete tähendus

Keeltekaart, murded

Kohanimedega õigekiri

Tekstide vormistamine arvutis

Veebis artikleid lugemine ja kriitiline hindamine

Ettevõtlikkuspädevus –

Õpilane on tegutsemisvalmis, väärtustab praktilist tööd ja on valmis kutse- ja elukestvaks õppeks. Hindab adekvaatselt oma võimeid. Püstitab ja täidab endale seatud eesmärgid ning võtab vastutuse oma tegude eest. (8.-9.klass)

Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöös. Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

Klassi- ja ülekooliliste ürituste korraldamine.

Tervisepäev /mardipäeva laad.

Jõuluball (kostüümid, menüü koostamine, etteasted)

Koolikohvik

Rahatarkuse nädal (laen, investeerimine)

Playback

Digipädevus-

Õpilane lülitab digiseadet sisse ja välja, küsib abi, kui digiseade ei tööta. Täidab õpetaja poolt esitatud samm-sammulist tegevusjuhust ära kirjutades (3.-5. klass).

Õpilane leiab juhendamisel teavet veebist, tunneb levinumaid otsingumootoreid (nt Google) ja kasutab arvuti jm digivahendite abi õppetöös (6.-7.klass).

Õpilane orienteerub ja tegutseb infotehnoloogilises maailmas eesmärgipäraselt ja turvaliselt. Otsib ja kasutab infot, tunneb lihtsamaid programme ja keskkondi. Järgib digikeskkonnas üldkehtivaid moraali- ja väärtuspõhimõtteid. (8.-9.klass)

Suutlikkus kasutada uuenevat digitehnoloogiat abistab toimetulekut kiiresti muutuvast ühiskonnas nii õppimisel, kodanikuna tegutsedes kui ka kogukonnades suheldes. Oluline on oskus leida ja säilitada digivahendite abil infot ning hinnata selle usaldusväärsust. Digipädevus annab õpilasele võimaluse osaleda digitaalses sisuloomes: tekstide, piltide vms loomisel ja kasutamisel, suhelda ja teha koostööd erinevates digikeskkondades. Olla teadlik digikeskkonna ohtudest, osata kaitsta privaatsust, isikuandmeid; järgida digikeskkonnas samu moraali- ja väärtuspõhimõtteid nagu igapäevaelus.

Veebisõnaraamatud, kirjakeele uuendus, keele korraldus, iseseisev töö interneti tekstiga, e-kiri, väärtuste, libaandis, kallutatud info.

Laensõnad ja võõrsõnad.

Tööde korrektne, nõuetekohane vormistus. Infootsing.

Kirjade kirjutamine ja vormistus.

Artikleid analüüs ja informatsiooni õigsuse kontrollimine. Eesti keele käsiraamatu kasutamine. Regulaarne kirjalik töö EIS keskkonnas (kõik klassid).

Esseed, arvustused, kokkuvõtted

1.5. Õppe kavandamise ja korraldamise erisused

Valdkondlikku õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üld- ja valdkonnapädevustest, kooliastme lõpuks taotletavatest teadmistest, oskustest ja hoiakutest ning õpitulemustest ja kooli õppekavas sätestatud õppesisust, kooliastmete õppe ja kasvatus rõhuasetustest ning lõimingust teiste õppeainete ja läbivate teemadega;
- 2) arvestatakse didaktika nüüdisaegsete käsituste ja ainevaldkonnas toimunud arenguga, võetakse arvesse kohalikku eripära ning muutusi ühiskonnas;
- 3) toetatakse lõimingut valdkonna sees, õppeainete vahel ja õppekava läbivate teemadega, arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid;
- 4) rakendatakse mitmekesiseid ja kombineeritud õppemeetodeid ning aktiivsust, loovust, koostööd ja tagasisidet soodustavaid õppetegevusi, kujundatakse õpiharjumusi ja -oskusi;
- 5) arvestatakse õpilaste eelteadmisi, huvisid, individuaalseid eripärasid ja -võimeid, kasutatakse diferentseeritud sisu ja sobivat pingutust nõudvaid ülesandeid, mille sisu ja raskusaste toetavad individualiseeritud ja õpilasele tähenduslikku käsitlust, reageeritakse õpiraskustele ning pakutakse õpiabi;
- 6) taotletakse mõõdukat ja ühtlaselt jaotuvat õpikoormust, mis soodustab motivatsiooni ning jätab aega puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 7) tegeldakse probleemikeskselt ja kogemuspõhiselt eluliste nähtuste ja olukordadega, seostatakse oskusi igapäeva elu ja jätkuõpingutega.

1.6. Hindamise erisused

Hindamine on õpiprotsessi lahutamatu osa, mille käigus selgitatakse välja, kas õpilane on õppekavas määratletud õpitulemused saavutanud või mitte.

Kasutatakse õppimist toetavat ehk kujundavat hindamist, mis sisaldab endas kolme komponenti:

- süstemaatiline info kogumine õpilase arengu kohta (sh õpitulemuste saavutatuse kohta) ning selle analüüsimine,
- tagasiside andmine õpilase seniste tulemuste kohta, tagasiside kajastab nii vajakajäämisi kui ka tugevusi,
- edasise õppimise planeerimine ja õpilase suunamine õppimisel.

Hindamisel kasutatakse erinevaid meetodeid ja vahendeid, hindamistulemusi dokumenteeritakse erineval viisil. Näiteks tuge vajavatel õpilastel on üheks dokumendiks individuaalse arengu jälgimise kaart, millele märgitakse hindamise tulemused (ehk õpilase tugevused ja arendamist vajavad küljed) ning soovitused õpilase toetamiseks tema edasisel õppimisel. Hindamise tulemusena saadud teavet tuleb kasutada õppe tulemuslikumaks kavandamiseks, sest hindamise eesmärk on aidata õpilasel õppida. Õpetaja roll on kavandada õpe nii, et õpilasel oleks õpitava omandamiseks vajalikud õppimistingimused ning motivatsioon õppimiseks.

Hindamise aeg ja põhimõtted

LÕ-õpilase õppimise edukus sõltub õppija erivajaduse olemusest, isiksuse omadustest ja võimetest, soovist ja oskusest õppida. Määrava tähtsusega on seejuures õpilase tunnetusprotsesside areng, mis toimub LÕ-õpilasel eakohasest arengust aeglasemalt ning eripäradega. Õpilase arenguliste eripärade tõttu on lihtsustatud õppe õpiprotsessis õpetaja roll tavapärasest suurem nii õppimise toetamisel ja mõtestamisel kui ka tulemuste ja tagasiside analüüsil.

Õppimist toetav hindamine peab toimuma pidevalt, st õppeprotsessi erinevatel etappidel:

- eelhindamine (õppeprotsessi alguses),

- protsessihindamine (õppeprotsessi käigus),
- järelhindamine (õppeprotsessi lõpus).

Oluline on teadvustada, mis eesmärgil hindamine toimub ning kuidas toetada LÕ-õpilast sellisel viisil, et hindamise tulemus oleks asjakohane ja tõene.

Põhimõtteid hindamisel

- Oluline on õpetaja teadlikkus, mis oskusi hinnata. Arvestada tuleb sellega, et võrreldes eakohase arenguga õpilastega on LÕ-õpilaste oskused samas vanuses palju piiratumad. Kui näiteks RÕK järgi õppijatel hinnatakse I kooliastmel lisaks ainealastele teadmiste ka arutlusoskust, paaris- või rühmatöö oskusi, siis lihtsustatud õppes toimub samal õppeperioodil õppimine valdavalt koostegevuses õpetajaga. Seega tuleb lihtsustatud õppe I kooliastmel lisaks eeldatavale õpitulemusele hinnata, millisel tasandil oli õpilase tegevus. Arvesse tuleb võtta õpetaja osalust, abivahendeid, kõnelist aktiivsust ja oskusi. Jõukohase taseme planeerimisel tasub tutvuda õpetamise põhimõtetega erinevatel arenguperioodidel (viide).
- Lihtsustatud õppe tasemel on oluline tegeleda järjepidevalt kontrollioskuse kujundamisega. LÕ-õpilased iseseisvalt õpiülesande tulemust ja sooritust ei kontrolli. Seetõttu tuleb õppeprotsessis teadlikult tegeleda kontrollimiseks sobilike toimingute harjutamisega - vigade märkamise, analüüsi ja parandusega. See toimub valdavalt üleklassilise töö käigus, kuid jälgida tuleb ka iga õpilase personaalset oskust teostada kontrolli talle jõukohasel viisil. Seega on see oskus lihtsustatud õppes üheks hindamiskriteeriumiks.

Näited:

- õpilane kontrollib oma tööd koostegevuses õpetajaga;
- õpilane kontrollib enda kirjutatud lauseid, kasutades selleks õpitud kontrollivõtteid;
- õpilane kontrollib ja parandab kalkulaatori abil oma kirjaliku jagamise vastuseid.
- Teadmisi ja oskusi kontrollitakse sageli kontrolltööde ja testide abil, mis näitavad õpilase iseseisva soorituse taset. Lihtsustatud õppes on võimalik kasutada neid hindamisvahendeid juhul, kui seda võimaldavad õpilase lugemistehnilised, mõistmise ja kirjutamise oskused. Arvestada tuleb seejuures veel õpilase iseseisva töö oskuste ning ärevuse tasemega. Näiteks on õpilasi, kellel on õppeprotsessis näha,

et nad on juba omandanud õpitud teadmised-oskused. Samas aga ei suuda nad neid kirjalikus kontrolltöös näidata, sest seda takistab ärevus ning oskamatus tunne. Sellistele õpilastele sobivad teistsugused hindamismeetodid ja -vahendid.

- Lihtsustatud õppes on oluline hinnata ka ülesannete üldist lahendamisoskust, ainealast mõtlemist ning suhtumist õpitavasse. Õpitu hindamiseks tuleks kasutada mitut erinevat hindamismeetodit. Kui erinevad meetodid annavad sarnaseid tulemusi, on tõenäoline, et õpilased on õpitust aru saanud. Üheks oluliseks hindamismeetodiks on läbirääkimine ehk valjusti mõtlemine, kus õpilane peab rääkima mida ja kuidas ta teeb. Selle meetodi käigus saab õpetaja ülevaate, kas õpilane on mõistnud õpitavat ning omandanud vajalikud osatoimingud.
- Iga hindamise puhul tuleb arvestada, et LÕ-õpilase töömälu maht on väike ning meenutamine vajab täiendavat tuge, st ei saa eeldada, et õpilane suudab iseseisvalt kohe öelda näiteks eelmises tunnis õpitud sõnu, kasutada valemit või algoritmi arvutamisel. Enne igasuguse hindamise juurde asumist tuleb õpilase eelteadmised õpetaja abiga ühiselt aktiveerida ning visuaalset tuge pakkudes töömällu tõsta. Tuge võivad pakkuda näiteks märksõnad, pildid või joonised tahvlil, ühine samm-sammuline näitülesande läbiarvutamine või üleklassiline vestlus, mille käigus kirjutatakse olulised sõnad ja terminid tahvlile. Hindelise töö sooritamise võib toimuda ka osade kaupa. Näiteks õpilane sooritab esmalt ühte tüüpi ülesanded (eelnevalt aktiveeriti vastavaid teadmisi). Seejärel aidatakse meenutada lahendusalgoritmi ja näite abil teist tüüpi ülesannete lahendamist ning edasi jätkab õpilane iseseisvalt.
- Tagasiside õpitulemuste omandamise dünaamika kohta on oluline põhikoolijärgse edasiõppe planeerimiseks. Hiljemalt kolmanda kooliastme alguses tuleb koos õppija ja lapsevanematega analüüsida, milline on realistlik pilt omandatud teadmistest-oskustest ning millised on jätkuõppe võimalused. Õpilase teadmiste-oskuste adekvaatne ning järjepidev hindamine ning õigeaegne tagasiside lapsevanematele aitab edasiõppimise puhul realistlikke eesmärgi püstitada ning vajalikke samme aegsasti planeerida.
- Õpetaja ülesanne on õpilast järjepidevalt õpetada oma õppimist kavandama, kontrollima ja tulemust analüüsima. Mõtestatud õppimiseks peab õpilane teadma, mida tema tegevuses hinnatakse, milliseid hindamisvahendeid kasutatakse ja millised on hindamiskriteeriumid. Ei piisa õpilaste teavitamisest õppeperioodi alguses – õpilastel ei seostu see info konkreetse olukorraga, ununeb kiiresti. Seetõttu on oluline sellele juhtida tähelepanu iga uue (osa)oskuse hindamise protsessis.

Eelhindamine

Eelhindamine on eelteadmiste ja/või oskuste taseme välja selgitamine. Eesmärk on teha kindlaks, mida õpilased juba teavad ja oskavad ehk andmete kogumine enne teatud etappide või uue teema juurde asumist. Samuti on eelhindamine oluline enne õpitud oskuse harjutamist, siis selgub, mida ja kuidas tuleb harjutada.

LÕ-õppijate puhul on eelhindamise oluliseks ülesandeks selgitada välja õpilase vajadused – milliseid tingimusi ja kohandusi ta edaspidi õppimiseks vajab. Võib ilmneda vajadus muuta õppimine keerukamaks või veelgi lihtsamaks, kombineerides seejuures erinevaid toetusviise (õpetaja osalus, abivahendid, õppematerjali kohandamine, õpitoimingu keerukuse muutmine).

Protsessihindamine

Protsessihindamise eesmärk on pidev info kogumine õpilase õppimise edenemise kohta. Vajalikku infot saab koguda vaatluste ja vestluste kaudu. Vestluste puhul tuleb arvestada LÕ-õpilaste kõne ja tunnetustegevuse arengu tasemega. Näiteks LÕ-õpilased I kooliastmes ei oska selgitada, mida nad ise oma tööst arvavad, mis valmistab neile raskusi jms. Vestlused info kogumiseks toimuvad ka lapsevanematega.

Protsessihindamise osaks on vahehindamised, mil õppijad oma teadmisi ja oskusi kontrollida saavad. Vahehindamiste abil saavad nii õppijad kui ka õpetajad teavet selle kohta, mis läheb õpitava teema või oskuse õppimisel hästi ja mida tuleb veel harjutada. Protsessihindamine võimaldab jälgida ka seda, millises tempos ja milliste iseärasustega õpitav omandatakse. Pidev jälgimine ja analüüs võimaldab teha õigeaegselt vajalikud muudatused õpitava jõukohaseks muutmiseks. Kõik vahehindamised ei peaks olema numbrilised, sest eesmärk on anda osalejatele tagasisidet õpiprotsessi edukusest. Otstarbekas on kasutada sõnalisi - suulisi ja kirjalikke hinnanguid. (Vt edasi: tagasiside andmine)

Järelhindamine, kokkuvõttev hindamine

Kokkuvõttev hindamine toimub teema või õppeperioodi lõpul ning selle eesmärgiks on hinnata õpilaste sooritust ehk kontrollitakse, kas õpilane on saavutanud soovitud õpitulemused või -eesmärgid.

- Lihtsustatud õppe puhul tuleb pidada meeles, et õpitulemused määratakse õppijast lähtuvalt, sest individuaalsed erinevused võivad olla õppijate vahel märkimisväärsed ning õpitulemuste saavutamisel on võimalik kasutada erinevaid jõukohastamise võtteid. Mõningate õpitulemuste puhul on näiteks koostegevus õpetajaga ja abivahendite kasutamine määratletud juba lihtsustatud õppekava ainekavades (nt 3. klassi matemaatikas - *määrab õpetaja juhendamisel aega täis- ja pooltunnise täpsusega ning kalendri järgi päevades*; 4. klassi matemaatikas - *korrutab ja jagab toetudes korrutustabelile*). Sellist õpetaja osaluse ja/või abivahendi kasutamise astet tuleb arvestada ka hindamisvahendi koostamisel ja õppija hindamisel. See tähendab, et õpilane ongi saavutanud positiivse (väga hea) tulemuse, kui tegutseb ainekavas määratletud tasemel (nt jagab arve korrutustabeli abil). Oskused varieeruvad näiteks selles osas, kuidas õpilane oma abivahendit kasutab – kas valib ja kasutab seda iseseisvalt heas töötempo või vajab õpetaja osalust ning lahendab ülesandeid aeglaselt.
- Lihtsustatud õppe tasemel on oluline enne igat kokkuvõtvat hindamist (nt kontrolltööd) aktiveerida õppijal vajalikud eelteadmised, seda vahetult enne hindelist vastamist.
- Hindamisel tuleb arvestada, et LÕ-õpilaste huvi vaimse pingutuse vastu on pigem vähene ning motivatsioon esialgu väline. Oluline on motiveerida õpilast sihikindlalt õppima ning õpilasel peab olema võimalus saada jõukohase pingutuse eest positiivne hinne. Kui lihtsustatud õppe tasemel pole see võimalik (st ainekavades määratletud õpitulemuste saavutamine ei ole asjakohase abiga jõukohane) tuleb koostada individuaalne õppekava või kaaluda õppetaseme vahetust (st toimetulekuõpe).

Tagasiside andmine

Õppimist toetava hindamise üheks komponendiks on tagasiside andmine.

Seda võib teha:

- õpetaja (sh mõnikord IT-vahendi kaudu, nt digiõpikus tagasiside õpiülesannete sooritusele),
- kaaslane (*kaaslasehindamine*),
- õpilane ise (*enesehindamine*).

Tagasiside õpetajalt

Õpitulemuste hindamisel kasutatakse numbrilist hindamist, kuid oma tugevuste ja vajakajäämistele mõistmiseks vajab õpilane kindlasti sõnalist tagasisidet. Sõnaline tagasiside on oluline teave ka lapsevanemale oma lapse arengu kohta. Seega on vaja numbrilisi hindeid kombineerida sõnalise tagasisidega. Otstarbekas on kasutada suulisi ja kirjalikke sõnalisi hinnanguid, mis kirjeldavad õpilase teadmisi ja oskusi (nt *oskad liita ja lahutada 20 piires järguületamiseta*). Tagasiside õpetajalt peaks kirjeldama ära nii saavutatud taseme kui ka selle, mis jääb saavutatust puudu. Samuti andma juhised, mida peaks õpilane tegema, et see puuduv saavutada.

LÕ-õpilane vajab edasiseks tegutsemiseks konkreetseid ja arusaadavaid juhiseid. Seejuures ei saa eeldada, et õpilane edaspidi neid juhiseid iseseisvalt järgib (nt ka III kooliastmes). Erinevaid õpistrateegiaid tuleb LÕ-õpilastele järjepidevalt õpetada ja nende rakendamist koos harjutada. Oma õppimise mõtestamine ehk metakognitsioon jääb LÕ-õpilastele enamasti iseseisvalt kättesaamatuks, õpilased vajavad selles kindlasti täiskasvanu tuge ka kolmandas kooliastmes.

Nii suuliste kui kirjalike hinnangute andmisel tuleb arvestada LÕ-õpilase kõne arengutasemega ning kasutada jõukohast sõnastust. Arvestada tuleb ka õpilase lugemisoskuse tasemega. Näiteks lihtsustatud õppe 1.-2. klassi õpilase lugemisoskus ei ole veel piisav, seetõttu tuleb tagasiside esitada õpilasele suuliselt ja lühidalt ning kirjalik tagasiside on mõeldud eelkõige lapsevanematele.

Õpilasele tuleb õpetada ka tagasiside vastuvõtmist ning selle mõistmist, seda nii suulise kui kirjaliku tagasiside korral. Õpetaja peab tagasiside kirjutama õpilase jaoks arusaadavalt. Õpilast tuleb harjutada/suunata tagasisidet lugema ning aidata seda mõista, st analüüsida tagasisidet ühiselt.

Kaaslase hindamine

Kaaslase hindamine ei tähenda hinde panemist kaasõpilas(t)e poolt. Numbrilist hindamist saab küll kasutada, kuid sellega kaasneb siiski enamat.

Hindamine võib haarata erinevaid valdkondi, nt teadmised, oskused, suhtumine (hoiakud) jne. LÕ-õpilastele on vaja hindamisoskust järjepidevalt õpetada. Esialgu on õpilasel lihtsam märgata ja analüüsida kaaslase tegevust, selle eeskujul kujuneb oskus kõike seda jälgida ka enda õppimise puhul. Õpilased võivad anda hinnanguid ka õpetaja tegevusele, nt kas õppimine oli huvitav, kas õpetamine oli arusaadav.

Lihtsustatud õppe esimestel arenguperioodidel (1.-5. kl) esitab hindamiskriteeriumid õpetaja, arvestades õpilaste kõne ja tunnetustegevuse taset. Näiteks võib algetapil olla vaid üks kriteerium (nt *õpilane luges luuletust selgelt*) ning hindamine toimub lühiajalise perioodi järgselt, st vahetult pärast õpiülesande sooritamist, mitte õppetunni lõpus. Õpieesmärgiks on sel juhul, et õpilane loeb kaaslase jaoks kuuldavalt, tajutavas tempos ning arusaadava hääldusega. Vastavad ootused on eelnevalt õpilastele näitlikult arusaadavaks tehtud.

Abiks on näiteks tunni algul valitud kaart/kaardid, millel on õppimise eesmärk (individuaalne või ühine) kas pildina või kirjalikult õppijale arusaadavas sõnastuses. See on kogu aeg nähtaval ning sellele toetudes toimub hiljem tagasiside andmine.

Esialgu annavad õpilased hinnanguid emotsionaalsel tasandil (nt joonistavad sümboli, näitavad emotsioonikaarti, valivad sobiva templi vms), õpetaja sõnastab tagasiside ise (või aitab lapsel sõnastada) ja lisab ka õpilaste jaoks jõukohasel tasemel põhjendused. Mõtete kogumise ja sõnastamise abiks õpilastele võivad olla lausete algused suuliselt või kirjalikult (nt tagasisidestamise kaardid).

Järjepideva õpetuse ja harjutamise tulemusena õpilaste suutlikkus järjest suureneb. Näiteks saab edaspidi suunata õpilasi mõtlema, milliseid kriteeriume võiks õppeprotsessis hinnata. Oluline on sihipäraselt õpetada oma arvamuse avaldamist ja selle põhjendamist. Lihtsustatud õppes on üheks läbivaks eesmärgiks õpilaste suhtlemisoskuste kujundamine, sest ka selle valdkonna arengus esinevad teatud nõrkused ja puudujäägid. Seega on seda kõike vaja arvestada ka õpilaste kaasamisel hindamisprotsessi. Oluline on näiteks õpetada ja harjutada kaaslase poole pöördumist, pilkkontakti hoidmist, oma sõnumi edastamist sõbralikult ja viisakalt jne.

Enesehindamine

Enesehindamine sobib siis, kui õppija on võimeline analüüsima ja hindama enda õppimist. Eneseanalüüsi aluseks on eneseregulatsioon, mille alla kuuluvad oma tunnete ja käitumise juhtimise kõrval ka olemuselt metatunnetuslikud protsessid: 1) eesmärkide püstitamine; 2) planeerimine; 3) tähelepanu kontrollimine; 4) enese motiveerimine; 5) paindlik õppimisstrateegiate kasutamine; 6) oma tegevuse jälgimine; 7) vajadusel välise

abi otsimine; 8) oma tegevuse hindamine. LÕ-õpilasel on need protsessid väga piiratud ning nende arengupotentsiaal jääb põhikooli lõpuni eakaaslaste omast oluliselt madalamaks.

LÕ-õpilaste eneseanalüüsis on väga oluline õpetaja suunav roll, iseseisev sisukas eneseanalüüs ei ole õpilastele jõukohane. Näiteks vajab LÕ-õpilane abi eesmärgi püstitamisel ja sõnastamisel; eneseanalüüsil tuleb toetada õpilast õpetajapoolsete suunavate küsimustega; nii õpilase kõne kui mõtlemise (analüüsi) toetamiseks saab kasutada märksõnu või lauseid; abi on vaja järeltunde tegemisel ja sõnastamisel jne.

LÕ-õpilaste eneseanalüüsi ja -hindamise oskuse kujundamiseks ja arendamiseks on vaja teha järjepidevalt süsteemset tööd. (Vt ka soovitusi: kaaslasehindamine). Esialgu on LÕ-õpilasele jõukohased emotsionaalsed hinnangud, hiljem ka intellektuaalsed. Emotsionaalse hinnangu andmisel on esialgu otstarbekas kasutada abistavaid vahendeid (nt emotsioonikaardid, pöidla tõstmise- langetamine jm). Intellektuaalse hinnangu andmise oskust tuleb sammhaaval kujundada. Sobivaks võtteks on mudeldamine, mille käigus õpetaja annab ette aspektid, mida hinnata, ühiselt analüüsitakse õpitulemust ning planeeritakse edasist tegevust. Vajadusel mudeldab õpetaja eneseanalüüsi või konkreetset õpistrateegiat, millele järgneb ühine harjutamine. Erinevate arvamuste korral on täiskasvanu ülesanne toetada õppimist soodustavate otsuste sõnastamist-tegutsemist. LÕ-õpilased vajavad oma arvamuse selgitamise ja põhjendamise oskuse järjepidevat kujundamist. Vastavaid oskuseid õpetatakse-harjutatakse järk-järgult näiteks lugemispalade analüüsimisel, hinnangute andmisel tegelaste käitumisele.

Üheks eneseanalüüsi toetavaks võtteks on jõukohaste enesehinnangulehtede kasutamine. Näiteks esitatakse kirjalikult mina-vormis väited, mida õpilane hindab iseenda seisukohalt. Õpilase arvamusi täiendab või täpsustab õpetaja tagasiside. See on ühtlasi õppijale eeskujuks, kuidas edaspidi hinnata oma tulemusi. Hinnangulehtede koostamisel on oluline arvestada erinevate teguritega: oodatavad õpitulemused, õpilase lugemisoskus (st lausete pikkus ja sõnastus, kirja suurus), õpilase senised hindamisoskused.

Teadmiste ja oskuste hindamise eesmärk on:

1. anda tagasisidet õpilase õpiedukusest ja toetada õpilase arengut
2. suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, toetada edasise haridustee valikut
3. innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima

4. suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel.

Hindamine lähtub Ruila Põhikooli hindamisjuhendist. Hindamisel lähtutakse vastavatest Põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava üldosa sätetest. Kõik õppeõlgnvused on vaja likvideerida õppeaasta lõpuks (31. augustiks).

1.7 Õppekeskkonna erisused

Teadmiste-oskuste omandamiseks on vajalik sobiv õpikeskkond. Olulisel kohal on näiteks füüsiline ruum ja vahendid, jõukohane õppevara ja õpetamine, õppija ning õpetaja vaheline suhe ja koostöö.

Ka LÕ-õpilaste õpetamisel on oluline järgida kaasaegse õpikäsituse põhimõtteid, kuid seejuures tuleb väga täpselt arvestada laste õppimise eripärasid ning nendest lähtudes leida sobivad lahendused. Näiteks tähendab õppimine teadmiste aktiivset konstrueerimist ning olemasolevate ja uute teadmiste seostamist. Sellist kognitiivset tegevust võimaldavad eakohaselt arenenud täidesaatvad funktsioonid ja kõne. LÕ-õpilastel on nimetatud valdkondade arengus puudujäägid, mistõttu on vajalik, et täiskasvanu suunab pidevalt lapse õppimist sobival keerukuse astmel - õppimine toimub õppija ja õpetaja vahelises koostöös.

Oluline on märgata muutusi õppija oskustes, õigeaegselt tõsta tema iseseisvuse astet ning vähendada täiskasvanu osalust. Vaja on jälgida, et õpetaja tegevus toetaks lapse õppimist tema lähima arengu tsoonis, st õppijale peab jääma õppimisel jõukohane pingutus. Õpikeskkonna loomisel on tähtis tunda ja arvestada õpilase teadmiste-oskuste taset ning arenguvõimalusi. Õppimist on vaja toetada õppija jaoks sobival tasandil ning jõukohases tempos.

EESTI KEEL

2.1. Õppeaine kirjeldus

Õppetegevuse rõhuasetused 1.-2. klassis

- Õppimise eelduseks on lapse suutlikkus tunnetada ennast õpilasena, vastu võtta ja sooritada õpiülesandeid; reageerida konkreetsetele korraldustele adekvaatselt osatoimingute kaupa.
- Lihtsustatud õpet vajava lapse tunnetuslik aktiivsus on madalam, kujutluste ja keeleüksuste vaheline seos on ebatäpne või puudu, tegevusega kaasnev privaatkõne (endale suunatud kõne) on kasin või ei ilmne üldse. Seetõttu toetub 1. kooliastmel tunnetustegevus valdavalt praktilisele tegevusele ja lähiümbruse tajumisele, mis on osaliselt võrreldav eakohaselt arenenud lapse tegevusega neljandal-viienda eluaastal.
- Kooliikka jõudes kasutab laps oma kõnes baassõnavara (tajutud/märgatud esemete ja tegevuste sõnastamine) ja piiratud hulgal vabade laienditeta lihtlauseid. Kõnest arusaamine sõltub situatsiooni mõistmisest. Baassõnavaraga võrreldes konkreetsema või üldisema tähendusega sõnu ning nende grammatilisi muutevorme lauses laps valdavalt ei mõista. Lihtsustatud õpet vajav laps suudab esimesel kooliastmel töömälus hoida vaid kolme- või neljasõnalist lausungit.
- Kõne alaarengust ja tegevusele kaasneva privaatkõne puudulikkusest tuleneb vajadus õpetajal reguleerida laste õppetegevust koostöös ja eeskuju järgi ning kommenteerida lapse tegevust, rakendada koos- ja järelkõnet.
- Õpilaste passiivsus, kognitiivsete protsesside, kõne ning tundevalda eakohasest tunduvalt madalam areng tingib vajaduse 1.-2.klassis praktilise või materialiseeritud tegevuse ning tajuprotsesside suunamise järele; tegevus ja selle tulemus seostatakse kõnega.
- Õpitakse kuulama kõnet, jälgima, vaatlama ja võrdlema tajutavaid objekte ja nähtusi ning neid erisuguste tunnuste alusel rühmitama; mõistma ja täitma suulisi korraldusi; osalema dialoogis; orienteeruma tahvlil, raamatus (sh tööraamat) ja vihikus. Kujundatavatest oskustest on peamised baaslausete ja laiendatud lihtlausete mõistmine, koostamine ja kasutamine, lugemine ja kirjutamine.

- Peamised õppeviisid on praktiline harjutamine ja didaktiline mäng. Kujundatakse oskused tegutseda koos õpetajaga, matkides ning eeskuju järgi, orienteeruda oma kehas ning lähimas aegruumis, neid pidevalt kinnistatakse verbaalsete repliikidega. Tegevuse verbaalne kommenteerimine, kokkuvõtete ja järelduste sõnastamine ning lühitekstide sisu selgitamine on valdavalt õpetaja pädevuses.
- Õpilasi suunatakse õpetaja ütlust kordama (kooris ja/või individuaalselt) ning lõpetama. Õpilase ütlusi on soovitatav parafraseerida: ümber ütelda, konkretiseerida sõnakasutust, varieerida sõnastust.
- Vaimsete ülesannete täitmisel toetatakse õpetaja poolt antud näitvahenditele, õpitavad toimingud ja tegevused materialiseeritakse, kogu protsessi käigus kasutatakse lihtsaid skeeme, sümboleid, graafilisi orientiire, mille kasutamise vajadus tuleneb töömälu piiratud mahust ja kõne reguleeriva funktsiooni arenemast.
- Motivatsiooni kujundamiseks antakse õpilastele nii õpitegevuses osalemise kui ka tulemuste puhul võimalikult sageli konkreetset positiivset tagasisidet. Positiivsele hinnangule võiks kaasneda konkreetne soovitus midagi paremini teha. Korraldused antakse osatoimingute kaupa, arvestades seejuures õpilaste kõnemõistmise taset. Õppeülesannete esitamisel rõhutatakse selle konkreetset eesmärki (... *kirjutada tuleb õigesti, valida õige täht*), 2. klassis hakatakse õpilasi suunama oma tööd kontrollima.

Õppetegevuse rõhuasetused 3.-5. klassis

- Lihtsustatud õppetase teine arengutase hõlmab 3.-5.klassi. Võrreldes esimese tasemega on õppija ajutegevus täiustunud, tõusnud on analüütilist taju ja kõnetegevust korraldava vasaku poolkera osakaal, mis võimaldab esemete, tegevuste ja sündmuste seni hängusaid mälukujutlusi suurema hulga tunnuste abil täpsemaks muuta. Lisaks kaemuslik-praktilisele mõtlemisele suunatakse last järjest enam kasutama kujundilist mõtlemist.
- Õpilase analüütilis-sünteetilise taju ja sellest kujunevate kujutluste areng eeldab õpetaja suunamisel toimuvat esemete tunnuste/omaduste, osade ning funktsioonide märkamist ja teadvustamist. Nendele toetudes saab arendada esemete, tegevuste, sündmuste jm rühmitamis- ning üldistamisoskust.
- Konkreetsed ja üldistatud kujutlused ning nendevahelised assotsiatiivsed seosed on baas, millele toetudes kujunevad ja arenevad keeleüksuste tähendused (sõna ja selle vormid, sõnaühendid, laused/lausungid, hargnenud ütlus, sidus tekst), laienevad võimalused nimetatud üksusi valida ja kombineerida.
- Lugemistehnika ja õigekirjaoskuse arenemine on omavahel tihedalt seotud. Ladusa lugemise oskus toetab õigekirjaoskuse kujunemist (ja vastupidi). Lugemisoskuse kujunemine sõltub veel olulisel määral õpilase jaoks tuttavate süntaktiliste konstruktsioonide esinemise sagedusest tekstis ning õpilase keeleüksuste tähenduse valdamise tasemest. Lugemistehnika arendamise eesmärgiks on jõuda 5.kl lõpuks sisult ja keeleliselt kohandatud tekstide ladusa lugemiseni või vähemalt selle piirini. Õpetaja suunab õpilasi tekste analüüsima sisu

ja mõtte mõistmise seaduspärasusi arvestades. Vajalik on läbida analüüsi kõik etapid, igal etapil enamkasutatavad strateegiad ehk oskuste rühmad.

- Suulise eneseväljenduse arenduses eristatakse kahte valdkonda – tekstilähedane jutustamine (vahendatud tekstiloomes) ja jutustamine oma kogemusest. Tekstilähedase ümberjutustuse kui vahendatud tekstiloomes õppimine sõltub järgmistest asjaoludest: mälu muutumisest juhtivaks tunnetusprotsessiks; teksti sisu ja mõtte mõistmise tasemest; keeleüksuste valdamisest; keeruliste grammatiliste struktuuride lihtsamateks ja tekstisidusateks muutmise oskusest; teabeüksuste variatiivse sõnastamise oskusest.
- Tekstilähedasel jutustamisel tuleb hoiduda teksti fragmentaarsest sõnastamisest või mehaanilisest päheõppimisest. Oluliseks tuleb pidada teabe järjestamist, sõnavara variatiivset valimist, lausungite seostamist ja nende parandamist järeltööna. Teksti mitmekordsel taastamisel on oluline muuta abivahendeid ja varieerida sõnastust. Sobivateks abivahenditeks on skeemid koos tugisõnadega (sh ka küsisõnad).
- Praktilise grammatika õppimise peamised eesmärgid on baaslause mallide hulga laiendamine; muutevormide kasutamine eri lausemallides ja mitmes tähenduses. Lausemallide baasiks on kujutlused tegevussituatsioonidest (skemaatilised kujutluspildid) ja nende kombinatsioonid. Oluline on teadvustada situatsioonide komponente: subjekt(id), objekt(id), vahendid, tunnused (sh tegevus või seisund), aeg, ruum jne. Jõutakse tajutavate sündmuste/nähtuste põhjuse ning eesmärgi mõistmise ja sõnastamiseni. Oluline on põhjuse ja eesmärgi eristamine ning nende ettekujutamine ajas ja ruumis.
- Lausetähenduse mõistmine toetub põhisõna ja laiendite seostele, mille teadvustamiseks harjutatakse süntaksiküsimuste esitamist. Sõnade ja sõnaühendite tähendust seletatakse ja täpsustatakse kontekstis, mille kaudu tähendus konkretiseerub.
- Peamiseks tööviisiks on praktiline harjutamine. Keeleüksuste analüüs sisaldab enamasti semantilisi ülesandeid. Keeleterminite kasutamine jääb valdavalt õpetaja pädevusse. Uute õpioskuste omandamine algab materialiseeritult. Üldistamine toetub eelnevalt õpitu konkretiseerimisele, edaspidi taotletakse oskuste etapiviisilist automatiseerimist.
- Suureneb kirjalike töökorralduste osatähtsus. Tähelepanu hakatakse pöörama lihtsate kirjalike töökorralduste mõistmisele., mille täitmist saab nõuda juhul, kui töövõtte on koostegevuses ja/või matkimise teel omandatud.
- Raskusastme varieerimiseks kasutatakse kolme võimalust: 1) materjali keerukust, 2) pedagoogi vahetat osalemist ehk õpilase iseseisvuse astet, 3) abivahendeid.
- Elementaarse õigekirja õpetamisel on tähelepanu keskmises võrdleva hääldamise oskuse arendamine, mille sooritamise kiiruse tahtlik reguleerimine on otseselt seotud ka lugemistehnika omandamisega. Häälimist ja võrdlevat hääldamist kasutatakse ühtlasi enesekontrollioskuse omandamiseks.
- Automatiseerumata osaoskuste sooritamiseks ning uute oskuste õppimiseks on endiselt vaja materialiseeritud abivahendeid (graafilised orientiirid, värvid, noobid, skeemid, analüüsietappide tulemuste visualiseerimine).

Õppetegevuse rõhuasetused 6.-7. klassis

- Lihtsustatud õppetase kolmas arengutase hõlmab 6.-7.klassi. Sel arengutasemel arenevad kõne tunnetuslik ja reguleeriv-planeeriv funktsioon. See teeb võimalikuks lihtsamate teooriate omandamise, mistõttu saab õpiülesannete täitmisel hakata toetuma reeglitele. Järkjärgult hakkab tõusma laste iseseisvuse osakaal, vähenema abivahendite osatähtsus ülesannete täitmisel.
- 6.–7. klassis on keskne eesmärk soodustada juhtiva ajupoolkera (valdavalt vasaku) analüütilise tegevuse (sh kõnepiirkondade) arengut. Kujundilises tunnetustegevuses kasvab märgatavalt verbaalse teabe osakaal, mis võimaldab tekstidest hangitud teabe põhjal luua uusi kujutlusi, mõista põhjus-tagajärg seoseid.
- Sel perioodil arendatakse õpilaste suulist ja kirjalikku väljendusoskust keele kõiki osaoskusi pidevalt harjutades. Harjutamisel on alati toeks pildid, sõnaühendid, tugisõnad ja -laused, lausemallid, õpetaja suunavad küsimused jm. Õpilasi julgustatakse suhtlema, üksteist toetama ning väärtustama. Keeleteadmised omandatakse praktilise tegevuse ja konteksti kaudu. Tehakse ära kirja, koostatakse mallide järgi lauseid ning moodustatakse nendest lühitekste.
- Koostöös õpetajaga õpitakse tekstist tundmatuid sõnu otsima, loetu põhjal küsimustele vastama, küsimusi esitama. Tehakse oma tegevusest ja ühisüritustest suulisi kokkuvõtteid, osaletakse igapäevaelu dialoogides, valitakse esitatud repliikide hulgast vestluse sobivaid. Õpitakse kasutama igapäevaeluks vajalikke digivahendeid. Suureneb lugemise ja kirjutamise osa, kinnistuvad esmased õpi- ja digioskused, turvalise käitumise harjumused. Koostöös teiste aineõpetajatega rakendatakse lõimitud õpet. Motiveeritakse õpilast eesti keelt kasutama igapäevategevustes ja suhtluses, luues selleks õpilastele huvitavaid olukordi (õppekäigud, teater, spordivõistlus jms).
- Õpilaste verbaalsed mehhanismid ei ole veel iseseisvaks õpitegevuseks piisavad. Varasemaga võrreldes kasutatakse rohkem hargnenud korraldusi ning variatiivseid skemaatilisi vahendeid. Tuleb arendada oskust oma tegevust teadlikult korraldada, st õpilasi suunatakse abivahendeid ja töövõtteid valima, töövõtete eesmärgi ja töösamme sõnastama. Uue oskuse omandamisel nõutakse õpilastelt toiminguga kaasnevat sõnalist kommenteerimist ja harjutamise käigus protsessile järgnevat kirjeldamist, et kujundada enesekontrolli. Oluliseks peetakse oskust esitada koostevõttes kaaslasele soovitusi, leida ja parandada eksimusi. Keelekasutuse osakaalu tõstmist tunnetustegevuses võimaldab sõnavara mahu suurenemine, sõnatähtenduste täpsustumine, uute semantiliste seoste loomine sõnade vahel.
- Jätkub õigekirjaoskuste automatiseerimine, kasutatakse variatiivset harjutusmaterjali. Harjutusmaterjali valikul lõimitakse keeleõpetust teiste õppeainetega, st kasutatakse teistele ainetele tüüpilisi lausekonstruktsioone ja aktiveeritakse vastavat sõnavara. Töövõtete mehaanilist sooritamist aitab vältida sõnastuse varieerimine ja reeglite rakendamist toetav praktiline tegevus. Praktilises lauseõpetuses tegeldakse lausete ühendamise, sisestamise ja laiendamisega. Alustatakse kirjaliku ümberjutustuse õpetamist, mis esialgu vajab detailset etappide kaupa suunamist.

Õppetegevuse rõhuasetused 8.-9. klassis

- 8. ja 9. klassi õpetuse ülesandeks on õpilaste edaspidiseks iseseisvaks eluks ettevalmistus: kutseõpe ja seotud täiendõpe, sotsialiseerumine ja tööine tegevus, orienteerumine meedias, pere loomine jne. Tulemused sõltuvad eesti keele kui õppeaine lõimimisest teiste ainetega (keelematerjal, ühised nõuded, osaliselt samalaadsed ülesanded).

- Lihtsustatud õppetase viimaste kooliaastate peamine eesmärk on soodustada oma tegevuse reguleerimise kujunemist (peaaju frontaalsagarate funktsioonid), et omandatud oskusi ja elementaarseid keeleteadmisi võimetele vastavalt ja võimalikult iseseisvalt rakendada. Seda toetab aju kõnepiirkondade analüütilise tegevuse pidev stimuleerimine variatiivsete ülesannetega.
- Kõikide allteemade puhul ergutatakse õpilasi võimalikult iseseisvalt oma tegevust planeerima, toimingute eesmärgi teadvustama, töövõtteid valima, tulemusi kontrollima ja hindama. Jätkuvalt on olulisel kohal suhtlemis- ja koostööoskuste kujundamine, õpimotivatsiooni hoidmine ja tõstmine. Kujundatakse oskust oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, hinnata oma tugevaid ja nõrku külgi ning teadvustada oma huvisid. Tähtsal kohal on enesejuhtimise oskuste kujundamine, suurendatakse õpilaste iseseisvust oma tegevuse kavandamisel, sooritamisel ja tulemuse hindamisel. Järjepidevalt harjutatakse valima ning rakendama eesmärgi saavutamiseks vajalikke tegevusi ja vahendeid ning kasutama enesekontrollivõtteid.
- Ilukirjanduslike tekstide käsitlemisel ja suhtlemisõpetuses on rõhuasetus pragmaatilise tähenduse mõistmisel, mis omakorda toetub keeleüksuste (sõnavara, lausemallid) semantilise tähenduse arengule. Tekste analüüsid arutletakse tegelaste käitumise üle: motiivid, kavatsused, tegevusakte soodustavad või takistavad tingimused, moraalsed valikud, tulemuse mõju tegevusakti sooritajale ja teistele, tegelasrühmade ühised tunnused, tunded ja hoiakud (sh poiste ja tüdrukute kiindumus). Meedia põhjal arutletakse ühiskonnas toimuvate protsesside üle, püütakse eristada fakte ja arvamusi.
- Teabetekstide käsitlemisel harjutatakse erilaadse teabe hankimist, märkmete tegemist, konspekteerimist, sõnaraamatute kasutamist. Teine teabega tegelemise valdkond on tarbekiri: kujundatakse selle mõistmise, koostamise ja blankettide nõuetekohase täitmise oskust.
- Tekstiga tutvumisel ja tekstide analüüsid muutub valdavaks sihipärane endamisi lugemine: valiklugemine ülesandega (teabe otsimine), uue teabe iseseisev märkamine, valmistumine jutustamiseks ümberjutustuse liigist lähtudes.
- Analüüsi tulemusena sõnastatakse teksti mõtend (teksti sisu lühikokkuvõte ja alltekst), mida vajaduse korral parafraseerib pedagoog. Tekstianalüüsi eesmärk on õppida iseseisvalt kasutama teksti mõistmisstrateegiaid. Oluliseks valdkonnaks on seejuures jätkuvalt kirjalik dialoog, mille analüüsile toetub argidialoogi elementaarne teadvustamine ja reguleerimine.

- Harjutatakse ümberjutustuse eri liike, varieerides üldistamise ja konkretiseerimise osakaalu. Suunatakse originaalteksti ja märkmete kasutamist vahendatud tekstiloome ajal olenevalt suulise või kirjaliku ümberjutustuse liigist.
- Lauseõpetuses on rõhuasetus lausemallist olenevalt lausetähenduse mõistmisel ning muuteharjutustel. Praktiline lauseõpetus toetub osaoskustele moodustada sõnavorme ja sõnu, mõista nende tähendust ning sõnade seost (tegusõna- ja nimisõnafraase). Konteksti lausetähenduse mõistmiseks on oluline analüüsida lausetevahelisi seoseid (kasutada lokaalse sidususe strateegiat).
- Sõnavara laiendamine ja sõnatähenduse täpsustamine sõltub objektide ja nende tunnuste rühmitamise oskusest ja teadmistest. Sõnatähenduse seletamisel suunatakse õpilaste tähelepanu objektide rühma tunnustele, funktsioonidele, omadustele, tunnuse tunnustele, objekti osadele. Suunamist vajab sõnavormide ja tuletiste eristamine: sõnavormid tähistavad sama objekti (rühma) või tunnust, samatüvelised tuletised aga eri objekte või tunnuseid. Samuti on vaja õpilaste tähelepanu suunata ja neid abistada abstraktse tähendusega sõnade ning metafoorsete väljendite mõistmisel.

8. ja 9. klassi õpetuse eesmärk on saavutada võimalikult õige kiri ja rakendada kirjutamist ühe operatsioonina teiste ülesannete täitmisel.

Õpitulemused I kooliastmes (PLRÕK lisa 1 punkt 4.1.3)

3. klassi lõpetaja:

- 1) osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (küsimus-vastus, teade-küsimus), kasutab viisakusväljendeid;
- 2) loeb õpitud teksti valdavalt 2-3-silbiliste sõnade kaupa;
- 3) leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste järgi sõnu, lauseid ja lõike, vastab küsimustele, sh annab elementaarse hinnangu tegevusaktile;
- 4) annab abistavaid materjale kasutades ja koostöös õpetajaga tekstilähedaselt edasi õpitud pala sisu;
- 5) võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti;
- 6) mõistab ja koostab skeemide toel kuni 5-sõnalisi lihtlauseid, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme;
- 7) koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega erinevates funktsioonides;

- 8) muudab ja määrab õpetaja suunamisel graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veaohlike häälikute pikkuse;
- 9) kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
- 10) kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu originaalteksti täiendavalt vaatamata; kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust.

Õpitulemused II kooliastmes (PLRÕK lisa 1 punkt 4.1.3)

6. klassi lõpetaja:

- 1) küsib ja edastab teavet tuttavates situatsioonides, järgib üldtunnustatud käitumisnorme;
- 2) osaleb oma õpitegevuse planeerimisel, kasutab suunamisel enesekontrollivõtteid, küsib abi, valib ja kasutab abistavaid materjale;
- 3) loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt; loeb jõukohast tundmatut teksti peamiselt süntagmade kaupa;
- 4) täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
- 5) annab abistavate materjalide toel edasi kuulnud või loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine); kirjeldab situatsioone ja objekte plaani alusel;
- 6) hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
- 7) mõistab ja kasutab õpitud liht- ja koondlausemale; mõistab kaheosaliste liitlausete tähendust, eristab osalausetega väljendatud suhteid ja seoseid;
- 8) moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;
- 9) analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust; moodustab sõnavorme, esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;
- 10) kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga);
- 11) kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid; kasutab vajaduse korral individuaalseid abimaterjale, rakendab õpitud enesekontrollivõtteid;
- 12) teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust.

Õpitulemused III kooliastmes (PLRÕK lisa 1 punkt 4.1.3)

9. klassi lõpetaja:

- 1) suhtleb ja käitub partnerit arvestades olukorrale vastavalt, järgib üldtunnustatud moraalinorme, esitab oma soove, selgitab seisukohti suuliselt ja kirjalikult korrektses eesti keeles, osaleb arutelus;
- 2) valdab võimetekohaste tekstide funktsionaalse lugemise oskust;
- 3) nimetab mõnda eesti kirjanikku ja on tutvunud tema loominguga;
- 4) kasutab teabe hankimiseks eriliigilisi tekste ja erinevaid allikaid, suudab elementaarselt konspekteerida; koostab referaadi eelneva analüüsi või plaani alusel;
- 5) koostab erinevaid õpitud tarbekirju näidiste alusel;
- 6) edastab loetud või kuulnud teksti sisu suuliselt või kirjalikult korrektses eesti keeles;
- 7) tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
- 8) järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid, suudab ise oma tööd kontrollida, leida ja parandada õigekirjavigu.

2.3. Õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes ning nende jaotumine klassiti

Eesti keel 1.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Kuulamine ja jälgimine

I semester

Tähelepanu suunatud keskendamise ja hoidmise, lühikeste ja lihtsate korralduste mõistmine ja täitmine. Suuliste lühikorralduste täitmise

aluseks on kõne kuulamine ja selle elementaarne mõistmine.

2-3-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine.

Õpetaja lühikese ja laste kogemusi kajastava jutu kuulamine.

2-realiste salmide õppimine kuulamise järgi.

Õpetaja tegevuse jälgimine.

3-4-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine.

II semester

2-3-realiste salmide õppimine kuulamise järgi

Kuni 5-sõnaliste lausungite kuulamine ja kordamine.

Laste kogemusi kajastava lühikese ja lihtsa jutu kuulamine: õpetaja jutustus, ettelugemine.

2-4-realiste salmide õppimine kuulamise järgi.

Õpetaja tegevuse jälgimine.

Suhtlemine

I semester

Emotsionaalse kontakti loomine.

Elementaarsete individuaalsete vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine (tänan, palun).

Elementaarsete mitteverbaalsete suhtlemisvahendite (näoilme, žestid) mõistmine.

Emotsionaalse kontakti loomine ja säilitamine.

II semester

Vastamine dialoogi repliigile (küsimus), dialoogi jätkamine. Oma õpi- ja vaba aja tegevustega seotud soovide ja vajaduste väljendamine viisakusväljendeid kasutades (palun palli, palun pliiatsit).

Vastamine dialoogi repliigile (küsimus või korraldus), dialoogi jätkamine ja alustamine tuttavas situatsioonis oma vajaduste rahuldamiseks.

Oma soovide ja vajaduste väljendamine, viisakusväljendite kasutamine.

Suhtlemine koostegevuses, sh mitteverbaalseid vahendeid kasutades (osutamine, žestid).

Hääletoonid, näoilmed (rõõmus, kuri...).

Hääle- ja intonatsiooniharjutused õpetaja eeskuju alusel.

Eneseväljendus õpitud liikumis- ja laulumängudes.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: Muusika - laulusõnade lugemine õpikust, hinnangu andmine; matemaatika – tööjuhiste mõistmine, võrdlemine; inimeseõpetus - viisakas suhtlemine; loodusõpetus - teksti mõistmine, mõistetest arusaamine; tants – väljendamine kehakeeles; kunst ja tööõpetus – korralduste järgimine.

Lõiming AHK plaaniga: emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte.

Kodukoha käsitluse võimalused: Ukukivi kohta info kuulamine, Leelo Tungla loominguga tutvumine. Tutvumine raamatukogus kodukoha kohta käiva kirjanduse ja kodukoha autorite teoste valikuga.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad.

Praktilised tööd:

Õppesisu

Tunnetustegevuse arendamine: tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine

Nägemis- ja ruumitaju

Silmaliigutuste suunamine, silma- ja käeliigutuste seostamine.

Esemete ja esemepiltide äratundmine; esemete ja piltide sobitamine ning rühmitamine erinevate tunnuste alusel: suurus, värvus, kuju, detailide paigutus.

Rühm ja allrühmad: rühmitamine, nimetamine. Allrühma- ja rühmanimetuste tundmine ja kasutamine õpitud teemade ulatuses (koolitarbed, riietusesemed, mööbel, toidunõud, mänguasjad, kodu- ja metsloomad).

Kujundite äratundmine (kolmnurk, nelinurk, ring). Kujundite järjestamine matkimise, näidise ja sõnalise korralduse järgi.

Põhivärvuste eristamine ja pinna katmine.

Orienteerumine lähiruumis (all-üleval, keskel, ees-taga,), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus.

Ruumisuhete ja vastavate sõnade (suur-väike, suurem-väiksem, ülal-all, ees-taga, alguses-lõpus-keskel, esimene-viimane) mõistmine.

Kujundite eristamine kuju, suuruse, detailide ja nende paigutuse järgi, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine.

Orienteerumine oma kehas ja lähiruumis (all-üleval, keskel, ees-taga, vasakul-paremal), sh paberilehel, tahvlil, raamatus ja vihikus (vajadusel märgistatakse õpilase vasak või parem käsi).

Ruumisuhete ja vastavate sõnade (vasakul-paremal) mõistmine.

Esemete paigutus ruumis üksteise suhtes, kujundite paigutus tahvlil ja paberilehel.

Kujundite eristamine, suunatud võrdlemine, erisuste ja sarnasuste märkamine, rühmitamine, konstrueerimine.

Ajakujutlused

Samaaegsete sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (samal ajal, praegu, nüüd, täna).

Õöpäeva osade, nende järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, õöpäevaosade äratundmine (sh pildil), vastavate nimetuste tundmine.

Aastaaeg sügis, orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Samaaegsete ja eelnenud sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine (samal ajal, praegu, nüüd, enne, täna, eile).

Nädalapäevade järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, vastavate nimetuste tundmine.

Aastaaeg talv, aastaaja äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Aastaaegade (sügis, talv) järjestuses orienteerumine.

Samaaegsete ja eelnenud ning järgnevate sündmuste ning toimingute eristamine, vastavate keelendite mõistmine ja kasutamine: samal ajal, praegu, nüüd, enne, pärast, eile, täna, homme.

Aastaajad kevad, suvi. Aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Nelja aastaaja järjestuses orienteerumine õpetaja poolt suunatult, aastaaegade äratundmine reaalsuses ja pildil, vastavate nimetuste tundmine.

Kuulmistaju

Helide ja mürade tajumine, nende eristamine kõnest.

Hääletugevuse muutmine õpetaja eeskuju järgi.

Sõnade ja häälikute eristamine (2-3 üksust), nende järjekorra taastamine 1) hääldamisele 2) häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.

Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 2-3 sõnalise lause kordamine. Sõnade arvu määramine lauses.

Korduvate keeleüksuste ja kõnesegmentide äratundmine: sõnapaarid, üksuste või segmentide rida.

Helide ja mürade tajumine, nende suuna määramine ja eristamine kõnest.

Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (3-4 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.

Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. 3-4-sõnalise lause kordamine.

Hääletugevuse ning intonatsiooni muutmine õpetaja eeskuju järgi.

Helide ja mürade tajumine, nende jäljendamine ja eristamine kõnest.

Sõnade ja häälikute eristamine, nende järjekorra taastamine (kuni 5 üksust) hääldamisele ja häälimisele toetudes; häälikute arvu määramine sõnas.

Kõlalt lähedaste sõnade eristamine. Kuni 5 sõnalise lause kordamine.

Hääldusvigade (häälikute ärajätmine, asendamine, ümberpaigutamine, silbistruktuuri moonutused) märkamine teiste kõnes.

Hääletugevuse ning intonatsiooni märkamine ja muutmine õpetaja eeskuju järgi.

Kuulmistaju seostamine hääldamise ja nägemistajuga (sõna - objekt/tunnus, häälik - täht).

Õppesisu

Lause ja sõnavara

Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.

Sõnade eraldamine, sõnajärje määramine lauses (2-3sõnaline lause).

Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.

Lausemallid

alus + öeldis + sihitis,

alus + öeldis + kohamäärus (kus?).

Tagasõnad

Sõnavormi ja tagasõnade all, peal, ees, taga, kõrval tähenduse äratundmine, kohasuhet (kus?) väljendavate sõnavormide tähenduse mõistmine.

Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid, skeemide funktsiooni mõistmine, esitatud skeemi kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 3 sõna).

Väitlause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses.

Baassõnavara aktiveerimine. Meeleorganitega tajutavate esemete, olendite ja tegevuste nimetamine.

Õpitulemused

1. tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti;
2. loeb veerides 1-silbilisi sõnu;
3. saab aru loetu tähendusest;
4. valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast.

Õppesisu

Lause (kuni 4-sõna) koostamine skeemi abil tegevuse ja/või pildi järgi.

Lausemallide mõistmine:

alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (kuhu?),

alus + öeldis + sihitis + kohamäärus (kust?),

alus + öeldis + abinõumäärus (millega?),

alus + öeldis + kaasolumäärus (kellega?),

alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus (kellele?).

Skeemide kasutamine analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), lause skeemi koostamine (kuni 4 sõna).

Väit-, küsi- ja käsklause praktiline kasutamine õpitud lausemallide ulatuses, õpetaja häälduse/intonatsiooni matkimine.

Kolme etteantud lause seostamine sidusaks jutukeseks.

Baassõnavara aktiveerimine. Esemete ja olendite eristamine, küsimuste kes?, mis? praktiline esitamine.
Sõnavormi ja tagasõnade alla (alt), peale (pealt), ette (eest), taha (tagant), kõrvale (kõrvalt) tähenduse äratundmine, kohasuhete (kus?, kuhu?, kust?) eristamine, vastavate sõnavormide tähenduse mõistmine.
Omandatud sõnade kasutamine kõnes enamlevinud muutevormides ja koos tagasõnadega.
Esemete eristamine meeleorganitega tajutavate tunnuste alusel, tunnuste (värvus, suurus, kuju) väljendamine sõnadega. Tajutava tunnuse sõnastamine lauses öeldistäite ja täiendina (Sai on soe – Soe sai ...)

Õpitulemused

1. väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise lihtlausega;
2. mõistab tuttavatest sõnadest koosneva lause sisu;
3. tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause;
4. eristab käsk-, küsi- ja väitlauset, kasutab neid tuttavas situatsioonis;
5. tunneb lauseskeeme kui lause analüüsi ja koostamise vahendeid ja oskab nende abi kasutada;
6. eristab elusolendeid ja asju, ühendab küsisõnadega kes?, mis?;
7. mõistab ja väljendab esemete paiknemist, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval sobivas grammatilises vormis.

Õppesisu

Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, kuni 5-sõnalise lause järelkordamine.
Sõnade eraldamine ja sõnajärje määramine lauses.
Lausetähenduse mõistmine, lause sisulise õigsuse määramine.
Lauseskeemid kui analüüsi materialiseerimisvahendid: skeemide funktsiooni mõistmine.
Skeemi abil kuni 4-sõnalise lause koostamine tegevuse ja/või pildi järgi, esitatud skeemi kasutamine lause analüüsimisel (koostegevuses õpetajaga), kuni 5-sõnalise lause skeemi koostamine.
Kuni 4 lause seostamine sidusaks jutuks.
Baassõnavara aktiveerimine.
Õpitud sõnavormide kasutamine koos tagasõnadega levinud lausemallides.

Õpitulemused

1. mõistab tuttavatest sõnadest koosneva õpitud lausemallide sisu, tunneb õpitud lausemallide ulatuses ära agrammatilise lause;
2. väljendab oma mõtet kuni 4-sõnalise baaslausega;

3. koostab kuni 5-sõnalise lause skeemi, kasutab skeemi lausete analüüsi abivahendina;
4. järjestab kuni 4 lauset sidusaks jutuks.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: muusika- laulusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika – tööjuhiste mõistmine, võrdlemine; loodusõpetus - õuesõpe, tants- nähtu, kogetu kirjeldamine; eesti keel- pildi järgi jutustamine,

Lõiming AHK plaaniga: emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte.

Kodukoha käsitluse võimalused: Kokkuvõtva lehe täitmine väljasõitude nädala kohta

IKT ja praktilised tööd: Plakati koostamine

Praktilised tööd:

Õppesisu

Häälik- ja foneemanalüüs

Häälikuanalüüs

Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (2-3 häälikut) kordamine.

Kuni 4-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukohta ja järjekorra määramine.

Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid), 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).

Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.

Sõnade hääldamise täpsustamine, häälikurea (kuni 4 häälikut) kordamine.

Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma; häälikute asukohta ja järjekorra määramine. Sõna häälimise tempo muutmine: häälimine aeglaselt ja kiiremini.

Sõnade häälikkoostise ladumine abivahenditega (valged ringid).

2-3 sõna koostise võrdlemine

Sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, hääliku esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).

Sõnade hääldamise täpsustamine, 4-5-ühikulise häälikuterea kordamine.

Kuni 5-häälikuliste sõnade häälimine skeemide abil ja ilma, häälikute asukohta ja järjekorra määramine.

Häälimistempo muutmine suulise juhendi järgi: aeglaselt ja kiiremini.

Sõnade häälikkoostise ladumine valgete ringidega, 2-3 sõna koostise võrdlemine, sõnade rühmitamine häälikkoostise järgi (häälikute arv, esinemine või puudumine sõnas, häälikute asukoht).

Õpitulemused

1. kasutab sõnu analüüsidest sobivaid sümboleid (ringe, noope);
2. häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, määrab häälikujärje sõnas;
3. määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2silbilistes sõnades;
4. asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.
5. häälib kuni 5häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade skeeme, rühmitab sõnu häälikkoostise järgi;
6. nimetab sõnas õpitud täishäälikud ja suluta kaashäälikud, tähistab need õiget värvi (punase või sinise) noobiga;
7. nimetab sõnas teistest pikemalt kostuva hääliku;
8. koostegevuses õpetajaga valib või koostab sõnaskeeme.
9. häälib kuni 5-häälikulisi sõnu häälimise tempot tahtlikult muutes;
10. koostab vastavaid sõnaskeeme, rühmitab sõnu nende häälikulise koostise alusel;
11. eristab häälikurühmi, koostab sõnaskeemi tähistades häälikuid õige värviga;
12. hääldab 1-2silbilises sõnas õigesti lühikest, pikka ja ülipikka sulghäälikut.

Õppesisu

Foneemanalüüs

Ülipika täishääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud ehk rõhutatud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides.

Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).

Täishäälikute (I, U, E, O, A) eristamine (äratundmine üksikhäälikuna ja sõnas). Sõnaskeemide valimine ja koostamine, sõnade ladumine noopidega, sõnade häälikkoostise võrdlemine (materialiseeritult).

Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest

Ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku leidmine 1-2-silbilistes sõnades õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika täishääliku ja suluta kaashääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel, koostegevuses õpetajaga ja õpetajat matkides.

Häälikupikkuse märkimine sümbolitega (noopidega).

Täishäälikute (I, U, E, O, A, Ö) ja suluta kaashäälikute (N, L, M, R, S, V) eristamine. Sõnaskeemide valimine ja koostamine: sõnade ladumine noopidega, sõnade koostise võrdlemine (materialiseeritult).

<p>Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest. Ülipika sulghääliku leidmine sõnas õpetaja utreeritud hääldamise järgi, lühikese ja ülipika hääliku eristamine (õpetaja) võrdleva hääldamise alusel; lühikese, pika ja ülipika sulghääliku eristamine 1–2-silbilistes sõnades õpetaja abiga koostegevuse ja matkimise tasandil. Sulghääliku pikkuse märkimine sümbolitega (noopidega). Häälikurühmade eristamine värvuse kui sümboli abil. Sõnaskeemide valimine ja koostamine (sõnade ladumine noopidega), sõnade võrdlemine. Häälik/täht seoste harjutamine (topelttäht = üks hääldussegment, pikk sulghäälik = ühekordne tugev täht, lühike sulghäälik = ühekordne nõrk täht). Tähendusega sõnade ja sõnavormide eristamine tähenduseta häälikukombinatsioonidest.</p>
<p>Lõimingu võimalused Vadlkonnasisene lõiming: Valdkonnaülene lõiming: Muusika - laulusõnade lugemine õpikust, hinnangu andmine; matemaatika - tekstülesannete lugemine, võrdlemine; loodusõpetus - teksti mõistmine, mõistetest arusaamine; tants – loetu väljendamine kehakeeles; kunst ja tööõpetus – korralduste järgimine</p>
<p>Lõiming AHK plaaniga: emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, vabariigi aastapäev, “Välek”, väljasõitude nädala kokkuvõte. Raamatulaat</p>
<p>Kodukoha käsitlemise võimalused: Kokkuvõtva lehe täitmine väljasõitude nädala kohta</p>
<p>IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad Praktilised tööd:</p>

<p>Õppesisu</p>
<p>Lugemine: lugemistehnika ja orienteerumine tekstis Lugemistehnika Viis täishääliku tähte. Suurte trükitähtede (I, U, E O, A) õppimine. Diftongid. Lahtise silbi lugemise eelharjutused. Laotud, õpitud trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-silbiliste sõnade lugemine. Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine. Suluta kaashäälikud (N, L, M, R, S, V) ja täishäälik Õ: suurte trükitähtede õppimine. Suluta kaashäälikute ühendid.</p>

Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud 1-2silbiliste sõnade lugemine.
Erineva šriftiga sõnade lugemine, sõnade tähtkoostise võrdlemine.
Sõnade, lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja aabitsast häälega veerides.
Sõna või lause korduv lugemine
Teisevärteliste sõnade lugemine orientiiridele ja tähendusele toetudes.
Õpetaja lugemise jälgimine.
Tutvumine diakriitiliste märkidega tähtedega: (Õ), Ä, Ö, Ü, nimetatud tähti sisaldavate sõnade lugemine.
Sulghäälikud.
Sulghäälikute suured trükitähed (P-B, T-D, K-G)
Lühike, pikk ja ülipikk sulghäälik
Tähed J, H
Ülipikk sulghäälik ülipika täishääliku või diftongi järel.
Konsonantühendid.
Sulghäälik S kõrval.
G, D konsonantühendis
Pikk täishäälik.
Pikk suluta kaashäälik.
Lühike, pikk ja ülipikk täishäälik.
Lühike, pikk ja ülipikk suluta kaashäälik.
Laotud, trükitähtedega kirjutatud/trükitud või erineva šriftiga 1-2-silbiliste sõnade lugemine; sõnade tähtkoostise võrdlemine.
Pikemate (3-4-silbiliste) kõnetaktideks liigendatud sõnade lugemine (mesi-lane).
Õpetaja ja kaaslaste lugemise jälgimine, lugemisjärje hoidmine.
Väikeste trükitähtede õppimine.
Lausete ning lühitekstide lugemine tahvlilt ja raamatust. Sõna või lause korduv lugemine.

Õpitulemused

1. tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti;
2. loeb veerides 1-silbilisi sõnu;
3. saab aru loetu tähendusest;
4. valib loetud sõna juurde pildi 3-4 etteantud pildi hulgast.

5. loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid, saab aru loetu tähendusest (oma kogemuste piires);
6. mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu;
7. vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta;
8. leiab lauses otsitava sõna õpetaja suunamisel;
9. valib lause kohta sobiva pildi.
10. hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab neid omavahel; tunneb ära häälikule vastavad tähed;
11. loeb häälega veerides õpitud tähtedest koosnevaid 2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest;
12. mõistab loetud ja analüüsitud lause sisu, vastab konkreetsetele küsimustele lause kohta;
13. sobitab illustratsiooni loetud lause või tekstiga; leiab õpetaja abiga sõna või lause tekstist, märgistab vastussõna või -lause.

Õppesisu

Teksti analüüs

Loetud sõna tähenduse mõistmine: veeritud sõna (või tähe kombinatsiooni) kordamine tervikuna, sõnade korduv lugemine.

Loetu tähenduse mõistmine: veeritud sõna või lause kordamine tervikuna; küsimustele vastamine

Orienteerumine tekstis

Loetud sõna(de) sobitamine illustratsiooni(de)ga.

Sõna leidmine lausest õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs; sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga

Sõna või lause leidmine tekstist õpetaja juhendamisel; illustratsiooni(de) sisu suunatud analüüs (valdavalt pärast lugemist); sõna või lause sobitamine illustratsiooni(de)ga; illustratsiooni sobitamine lause või tekstiga.

Küsimusele vastuse otsimine tekstist, vastussõna või -lause märgistamine.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: muusika- laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; inimeseõpetus - viisakas suhtlemine; loodusõpetus - õuesõpe, tants- nähtu, kogetu kirjeldamine

Lõiming AHK plaaniga: septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitlemise võimalused: Kokkuvõtva lehe täitmine väljasõitude nädala kohta

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad

Praktilised tööd:

Õppesisu

Kirjutamine

Ärakiri

Sama ja erineva šriftiga tähtede äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi tähtede kaupa.

Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.

Kirjatehnikas õpitud tähtedest koosneva(te) sõna(de) ärakiri tähepaaride kaupa originaali alla.

Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine. Sama ja erineva šriftiga sõnade äratundmine, sõnade tähtkoostise võrdlemine; ladumine näidise järgi.

Kirjatehnikas õpitud sõnade ärakiri 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale.

Kirjutatud sõna võrdlemine originaaliga, vea leidmine ja parandamine.

Õpitulemused

1. teeb analüüsitud sõnade ärakirja tähtede kaupa;
2. valib noobile toetudes ühe- või kahekordse tähe;
3. kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, kirjutab järgides etteantud jooni.
4. sooritab ärakirja tuttavate sõnade ulatuses valdavalt tähepaaride kaupa originaali alla;
5. võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d);
6. kirjutab ühise analüüsi alusel koostatud skeemide abil 2-3sõnalisi lauseid;
7. kirjutab väikseid õpitud kirjatähti, arvestab kirjutamisel etteantud jooni.
8. sooritab kirjatehnikas õpitud sõnade ärakirja 2-3 täheliste sõnade kaupa originaali alla ja kõrvale; võrdleb kirjutatud originaaliga, leiab ja parandab vea(d);
8. kirjutab ühise analüüsi käigus koostatud skeemi järgi 2-3 sõnalist lauset; kontrollib kirjutatu õigsust õpetaja suunamisel skeemile toetudes;
9. seostab omavahel õigesti kirjatähti; tunneb ära ja parandab tähtede moonutused.

Õppesisu

Õigekiri

Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega skeemi järgi pärast analüüsi.

Ühe- või kahekordse täishääliku tähe kirjutamine sõna noopskeemil pärast analüüsi.

Kuni 4-häälikust (täis- ja suluta kaashäälikutest) koosnevate sõnade skeemi koostamine, sõnade ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi, sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.

Sõnaskeemi koostamine, sõna ladumine tähtedega pärast analüüsi skeemi järgi; sõnade ja lühikeste lausete (2-3 sõna) kirjutamine pärast analüüsi.

Kirjutatu õigsuse kontrollimine õpetaja suunamisel skeemile toetudes.

Kirjatehnika

Käe ja sõrmede peenmootorika: voolimine, voltimine, ladumine.

Kehaasend, pliiatsihoid; joonte tõmbamine eri suundades nii pintsli, kriidi kui ka pliiatsiga, pinna viirutamine, joonte vahe ja pikkuse säilitamine liigutuste suuna muutmisel, kujundite ja täheelementide joonistamine, orientiiride ja eeskuju järgi.

Õpitud tähtede kirjutamine kirjatähtedega näidisele toetudes.

Kirjutamine etteantud jooni arvestades.

Käe ja sõrmede peenmootorika: voolimine, voltimine, ladumine, punumine, töö mosaiigiga.

Kehaasend, pliiatsihoid.

Joonte tõmbamine eri suundades, täheelementide joonistamine orientiiride ja eeskuju järgi.

Väikeste kirjatähtede kirjutamine etteantud jooni arvestavalt. Käe ja sõrmede peenmootorika: kehaasend, pliiatsihoid.

Väikeste kirjatähtede õppimine, tähtede seostamine, 1-2silbiliste sõnade kirjutamine, tähemoonutuste äratundmine ja parandamine.

Keeleteadmised ja oskused

Häälikanalüüs. Sõnade ladumine ringidega.

Foneemanalüüs.

Lühike ja ülipikk häälik.

Praktiline lauseõpetus.

Lausete moodustamine: osasihitis ja omastava käände ning tagasõnadega väljendatud kohamäärus lauses.

Lausemallid:

Alus+öeldis+sihitis

Alus+öeldis+kohamäärus (kus?). Tagasõnad.

Baaslause ja vähelaiendatud lihtlause äratundmine, lause järelkordamine.

Kahe- ja kolmesõnaline lause: lausete moodustamine, sõnade eraldamine, sõnajärje määramine.

Lauseskeemid.

Kuulama ja jälgima õpetamine. Nägemis-ruumi- ja kuulumistaju arendamine.

Rühmitamisharjutused: nimetused, üldnimetused, rühmitamine erinevate tunnuste alusel.

Tutvumine kaksiktäishäälikutega.

Kaksiktäishäälikute lugemine.

Kaksiktäishäälikute kirjutamine.

Lugemise eelharjutused

Lahtise silbi lugemine.

Tutvumine täishäälikutega: I, U, E, O, A ja vastavate ühe- ning kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.

Häälik ja täht I

Häälik ja täht U

Häälik ja täht E

Häälik ja täht O

Häälik ja täht A

Tähtede kirjutamine.

Tutvumine suluta kaashäälikutega: N, L, M, N, S, R, V ja vastavate ühe- ja kahekordsete suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.

Õpitud tähti sisaldavate sõnade ja lühikeste lausete lugemine.

Tähtede kirjutamine. Õpitud tähti sisaldavate sõnade kirjutamine.

Praktiline grammatika

Lausemallid:

alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kuhu?).

Tagasõnad.

alus+öeldis+sihitis+kohamäärus (kust?).

Tagasõnad.

Õpitud kohasuhete diferentseerimine.

Omadust väljendavad sõnad öeldistäite ja täiendina

Lausemallid:

alus+öeldis+abinõumäärus (millega?) + kohamäärus

alus+öeldis+kaasolumäärus (kellega?) + kohamäärus

alus+öeldis+sihitis+sihitismäärus (kellele?).

Olend ja ese. Küsimused kes?, mis?

Üks ja mitu.

Tutvumine suluta kaashäälikute ühenditega

Kahesilbiliste sõnade lugemine

Tutvumine Õ-hääliku ja vastava ühe- ja kahekordse suurtähe ja väikese kirjatähega.

Tutvumine P-hääliku, vastava suurtähe ja väikese kirjatähtega.

Teisevälteliste sõnade (supi, kapi) lugemine.

Ühe- ja kahe silbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.
Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
Tutvumine Ä, Ö, Ü häälikute ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
Ainsuse ja mitmuse eristamine
"Tutvumine T-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
Teisevärteliste sõnade (koti, luti) lugemine.
Ühe- ja kahe silbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.
Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine.
"Tutvumine K-hääliku ja vastavate suurtähtede ja väikeste kirjatähtedega.
Teisevärteliste sõnade (kuke, tuka) lugemine.
Ühe- ja kahe silbiliste sõnade ja nendest koosnevate lausete lugemine.
Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine."
"Konsonantühendid.
Sulghäälik S kõrval.
G, D konsonantühendis."
"Häälikud ja tähed J, H.
Tähtede ja sõnade kirjutamine."
"Pikk täishäälik, pikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine.
Ülipikk täishäälik või ülipikk suluta kaashäälik sõnas: lugemine ja kirjutamine
Tähtede, sõnade ja lausete kirjutamine."
"Tutvumine väikeste trükitähtedega.
Väikeste trükitähtedega lühikese teksti lugemine.
1-2silbilistest õpitud sõnadest koosnevate kuni 4-sõnaliste lausete kirjutamine."

Õpitulemused

Kasutab sõnu analüüsid sobivaid sümboleid (ringe, noope).
Häälib kuni 4-häälikulisi sõnu, koostab analüüsitud sõnade (noop)skeeme, määrab häälikujärje sõnas.
Määrab õpetaja võrdleva hääldamise abil õpitud häälikute pikkuse 1-2 silbilistes sõnades;
asendab analüüsitud sõnades noobid õpitud ühe- või kahekordsete tähtedega.
Mõistab esemete paiknemist üksteise suhtes ja väljendab seda, kasutades tagasõnu ees/taga, all/peal, kõrval.
Mõistab tuttavat infot sisaldava lause sisu; väljendab oma mõtet 2-3sõnalise baaslauselga.

Tunneb lauseskeemi kui lause analüüsi ja koostamise vahendit ning oskab selle abi kasutada.
Nimetab õpitud esemeid, olendeid; rühmitab neid erinevate tunnuste alusel.
Tunneb ära õpitud kujundeid (kolmnurk, nelinurk, ring).
Tunneb ära kaksiktäishääliku orientiiridele toetudes.
Loeb veerides 1-silbilisi sõnu, saab aru loetu tähendusest.
Tunneb õpitud täishäälikute suuri trükitähti;
teeb analüüsitud sõnade ära kirja tähtede kaupa;
kirjutab väikseid õpitud kirjatähti.
Loeb häälega veerides 1-2-silbilisi sõnu, baaslauseid ja vähelaiendatud lihtlauseid;
saab aru loetu tähendusest.
Mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu;
koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses.
Eristab esemeid tajutavate tunnuste alusel; väljendab tunnust omadussõnaga;
kasutab omadussõna nii täiendi kui ka öeldistäitena.
Mõistab tuttavatest sõnadest koosneva(te) lause(te) sisu;
koostab kuni 4-sõnalise lihtlause õpitud lausemalli(de) ulatuses.
Eristab olendeid ja esemeid küsimuste kes?, mis? alusel; eristab sõnade nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme.
Määrab suluta kaashäälikute ühendit kahesilbilistes sõnades orientiiride abil.
Loeb kahesilbilisi sõnu häälega veerides orientiiride abil.
Hääldab õigesti Õ-häälikut; tunneb ära häälikule vastava tähe.
Tunneb ära P-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (B) ja tugevat (P) tähte;
taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri.
Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti P-häälikut sisaldavaid sõnu.
Hääldab õigesti õpitavat häälikut; eristab häälikuid omavahel;
tunneb ära häälikule vastavad tähed;
loeb ja kirjutab diakriitiliste märkidega tähti sisaldavaid õpitud sõnu.
Loeb ja mõistab nimisõna nimetava käände ainsuse ja mitmuse vorme.
Tunneb ära T-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (D) ja tugevat (T) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise

struktuuri.

Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti T-häälikut sisaldavaid sõnu.

Tunneb ära K-häälikut märkivad tähed, eristab nõrka (G) ja tugevat (K) tähte; taastab lugemisel tähele toetudes sõna rõhulis-rütmilise struktuuri.

Loeb ja kirjutab (koostegevuses õpetajaga) õigesti K-häälikut sisaldavaid sõnu."

Tunneb ära konsonantühendid orientiiridele toetudes.

Loeb ja kirjutab õigesti konsonantühendiga sõnu orientiiridele toetudes."

Tunneb ära häälikule vastavad tähed; loeb ja kirjutab õigesti J või H-d sisaldavaid kuni 2-silbilisi sõnu.

Loeb häälega veerides ja kirjutab orientiiridele toetudes õigesti 2-silbilisi erinevate kõnetakti variantidega sõnu.

Loeb valdavalt häälega veerides väikestest trükitähtedest koosnevat

2-silbilisi sõnu, lihtlauseid; saab aru loetu tähendusest.

Kirjutab kuni 2-silbilistest õpitud sõnadest koosnevat lauseid ära kirjana valdavalt tähepaaride kaupa."

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: muusika- laulusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; inimeseõpetus - viisakas suhtlemine; loodusõpetus - õuesõpe, looduse kirjeldamine, tants- nähtu, kogetu kirjeldamine

Lõiming AHK plaaniga: septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitluse võimalused: Kokkuvõtva lehe täitmine väljasõitude nädala kohta

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad

Praktilised tööd:

Eesti keel 2.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Kuulamine	ja	jälgimine
<p>Tähelepanu keskendamine ja säilitamine töövõtte ajal. Ülesande täitmine koostegevuses õpetajaga. Suuliste 2-3-osaliste lihtsate korralduste täitmine, ülesannete täitmist suunatakse osatoimingute (töösammude) kaupa. Tuttavate õpiülesannete täitmine valdavalt näidise, III trimestril suulise juhendi järgi. Korralduste ja kokkulepete täitmine tuttavas situatsioonis. Adekvaatne reageerimine hinnangule. Lugemise või jutustamise kuulamine, kaaslaste vastuste ja lugemise jälgimine õpetaja suunamisel. Selgelt väljendatud intonatsiooni märkamine, seostamine vastavate näoilmetega ja kehakeelega.</p>		
Suhtlemine		
<p>Kõnesoovi kujundamine. Väit-, küsi- ja käsklause kasutamine vastavalt situatsioonile. Hääletugevuse muutmine (3-4 tugevusastet), loogilise rõhu ja lauselõpu intonatsiooni kasutamine. <i>Küsimus-vastus</i> dialoog. Küsimusele vastamine lühidalt (ühe või mitme sõnaga) ja hargnenud lausungiga. Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine (3-4 lausungit). Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes. Dialoogi alustamine ja jätkamine (vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga).</p>		
Õpitulemused		
<ol style="list-style-type: none">1. alustab ja/või jätkab tuttavas situatsioonis dialoogi, kasutab pöördumisel viisakusväljendeid;2. kõneleb õpetaja suunamisel 3-4 lausega oma tegevusest;3. mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ja oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5-sõnalist lihtlauset		
Lõimingu võimalused		
Valdkonnasisene lõiming:		
Valdkonnaülene lõiming: Muusika - laulusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine), suuliselt nähtud muusikali sisu ja kogemuste edastamine; matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; inimeseõpetus - viisakas suhtlemine; tants - nähtu, kogetu kirjeldamine.		
Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõtte, kevadpidu.		
Kodukoha käsitlemise võimalused: Jutustamine, mida nad said teada Töökmani pais-kalatrepi kohta.		
IKT ja praktilised tööd: Luuletuste esitamine, ettelugemispäevad. Klassi ajalehe kirjutamine.		
Praktilised tööd:		
Õppesisu		

Tunnetustegevuse arendamine. Tajude ja kujutluste arendamine ja süstematiseerimine

Nägemis- ja ruumitaju

Objektide ja esemepiltide äratundmine, analüüsimine, võrdlemine, rühmitamine ja kirjeldamine õpetaja küsimuste, korralduste ning osutamise järgi (tajutavad tunnused: kuju, suurus, värvus jne).

Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom).

Nimede ning liigi- ja alaliiginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (Muki on koduloom).Ruumisuhete suhtelisuse mõistmine (allpool-all, ülalpool-ülal), kahe koordinaadi arvestamine (all keskel, ees paremal); situatsiooni läbimängimine, esitamine aplikatsioonidega.

Grafeemi (kirjamärgi/tähe) variantide tundmine.

Ajakujutlused

Orienteerumine ajaühikute järjestuses (*enne-pärast*), nimetuste tundmine:

aasta ja aastaajad, kuud, nädal ja nädalapäevad, ööpäev ja selle osad, tund.

Orienteerumine tegevussituatsioonis: *samal ajal, praegu, enne, pärast.*

Kellaaeg: täistund, selle sõnastamine.

Ajaühikutes (*enne – pärast - samal ajal*) orienteerumine, nende järjestamine.

Kuulmistaju

Hääletoonide (*kuri, rõõmus, ükskõikne* jm) äratundmine ja matkimine.

5–6-sõnalise lause järelkordamine.

Kaaslase kõnes leiduvate vigade märkamine (hääldusvead, [agrammatismid](#), sobimatud sõnad).

Õpitulemused

1. viib kokku eseme, selle kujutise ja keelelise väljendi;
2. tunneb suulise lühikirjelduse järgi ära tuttavaid esemeid ja nähtusi;
3. vaatleb ning võrdleb täiskasvanu juhendamisel esemeid ja nähtusi; järjestab ja rühmitab esemeid ning nende kujutisi ühe-kahe tajutava tunnuse (kuju, suuruse, värvuse) alusel

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene

Valdkonnaülene lõiming: Matemaatika – aeg, kell, nädalapäevad, kalender, asukoht, kujundite rühmitamine, tekstülesannete koostamine, võrdlemine; loodusõpetus - aastaajad; inimeseõpetus - aastaring, kell, päevakava

Lõiming:

Muusika - laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine), suuliselt nähtud muusikali sisu ja kogemuste edastamine; tants - nähtu, kogetu kirjeldamine.

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitluse võimalused: Jutustamine, mida nad said teada Töökmani pais-kalatrepi kohta.

IKT ja praktilised tööd: Ettelugemispäevad.

Praktilised tööd: Vaatluskarp looduses leiduvatest esemetest, töö pildikaartidega

Õppesisu

Häälikuõpetus

Häälikanalüüs

Sõnade hääldamise täpsustamine. Hääldamise ja häälimise erisuse mõistmine. Erineva häälikulise koostise ja pikkusega sõnade häälimine (häälega ja sosinal), häälimiskiiruse muutmine.

Häälikute järjekorra ja asukoha määramine: häälikute märkimine graafiliste sümbolitega (ringid, kriipsud jm); häälikute nimetamine järjekorras; sõnas esimese ja viimase hääliku; eelneva(te), järgneva(te) ja naaberhääliku(te) nimetamine.

Foneemanalüüs

Häälikute rühma praktiline eristamine.

Häälimine koos häälikurühma määramisega;

iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine eraldi, paarikaupa, koos; häälikupikkuse muutmine, määramine ja ühe- või kahekordse tähe valimine 1-2-silbilistes sõnades.

Täishäälikuühendite ja suluta kaashäälikute ühendi praktiline äratundmine.

Raskusastmed: kõnetakti vältele viitava(te) hääliku(te) ja selle/nende asukoha määramine, sõnatulpade lugemine noopide ja vältemarkide alusel, analüüsimine (häälikupikkuse muutmine ja määramine) õpetaja võrdleva häälduse järgi, materialiseeritud ja suunatud analüüs koostegevuses, sõnaskeemide koostamine, valimine, noopide asendamine tähtedega:

- ühekordne ja topelttäht täishäälikute ja suluta kaashäälikute puhul;
- nõrk, ühekordne tugev ja topelttäht sulghäälikute puhul.

Veaohtlike häälikute leidmine sõnades: esimese täishääliku ja sellele järgneva suluta kaashääliku või sulghääliku märkimine laotud ja kirjutatud sõnas, hääliku nimetamine kuulnud 1-2-silbilises sõnas.

Veaohtlike häälikute pikkuse muutmine. Õppevahend "tiivik".

Õpitulemused

- eristab häälikuid ja määrab häälimisele toetudes nende järjekorra sõnas;
- oskab näitlikule materjalile toetudes määrata häälikurühmi ja õpetaja abiga lihthäälikute pikkust (hääliku pikkusi koos muutes), (õpilasel on kujunenud sõnade foneemanalüüsi oskus lihthäälikute osas);
- muudab ja määrab võrdleva häälduse ja abivahendi toel 1-2-silbilistes sõnades lihthääliku pikkuse õpetaja abiga;
- valib ja kirjutab analüüsitud sõnades õigesti ühekordset ja topelttähte.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: Muusika - laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete lugemine.

Lõiming AHK plaaniga: emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte. Raamatulaat.

Kodukoha käsitluse võimalused: kooli sünnipäevaks luuletuste ja juttude loomine. Leelo Tungla loominguga lugemine, koostöö Ruila raamatukoguga.

IKT ja praktilised tööd: emakeelepäeva tähistamine (valmid, luuletused, jutud jmt);

Praktilised tööd: Koduõppepäevad (info selekteerimine).

Õppesisu

Kirjutamine

Ärakiri

Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi nii tahvilt kui ka raamatust).

Lühikeste sõnade (2-4 tähte) kirjutamine pärast analüüsi originaali jälgimata, pikemate sõnade kirjutamine 2-3 tähe kaupa.

Kirjutatu kontrollimine originaali järgi. Vajadusel ka vigade parandamine.

Häälimise ja kirjutamise tempo ühtlustamine.

Õigekiri

Õigekirja omandamise raskusastet reguleerib kolm komponenti:

1) materjali keerukus – õpetatakse valdavalt ühe- ja kahesilbiliste sõnade õigekirja;

2) kasutatud abivahendid (materialiseerimine ja näidised);

3) õpetaja osalemine: koostegevus, matkimise teel, näidisele toetudes. Õpilased ei ole veel võimelised töötama verbaalse reegli järgi.

Sõnade õigekiri toetub eelneva analüüsi käigus määratud häälikupikkusele, mis on tajutaval viisil tähistatud (noobid, häälikupikkuse märgid).

Täishäälikute ("punaste" häälikute) õigekiri.

1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, üks tähelünk sõnas ja ühe sõna lünk lauses.

Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.

Kaksiktäishäälikute õigekiri.

1-2-silbiliste sõnade ladumine ja kirjutamine pärast analüüsi, tähe- ja sõnalünkade täitmine.

Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.

Suluta kaashäälikute (“siniste” häälikute) õigekiri.

Ühe- ja kahekordsete tähtede õige kasutamine (valdavalt kahesilbilistes) sõnades pärast analüüsi.

Lühikeste lausete kirjutamine peast pärast analüüsi.

Suluta kaashäälikute ühendite õigekiri.

Sulghäälikute (“roheliste” häälikute) õigekiri.

Enesekontrollioskuse kujundamine.

Kirjutamisele järgnev enesekontroll - kirjutatu võrdlemine originaaliga, kirjutamisele järgnev sõnakoostise analüüs.

Korrektuurharjutused: sõna lugemine täpselt kirjapildi järgi, verifitseerimine (loetu õigsuse hindamine), vea märkamine, analüüs, parandamine.

Kirjalikud tööd

Kirjatehnika

Väiketähtede kirjutamise harjutamine, suurtähtede kirjutama õppimine.

Tähtede seostamine sõnas; tähemoonutuste äratundmine (üksiktäht, täht sõnas) ja parandamine.

Kirjutamise tempo tõstmine.

Orienteerumine lehel (õpetaja juhendamisel) kirjutamisel tööraamatusse, vihikusse ja tahvlile.

Kirjalike tööde vormistamine.

Õpitulemused

- kirjutab analüüsitud 1-2-silbilisi sõnu häälikkoostist moonutamata;
- teeb lugema õpitud 3-4-sõnalise lause ära kirja lühikeste sõnade ja sõnaosade kaupa.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: Muusika - laulusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine.

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitluse võimalused: kooli sünnipäevaks luuletuste ja juttude kirjutamine.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad, emakeelepäeva tähistamine (valmid, luuletused, jutud jmt)

Praktilised tööd:

Õppesisu

Praktiline lauseõpetus

Ese ja olend. Esemete ja olendite eristamine; esemete/olendite ja vastavate piltide eristamine.

Erineva üldistusastmega (2-3) sõnade mõistmine ja rühmitamine (*Muki-koer; Muki-koer-loom, Muki - koduloom*).

Nimede ning liigi- ja alliginimetuste tähenduse erisuse mõistmine (*Muki on koduloom*).

Lause äratundmine: eristamine sõnast, sõnade reast, sõnaühendist, poolikust lausest, agrammatilisest lausest.

Sõnajärje määramine ja muutmine, lause taastamine, lõpetamine.

Lausetähenduse mõistmine sensomotoorsele kogemusele toetudes.

Lausete konstrueerimine, ühendamine, sisestamine (lihtsamad juhud), muutmine (sõnajärje muutmine, väit-, küsi- ja käsklausete muutmine teisteks lausetüüpideks); laiendatud lihtlause jaotamine baaslauseteks.

Lausete skemaatiline kujutamine.

Lausete eristamine nii intonatsiooni kui ka skeemide alusel.

Väit-, küsi- ja käsklausete koostamine (4-5 sõna) tegevuse, piltide ja skeemide abil. Lauselõpu intonatsioon.

3-5-sõnalise lause järelhääldamine, sõnajärje määramine ja muutmine.

Lausete laiendamine sihitise, koha-, abinõu-, kaasolu- ja sihitismäärusega.

Käsitletavad lausemallid:

- alus + öeldis
- alus + öeldis + sihitis
- alus + öeldis + kohamäärus
- alus + öeldis + abinõu-/kaasolumäärus
- alus + öeldis + sihitis + sihitismäärus

Mitmesõnalise lause muutmine lihtsamateks lauseteks, „pöördlausete” moodustamine (*Koer on kassi taga. Kass on koera ees.*).

Sõnavormide tähenduse mõistmine lauses või sõnaühendis.

Vormide eristamine ja rakendamine: sihitise ja määruse vormid, tagasõnad (*ees, taga, all, peal, kõrval, kohal, vahel, sees*).

Ruumisuhteid väljendavate keelendite *allpool-ülalpool, parem-vasak* mõistmine.

Raamatus, vihikus, töölehel orienteerumine.

Ruumis orienteerumine.

Objektide iseloomustamine ja objektide omaduste võrdlemine. Objektide ühised ja erinevad omadused.

Omadussõna kasutamine öeldistäite (*Auto on punane*) ja täiendina (*See on punane auto*).

Objektide omaduste võrdlemine. Tunnuste suhtelisuse näitlik selgitamine (*Väike elevand on suurem kui suur sipelgas*).

Tunnust/omadust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine lauses.

Tegevuse ja tegija eristamine. Tegevust ja tegijat märkivad sõnad.

Vastamine küsimustele *kes?, mis?, mida teeb?*

Küsisõnade *kes?, mis?, mida teeb?* ja vastavate sõnavormide vastandamine.

Isikuliste asesõnade mõistmine kontekstis, isikuliste asesõnade kasutamine.

Tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöörete sisuline eristamine.

Tegevust väljendavate sõnade leidmine lausest ning kasutamine.

Õpitulemused

- Õpilane mõistab, koostab ja kasutab suulises kõnes tunnetuslikele ning oma kogemustele toetuvat laiendatud 4-5sõnalist lihtlauset.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: matemaatika – piltide põhjal tekstülesannete koostamine, küsimuste moodustamine, vastuste sõnastamine; inimeseõpetus - pere kohta jutustamine; loodusõpetus - õuesõpe.

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitluse võimalused: Kogemuste jagamine väljasõitude nädala kohta

IKT ja praktilised tööd:

Praktilised tööd:

Keeleteadmised ja oskused

1. Suur algustäht nimedes (inimesed, loomad, linnud) ja lause alguses.
2. Lause lõpumärgid.
3. Elusolendite ja esemete ning nende nimetuste praktiline eristamine, tegevuste ja omaduste ning neid väljendavate sõnade praktiline eristamine.
4. Vastamine küsimustele *kes?, mis?, mida teeb?*; küsisõnade *kes?, mis?, mida teeb?* ja vastavate sõnavormide vastandamine.
5. Üksikhäälikute ja häälikuühendite ning veaohlike häälikute praktiline äratundmine sõnas.

Õppesisu

Lugemine ja kõnearendus

Lugemistehnika

Õpetaja lugemise kuulamine.

Lugemine veerides (häälega ja sosinal), 1-2-silbiliste sõnade lugemine sõnade kaupa; pikemate sõnade lugemine kõnetaktide kaupa; keerulise häälikkoostisega sõnade lugemine pärast eeltööd ja/või abivahenditele toetudes (graafilised orientiirid, sõnade liigendamine, eelnev häälimine).
Lauselõpu intonatsiooni harjutamine.

Kaasõpilase lugemise jälgimine ja lugemisvigade parandamine.

Orienteerumine tekstis

Valiklugemine: sõnade leidmine lausest ja lausete leidmine tekstist õpetaja juhendamisel.

Illustratsioonide valimine ja sobitamine tekstiga, pildiseeria koostamine.

Küsimustele ja korraldustele vastamine tekstis leiduva sõna/sõnaühendi või lausega.

Kirjeldatud tegude hindamine (valik õpetaja esitatud variantide seast).

Jutu mõtte sõnastamine ühisvestluses.

Taustteadmiste aktiveerimine, tundmatute sõnade ja väljendite selgitamine enne teksti lugemist (näitvahendite ja/või lühitekstide abil).

2-3 sõna aktiivne kasutamine teksti analüüsides ja taastades.

Tekstilähedane jutustamine

Lausetähenduse mõistmine.

Samaviiteliste sõnade tähenduse mõistmine lausete tähendust seostades (lokaalse sidususe strateegia).

Puuduva teabe tuletamine ühisvestluses.
Teksti kohta esitatud küsimustele vastamine valiklugemist kasutades.
Lausete lõpetamine, muutmise, järjestamine.
Õpetaja ja õpilase koosjutustamine.
Dialoogi struktuuri teadvustamine (*kes? kellele? mida ütles?*).

Õpitulemused

- loeb õpitud teksti lühikeste sõnade ja (pikemaid sõnu) kõnetaktide kaupa;
- vastab analüüsitud lühiteksti põhjal suuliselt küsimustele, nimetab tekstis kirjeldatud tegelasi ja sündmusi abivahenditele (pildid, pildiseeriad, küsimused, sõnalünkadega laused) toetudes.
- leiab õpitud tekstist küsimuste-korralduste abil sõnu ja lauseid, vastab lause ja/või lõigu sisu kohta esitatud küsimustele valiklugemise abil, järjestab sisu järgi pildiseeria.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: Muusika- laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete lugemine; loodusõpetus - nähtuste kirjeldamine, tekstist olulise info leidmine; tants - nähtu, kogetu kirjeldamine.

Lõiming AHK plaaniga: emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte. Raamatulaat.

Kodukoha käsitluse võimalused: Leelo Tungla loomingu lugemine, koostöö Ruila raamatukoguga.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad (info selekteerimine); lugemistunnid

Praktilised tööd:

Eesti keel 3.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Suhtlemine ja suuline väljendusoskus

Kuulamine ja jälgimine

Tähelepanu keskendamine ühekordsele selgitusele – võimetekohaste korralduste täitmine (valdavalt ilma eelneva täiendava selgitusega).
Esemete, objektide ja nähtuste vaatlemine etteantud plaani järgi, terviku ja selle osade nimetamine, eristamine, võrdlemine, rühmitamine erinevaid rühmitamisaluseid kasutades.

Lugemise või jutustamise kuulamine, lugemise jälgimine õpetaja suunamisel.

Kaaslase vastuse jälgimine, selle verifitseerimine (vastustele hinnangu (õige-vale) andmine) ja parandamine.

Suhtlemine

Viisakas ja tegevusele vastav suhtlemine nii õpetaja kui kaaslastega suheldes.

Dialogis (*küsimus-vastus, teade-küsimus*) osalemine õpetaja suunamisel, dialoogi alustamine ja jätkamine vähemalt ühe initsiatiivse repliigiga.

Kutse koostevusele, sellele vastamine (nõustumise, keeldumise viisakas väljendamine), koostevuse reguleerimine.

Oma tegevusest ja muljetest kõnelemine kaaslastele (5-6 lausungit).

Intonatsiooni põhimallide märkamine, seostamine vastavate näoilmete ja kehakeelega.

Tunnetustegevuse arendamine. Tajude ja kujutluste arendamine ning süstematiseerimine

Nägemis- ja ruumitaju

Objektide ja esemete ning nende osade äratundmine, terviku jaotamine osadeks, osade ühendamine tervikuks.

Üheaegne orienteerumine eseme horisontaal- ja vertikaalsuhetes (*all paremal, ülal keskel*).

Eseme-, olu- ja tegevuspiltide analüüsimine omandatud oskuste piires.

Ajakujutlused

Ajaühikute nimetused: aasta, aastaajad (aastaaja muutuvate tunnuste sõnastamine), kuud, nädalad, ööpäev, tund (õppetund) ja minut.

Nädalapäeva ja kuupäeva kokkuviimine.

Kellaaeg: täis- ja pooltunni eristamine ning sõnastamine.

Orienteerumine ajaühikute järjestuses (*enne-pärast*).

Orientee

Õpitulemused

- osaleb ühistegevuse ajal dialoogis (*küsimus-vastus, teade-küsimus*), jätkab vestlust, kasutab viisakusväljendeid.

Lõimingu võimalused

Valdkonnasisene lõiming:

Aineteülene lõiming: Muusika- laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; inimeseõpetus - viisakas suhtlemine; loodusõpetus; tants- nähtu, kogetu kirjeldamine; inglise keel – enda tutvustamine, pildi järgi jutustamine.

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu. Raamatulaat.

Kodukoha käsitlemise võimalused: Õppekäigul kogutud info ettekanded. Oma kodukoha muistenditega tutvumine.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäeva uurimistööde esitlused.

Praktilised tööd:

Õppesisu

Häälikuõpetus

Häälikanalüüs

Sõnade hääldamise täpsustamine, häälimisoskuse automatiseerimine: häälimine kirjutamise tempos hääletult ja ilma abivahenditeta. Häälimiskiiruse muutmine.

Foneemanalüüs

Häälikute rühma eristamine; sõnas esinevate veaohlike häälikute nimetamine kirjpildi ja kuulmise järgi,.

Iga hääliku kolme pikkuse käsitlemine kahe (sulghäälikud) ja/ või kolme pikkuse kaupa; skemaatiliselt esitatud orientiiridele (skeemid, tiivik) toetudes võrdleva hääldamise kasutamine lihthääliku pikkuse määramiseks; sõnade rühmitamine veaohlike häälikute pikkuse järgi (skeemide alusel), tähe valimine 1-3-silbilistes (ühe kõnetaktiga) sõnades.

Veaohlike häälikute pikkuse võrdlemine, õigekirja põhjendamine (õpetaja abiga). Veaohlike häälikute skeemi valimine sõna juurde, tähelünkade täitmine.

Kaksiktäishäälikute ja suluta kaashäälikute ühendi äratundmine, analüüs ja tähtede valik vastavalt reeglile.

Õpitulemused

1. häälib sõnu valdavalt iseseisvalt;
2. nimetab sõnas veahtlikke häälikuid;
3. muudab ja määrab graafilistele orientiiridele ning skeemidele toetudes üksikhäälikutest koosnevates sõnades veahtlike häälikute pikkust;
4. kirjutab pärast analüüsi õigesti kuni 3-silbilisi lihthäälikutest koosnevaid sõnu;
5. kontrollib õpetaja suunamisel ja abivahenditele toetudes kirjutatu õigsust.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene lõiming:

Valdkonnaülene lõiming: Muusika - laulusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - võrdlemine; tants- nähtu, kogetu kirjeldamine.

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõluball, vabariigi aastapäev, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitluse võimalused: kooli sünnipäevaks luuletuste ja juttude loomine.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad, emakeelepäeva tähistamine (luuletused, jutud jmt)

Praktilised tööd:

Õppesisu

Kirjutamine

Ärakiri

Sõnade ja lühikeste lausete ärakiri pärast nende lugema õppimist (erinevalt paigutatud näidise järgi).

Lühikeste sõnade kirjutamine pärast lause lugemist ja eelnevat analüüsi.

Kirjutatu õigsuse järelkontroll.

Õigekiri

1-3-silbiliste sõnade ja neist koostatud lausete kirjutamine pärast ühist analüüsi.

Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kirjapildile vastav lugemine, järelanalüüs, vigade parandamine.

Õpitud käände- ja pöördvormide õigekiri (sõnatüve muutused, lõpud).

k, p, t s-i kõrval. Kaashäälikuühendi leidmine kirjapildi ja kuulmise järgi. Ühendi õigekiri.

Sõnade poolitamine.

Kirjatehnika

Väike- ja suurtähtede kirjutamine; tähtede seostamine sõnas;

tähemoonutuste leidmine nii enese kui ka teiste töödes, nende parandamine; kirjutamise tempo tõstmine.

Kirjalike tööde vormistamine.

Õpitulemused

1. kirjutab lugema õpitud lausete ära kirjas 1-2-silbilisi sõnu sõnahaaval originaalteksti täiendavalt vaatamata;
2. kirjutab pärast analüüsi õigesti 2-3-silbilisi üksikhäälikutest koosnevaid sõnu;
3. kontrollib suunamisel kirjutatu õigsust, leiab ja parandab vea(d) kirjutatud sõnas.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene

Valdkonnaülene lõiming: Muusika- laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; inimeseõpetus - viisakas suhtlemine; tants- nähtu, kogetu kirjeldamine;

lõiming:

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, Felix Tungali jooks, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitluse võimalused: : Kohamuistendite lugemine, Leelo Tunpla loominguga lugemine.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad (tekstilooma arvutis).

Praktilised tööd:

Õppesisu

Praktiline grammatika

Lause

5–6-sõnaliste lihtlausete (väit-, küsi- ja käsklause) mõistmine, kuni 5-sõnaliste lihtlausete koostamine ja kõnes kasutamine.

Sihitisosalause mõistmine ja kasutamine.

Nimisõna käändevormid

Käändevormide mõistmine ja kasutamine enamlevinud funktsioonides: koht, objekt, kuuluvus, osa ja tervik, kaas- ja ilmaolu. Lausete ja sõnaühendite koostamine, küsimusele vastamine kas sõnaühendi või üksiksõnaga.

Õpitud sõnavormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Kohasuhteid väljendavate tagasõnade *ees, taga, ääres, kohal, all, peal, juures, vahel, kõrval, keskel, sees, asemel, otsas, küljes, poole, järel, hulgas* mõistmine ja rakendamine.

Küsimuste *kus, kuhu, kust, milleni?, kelleni?, kellega, millega, kellela?, millela?, kellele?* mõistmine ja neile vastamine sõnaühendi ja üksiksõnaga.

Küsimuste *kelle oma?, mille oma?* mõistmine ja neile vastamine sõnaühendiga.

Nimetava käände ainsuse ja mitmuse vormid. Ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine analoogia alusel.

Erineva üldistusastmega (3-4 astet) nimisõnade mõistmine ja nende õige kasutamine (*Muki – koer – koduloom – loom*), esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega, inimeste tunnete, emotsioonide ja käitumisaktide kirjeldamine enamlevinud sõnadega situatsioonist lähtuvalt.

Omadust väljendav sõna

Esemete ja olendite tajutavate tunnuste väljendamine omadussõnadega. Värvust, suurust, kuju, maitset väljendavad omadussõnad.

Kahe tuttava objekti tajutavate tunnuste alusel kirjeldamine ja võrdlemine (abistavale materjalile toetudes);

Iseloomujooni väljendavad omadussõnad tegelaste iseloomustamiseks situatsioonide põhjal.

Omadussõna kasutamine lauses öeldistäite ja täiendina.

Omadussõna ühildumine nimisõnaga arvus ja käändes.

Tegevust ja seisundit väljendav sõna

Tegevust ja seisundit väljendavate sõnade mõistmine, leidmine, rühmitamine ja kasutamine.

Tajutavaid tegevusi ja seisundeid väljendavate sõnade aktiivne kasutamine kõnes.

Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormide tähenduslik eristamine ja kasutamine, lihtmineviku vormide moodustamine analoogia alusel, vormide muutmine lauses.

Tegusõna laiendamine sihitisosalausega; tegusõna ja osalause sobitamine; osalause lõpetamine; tegusõna valimine osalause juurde.

Arvsõna

Põhi- ja järgarvude mõistmine ja praktiline kasutamine kõnes.
Põhi- ja järgarvsõnade erisuse teadvustamine ja kasutamine.
Küsisõnade *mitu?* ja *mitmes?* sisuline mõistmine, küsimustele vastamine .(*Minuga tulevad kolmas ja neljas poiss. – Mitu poissi minuga tulevad? – Kaks poissi.*).

Liitsõna

Liitsõna ja sõnaühendi praktiline eristamine. Põhisõna sobitamine mitme laiendiga ja vastupidi.

Õpitulemused

- mõistab ja koostab kuni 5-sõnalist lihtlauset, kasutades õpitud nimi-, omadus- ja tegusõnavorme; oskab viia õpitud sõnavorme mitmesse sõnaühendisse;
- koostab sõnaühendeid õpitud sõnavormidega, kasutades neid erinevates funktsioonides (nt: andis *kellele?* - andis lapsele; pani teki *kuhu?* – pani teki lapsele peale);
- on omandanud praktiliselt omadus- ja tegusõnade enamkasutatavad muutevormid;
- rakendab omandatud sõnavorme laiendatud lihtlauses suuliselt ja kirjalikult;
- kirjeldab ja võrdleb tajutavate tunnuste alusel abistavale materjalile toetudes kahte tuttavat objekti.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene

Valdkonnaülene lõiming: Muusika- laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; tants- nähtu, kogetu kirjeldamine;

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, Felix Tungali jooks, "Väle", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu

Kodukoha käsitluse võimalused: mantelkorstna matka töölehe täitmine. Kodukoha muistendite lugemine.

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad (tekstiloome arvutis).

Praktilised tööd:

Keeleteadmised ja oskused

Häälikurühmade ja veaotlike häälikute/tähtede äratundmine.

Tegusõna oleviku ja lihtmineviku vormi eristamine.

Ainsuse ja mitmuse vormide (sh käände- ja pöördevormides) äratundmine.

k, p, t sõna alguses ja *s-i* kõrval.

Õppesisu

Lugemine ja kõnearendus

Lugemistehnika

Võõra pala lugemine kõnetaktide ja lühemate sõnade kaupa, orientiiridega teksti lugemine.

Õpitud jõukohase pala lugemine ladusalt ja ilmekalt.

Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.

Orienteerumine tekstis

Sõna(de) või lause(te) leidmine piiritletud tekstiosast.

Lõikude sobitamine illustatsioonidega.

Teksti jaotamine lõikudeks ja lõikude pealkirjastamine koostegevuses õpetajaga.

Pildiseeria ja/või kavapunktide järjestamine, puuduva info tuletamine.

Küsimuste esitamine üksteisele teksti kohta,

intellektuaalse (õige/vale) ja emotsionaalse (meeldib/ei meeldi) hinnangu andmine kirjeldatud tegevustele.

Juhtlause leidmine, peamõtte sõnastamine koostegevuses õpetajaga.

Tekstilähedane jutustamine

Loetud pala tekstilähedane jutustamine.

Osalemine eri vormi dialoogides: küsimus-vastus, teade-küsimus; kutse koostegevusele, nõustumine-loobumine.

Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal piltide, lünkause, sõnaühendite abil.

Analoogiajutukeste koostamine koostegevuses õpetajaga.

Õpitulemused

- loeb õpitud jõukohast pala ladusalt ja ilmekalt;
- leiab küsimuste ja korralduste abil õpitud tekstist sõnu ja lauseid;
- vastab sisutaastavatele küsimustele;
- järjestab sisu järgi pildid seeriaks;
- jutustab loetud ja analüüsitud pala tekstilähedaselt abivahenditele toetudes.

Lõimingu võimalused

Vadlkonnasisene	lõiming:
Valdkonnaülene lõiming: Muusika- laululusõnade õppimine, rütmiharjutused (silbitamine); matemaatika - tekstülesannete koostamine, võrdlemine; tants- nähtu, kogetu kirjeldamine;	
Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõluball, vabariigi aastapäev, Felix Tungali jooks, "Väle", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu	
Kodukoha käsitluse võimalused: mantelkorstna matka töölehe täitmine. Kodukoha muistendite lugemine.	
IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad (tekstilooma arvutis).	
Praktilised tööd:	

2.4. Õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes ning nende jaotumine klassiti

Eesti keel 4.klass
Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht
Õppesisu
Häälikuõpetus <u>Häälik- ja foneemanalüüs</u>
Häälikurühmad. Kuni 4-silbiliste erineva struktuuriga sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.
Veahtlikud häälikud sõnas. Veahtlike häälikute võrdlev hääldamine häälikupikkuse määramiseks. "Tiivik". "Tiiviku" valimine (täishäälik + suluta kaashäälik, täishäälik + sulghäälik).

Täishäälik ja suluta kaashäälik veahtlike häälikutena.

Häälikupikkuste muutmine ühiselt ja iseseisvalt, määramine, õigekiri 2-4silbilistes sõnades.

Analüüsi kiiruse treenimine. Enesekontrolli kujundamine.

Kaksiktäishäälik või suluta kaashäälikute ühend veahtlike häälikutena.

Ühendi praktiline äratundmine nii kuulmise kui kirja pildi järgi; täishäälikuühendi teise või suluta kaashäälikute ühendi esimese komponendi pikkuse muutmine, määramine, ühendi õigekiri.

Sõnade rühmitamine antud ühendite järgi.

Täishäälik ja sulghäälik veahtlike häälikutena

Häälikupikkuse muutmine, määramine, õigekiri.

Õpitulemused

- muudab ja määrab veahtlike häälikute pikkust lihthäälikutest koosnevates ja kaksiktäishäälikut või suluta häälikuühendit sisaldavates sõnades;
- kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu graafilistele abivahenditele toetudes.

Õppesisu

Kirjutamine

Ärakiri

Kirjutamine sõnapaaride ja pikemate sõnade kaupa,
kaasõpilase kirjutatud teksti lugemine, järelkontroll.

Õigekiri

Õpitud veaohlike häälikute õigekiri sõnades.

Ainsuse ja mitmuse tüve õigekiri.

Käändelõppude ja mitmuse tunnuse õigekiri.

k, p, t s-i ja h kõrval.

Sõnade poolitamine: harjutamine skeemide abil.

Sõnade ja lausete kirjutamine pärast individuaalset analüüsi.

Kirjutatu õigsuse kontrollimine: kiriapildile vastav lugemine, skeemi(de) valik, vigade parandamine.

Kirjatehnika

Tähemoonutuste äratundmine ja leidmine nii enese kui teiste töödes, nende parandamine; õigete täheseoste kirjutamine.

Kirjutamise kiiruse tõstmine.

Kirjalike tööde vormistamine.

Õpitulemused

1. kirjutab õigesti üksikhäälikutest koosnevaid kuni 4-silbilisi sõnu;
2. sooritab 4-5-sõnalise lause ära kirja sõnahaaval ja kontrollib tulemust;
3. tunneb õigekirja kontrollimise võtteid ja kasutab suunamisel kirjutatu kontrollimiseks "tiivikut" või veaohlike häälikute skeeme (kirjutamise skeeme).

Õppesisu

Praktiline grammatika

Lihtlause

Kuni 6-sõnalise lihtlause moodustamine baaslausetest (ühendamine, sisestamine), eelnevalt koostatud sõnaühenditest (tegusõna ja nimisõna laiendid).

Lause laiendamine ja lühendamine. Kahe või enama lihtlause moodustamine pikemast lausest. Alus ja öeldis lauses.

Deformeeritud 4-6sõnalise lause taastamine.

Liitlause

Liitlause. Lauseosad. Lauseosade ühendamine. Sidesõnad.

Sihitisosalause.

Otsekõne. Saatelause ja otsekõne leidmine tekstist.

Otsekõne muutmine kaudseks.

Teiste kõnest jutustamine: asesõnade asendamine, tegusõna vormi muutmine, tegijale või kõnelejale osutamiseks nimede ja nimetuste kasutamine.

Sõnade tähendus sõnaühendis ja lauses

Nimisõna käändevormid

Ese (olend) ja sõna, pilt ja sõna, esemete (olendite) ja nende osade nimetamine, nimetuste eristamine. Küsimused *kes?*, *mis?*.

Üldnimetused. Sünonüümide ja homonüümide mõistmine kontekstis.

Nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht.

Sõnaühendis ja lauses väljendatud suhted:

- atributiivsed suhted (tunnused, kuuluvus, osa tervikust);
- kohasuhted, abinõu-, kaasolu- ja ilmaolusuhted;
- ajasuhted;
- lõpetatud ja lõpetamata tegevus;
- hulk ja mõõt;
- (millegi) valdaja;
- seisund.

Tagasõnade (koha- ja ajasuhted) ning abimäärsõnade mõistmine ja praktiline kasutamine.

Küsisõna ja küsimus. Süntaksiküsimus (*astus kuhu? – astus esikusse*). Morfoloogiaküsimus (*esikusse– millesse?*). Sõnade rühmitamine küsimuste abil.

Nimisõna algvorm ja tüvi: algvormi mõiste; küsimused (*kes?*, *mis?*); algvormi moodustamine sõnaühendi *see on ...* abil. Enamlevinud vääramasti kasutatavate sõnade (*puder, taldrik, pliit* jne) algvorm.

Sõna tüve mõiste. Sõnavormi põhi- ja lisatähendus, neid väljendavad sõnaosad: sõnatüvi ja –lõpp.

Ainsuse tüvi, tüvevormi küsimused, moodustamine skeemi ja täiendi (*uue*) abil.

Tüve leidmine ühe ja sama sõna eri käändevormidest.

Nimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Ainsuse omastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: kuuluvus (*poisi müts*), lõpetatud või kindlasti lõpetatav tegevus (*ostis koti/ostab koti*), osa tervikust (*pruuni koti sang*), hulk või mõõt (*paki kommi*), koht (koos tagasõnaga: *metsa taga, poisi kõrval*).

Sõnavormi leidmine sõnaühendis või lauses (funktsioonide kaupa), sõnavormi moodustamine, kasutamine sõnaühendis ja lauses, küsimuste valik sõnavormile.

Mitmuse tüvi, moodustamine skeemi abil. Mitmuse tunnused. Mitmuse vormide analüüs ja moodustamine.

Mitmuse vormis oleva sõna põhi- ja lisatähendused (leksikaalne tähendus, arv, käändevormi grammatiline tähendus).

Ainsuse osastava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: lõpetamata tegevus (*peseb autot*), koht (*mööda teed*), aeg (*pärast lõunat*), eitus (*ei ole vihikut*).

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses: nimetatud käänete vormides olevate sõnade tähendus ja kasutamine.

Omadust väljendav sõna

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tunnuseid/omadusi ja neid väljendavaid sõnu.

Omadussõna nimisõna laiendina: omadussõna ja nimisõna sobitamine sõnaühendiks, tegusõnade ja moodustatud sõnaühendite sobitamine, lihtlausete laiendamine moodustatud sõnaühenditega.

Küsimus *missugune?*. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuse alusel.

Tegevust ja seisundit väljendav sõna

Eeltööna vastandatakse esemete ja olendite tegevusi ja seisundeid ning neid väljendavaid sõnu.

Tegusõna küsimus. Küsimuse valik, sõnade rühmitamine küsimuste alusel.

Sõnade seos lauses.

Tegevust väljendav sõna (öeldis) lauses.

Tegijat väljendav sõna (alus) lauses.

Aluse ja öeldise leidmine, nende graafiline märkimine; küsimuste esitamine aluse ja öeldise kohta. Aluse ja öeldise laiendid (täpsustavad sõnad). Põhisõna ja laiendi graafiline märkimine.

Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).

Tegevust väljendavad sõnad. Tegusõna pöörded: tegusõna oleviku ja lihtmineviku pöördvormid, öeldise vormi sõltuvus lausest (nimisõnadest ja isikulistest asesõnadest).

Tegusõna jaatav ja eitav kõne. Eitava kõne vormide mõistmine ja kasutamine lauses, lausete transformeerimine ühest kõnest teise.

kse-olevik: vormide vaatlemine, lause tähenduse mõistmine lähtudes sellest, et tegija pole teada.

Enamlevinud abimäärsõnade mõistmine ja kasutamine koos tegusõnaga. Ühendteigusõna kasutamine lauses.

Tegusõna laiendamine õpitud käändevormidega, sihitiskõrvallausega.

Arvsõna

Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Arvsõna küsimused: valik, sobitamine.

Õpitulemused

1. mõistab, koostab ja kasutab kõnes kuni 6-sõnalist lihtlauset ja sihitisosalauset;
2. laiendab lihtlauset skeemide ja süntaksiküsimuste abil;
3. tunneb lauses ära aluse ja öeldise, muudab pika lause baaslauseks;
4. analüüsib ja moodustab käändevorme skeemide abil, rakendab neid õpitud funktsioonides oma kõnes.

Keeleteadmised ja oskused

Sõnade praktiline eristamine esemetest (olenditest), tunnustest, tegevustest ja seisunditest.

Sõnade praktiline rühmitamine küsimuste (*kes?*, *mis?*, *missugune?*, *mida teeb?*) abil.

Morfoloogia- ja süntaksiküsimuse praktiline eristamine ja esitamine: valik, sobitamine.

Alus ja öeldis (lihtsamad juhud), sõnade seos alus- ja öeldisrühmas (süntaksiküsimuste esitamine).

Käändsõna algvorm, muutevormid; ainsuse ja mitmuse tüvi, tunnused ja lõpud: sõnavormide äratundmine, muutmine ja moodustamine ning analüüs skeemide abil. Käändevormi põhi- ja lisatähendus (leksikaalne ja grammatiline tähendus), sõnavormi rakendamine sõltuvalt tähendusest.

Õppesisu

Lugemine ja kõnearendus

Lugemistehnika

Võõra pala lugemine valdavalt sõnade kaupa, pikemad kõnetaktide, lühemad sõnapaaride kaupa.

Õpitud jõukohase pala lugemine lihtsamate süntagmade kaupa, ladusalt ja ilmekalt, rõhutades loogilist öeldist, kasutades lauselõpu intonatsiooni, arvestades kirjavahemärke.

Kaaslase lugemise jälgimine, lugemisvigade märkamine, parandamine.

Orienteerumine tekstis

Lõikude, sh looduskirjelduste, lausete, tegelasi või sündmusi iseloomustavate sõnade leidmine, sõnatähenduste täpsustamine kaastekstist lähtuvalt.

Teksti jaotamine lõikudeks, nende pealkirjastamine õpetaja juhendamisel.

Puuduva info ja põhjus/tagajärg seoste tuletamine ühisvestluses.

Küsimuste esitamine teksti kohta (*kes?*, *mis?*, *millal?*).

Konkreetsed ülesanded täitmine vaikse lugemise teel.

Käitumisaktide hindamine ühisvestluses, seostamine õpilaste käitumisega.

Juhtlause leidmine ja/või teksti peamõtte tuletamine ühisvestluses, peamõtte ühine sõnastamine.

Tekstilähedane jutustamine

Loetud pala tekstilähedane jutustamine.

Osalemine teksti põhjal korraldatud eri vormi dialoogides.

Jutustamine piltide ja mälukujutluste põhjal, abiks pildid, lünklaused, sõnaühendid, skeemkava.

Õpitulemused

1. loeb õpitud teksti õigesti sõnade ja süntagmade kaupa, arvestab kirjavahemärke, loeb õppimata teksti vähemalt sõnahaaval;
2. leiab küsimuste ja korralduste alusel tekstist sõnu, lauseid ja lõike; sh peamõtet väljendavaid lauseid;
3. vastab teksti kohta esitatud küsimustele, nimetab põhjuslikke seoseid, annab ühisvestluses hinnanguid tegevusaktidele, osaleb peamõtte sõnastamisel;
4. tuletab õpetaja juhendamisel tekstis sõnastamata teabe, toetudes oma kogemustele ja teadmistele;
5. annab abivahenditele toetudes tekstilähedaselt ja valikuliselt edasi teksti või lõigu sisu.

Lõimingu võimalused

Valdkonnasisene lõiming:

Aineteülene lõiming: Muusika- laululusõnade õppimine, matemaatika - lühendite kirjutamine, mõistete tähendus, arvsõnade õigekiri; loodusõpetus-referaadi koostamine; tants- nähtu, kogetu kirjeldamine.

Lõiming AHK plaaniga: 1. septembri aktus, emakeelenädal, mardipäev/kadripäev, jõuluball, vabariigi aastapäev, Felix Tungali jooks, "Välek", väljasõitude nädala kokkuvõte, kevadpidu.

Kodukoha käsitlemise võimalused: Ruila karjäärid ja Härgsoo tiik - töölehe täitmine

IKT ja praktilised tööd: Koduõppepäevad (tekstiloome arvutis).

Praktilised tööd:

Eesti keel 5.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Häälikuõpetus

Häälik- ja foneemanalüüs

Häälikurühmad. Lihthäälikud ja häälikute ühendid. 4-5-silbiliste muutevormis sõnade häälimine. Häälimise tempo teadlik muutmine. Sõnade häälimine kirjutamise tempos.

Veaohtlikud häälikud liitsõnas ja liitsõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine ja määramine, analüüsi kiiruse tõstmine „tiivikul“ ja ilma.

Kaashäälikuühend sõnas: äratundmine kirjalikus ja suulises tekstis.

Suluta kaashäälikute ühendid. Sulghäälik kaashäälikuühendis.

Sõnade rühmitamine veaohtlike häälikute rühma ja pikkuse alusel.

Õpitulemused

1. leiab veaohtlikud häälikud 4-5-silbilistes muutevormis sõnades ja liitsõnades;
2. tunneb ära kaashäälikuühendid nii kirjalikult kui ka suuliselt esitatud sõnades.

Õppesisu

Kirjutamine

Ärakiri

Ärakirja tegemine sõnarühmade või pikemate sõnade kaupa.

Kirjutatava sõna/sõnaühendi/lause eelnev lugemine ja analüüsimine.

Kirjutatu järelkontroll.

Ärakirja sooritamise ja selle õigsuse kontrollimine arvuti abil.

Õigekiri

Veaohtlike häälikute märkimine kirjas.

Häälikuühendite ja liitsõnade õigekirja harjutamine abivahendite toel.

Enesekontrollivõtted, vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes: oma töö protsessi kontrollimine (kaasnev kontroll), töö tulemuse kontrollimine (järelkontroll/resultaadikontroll).

Eelneva kontroll.

Vigade leidmine ja parandamine.

Lõppude, tunnuste ja liidete õigekiri (vajadusel skeemidele ja /või algoritmile toetudes või analoogia alusel).

Poolitamine.

Kirjavahemärkide kasutamine [koond- ja liitlauses](#) skeemide abil.

Õpitulemused

1. teeb 4-5-sõnalise lause ära kirja peamiselt sõnapaaride kaupa ja kontrollib tulemust;
2. kirjutab õigesti lihthäälikutest koosnevaid sõnu; kirjutab häälikuühenditega sõnu pärast analüüsi;
3. kasutab õpitud enesekontrollivõtteid õpetaja juhendamisel

Õppesisu

Praktiline grammatika

Lihtlause

Lihtlause koostis. Alus ja öeldis, alus- ja öeldisrühm. Lause tähenduse sõltuvus tegusõna vormist ja tegusõna laiendist.

Lihtlause laiendamine õpitud käändevormidega kuni 6-sõnaliseks. Kõikide käändevormide rakendamine sõnaühendis ja lauses erinevates funktsioonides abiga.

Sõnade järjekord ja seos lauses.

Lausete ühendamine. Pika lause muutmine mitmeks lühikeseks lauseks. Küsilausete moodustamine lihtlausest.

Deformeeritud lause, selle äratundmine ja taastamine.

Ühe ja sama lause kasutamine tekstiväliselt ja tekstis. Teksti jätkamine.

[Samaviiteliste sõnade](#) kasutamine sidusa teksti koostamisel.

Koondlause

Koondlause mõistmine ja koostamine: korduvad alused ja öeldised, sidesõnade valik (*ja, ning, või*).

Koondlause kasutamine.

Tekstiväline lause ja lause tekstis ([kontekstisidus lause](#)).

Liitlause

Liitlause äratundmine. Sama mõtet väljendava lihtlausepaari ja liitlause tähenduse ning struktuuri võrdlemine.

Liitlause (rindlause) konstrueerimine lihtlausetest, sidesõnad (*ja, ning, aga, kuid, või*). Sidesõnade grammatiline tähendus.

Põimlause koostamine: sihitlause, ajalause, täiendlause. Osalausete sobitamine, lause lõpetamine.

Põhjuse ja tagajärje väljendamine liitlausega, põhjus- ja tagajärgsuhete mõistmine, lause lõpetamine.

Õpitulemused

1. mõistab ja kasutab kuni 6-sõnalist lihtlauset; rakendab lauses sõnade muutevorme õpitud funktsioonides;
2. tunneb ära õpitud koond- ja liitlausete liike tekstis ja tekstiväliselt; oskab neid suunamisel moodustada;
3. mõistab ja selgitab õpitud koond- ja liitlause tähendust;
4. sobitab liitlause osalused tervikuks, ühendab lihtlused liitlauseteks.

Õppesisu

Sõnade algvormid ja muutevormid

Nimisõna

Erineva üldistusastmega (3-4) sõnad. Esemed ja olendid. Liik ja alaliik, nende nimetused.

Kellegi või millegi nimi ja nimetus. Suur ja väike algustäht nimisõnades, toetudes 3-4-astmelisele klassifitseerimisele (*Emajõgi – jõgi – veekogu*).

Nimisõna tunnused.

Nimisõna tuletamine tegusõnadest: liited *-ja, -mine*.

Sõnavormide ja tuletiste praktiline eristamine ning rakendamine.

Nimisõna algvorm ja muutevormid.

Algvormi moodustamine muutevormidest. Ühe ja sama sõna muutevormide leidmine tekstis.

Muutevormis nimisõna põhi- ja lisatähendus, sõnavormi koostis: tüvi, tunnus, lõpp.

Ainsuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis, ainsuse vormide moodustamine.

Mitmuse tüve moodustamine ja leidmine sõnavormis. Mitmuse tunnuse valik skeemi abil, mitmuse vormide moodustamine, mitmuse tunnuse õigekiri.

Nimisõna käändevormid. Sõna käändevormide mõistmine ja kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Sõnavormi struktuur, vormi koostisse kuuluvad sõnaosad. Sõnavormide moodustamine.

Käändevormi grammatilised tähendused. Konkreetse sõnavormi tähenduse sõltuvus sõnatähendusest ja kontekstist. Põhisõna ja laiend(id) sõnaühendis ja lauses. Ainsuse ja mitmuse käändevormid.

Nimetava käände vormid. Sõnavorm aluse, öeldistäite või sihitisena: funktsiooni mõistmine lauses. Mitmuse tunnus *-d*.

Omastava käände vormid. Ainsuse tüvevorm. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) lõpetatud tegevus; kuuluvus; aeg; (koos osastava käände vormiga) hulk, mõõt; (koos tagasõnaga) koht; osa tervikust.

Osastava käände vormid. Osastava käände ainsuse ja mitmuse vormide moodustamine, lõppude õigekiri. Käändevormis sõnade tähendused: (koos tegusõnaga) kestav või lõpetamata tegevus; hulk, mõõt; (koos kaassõnaga) koht ja aeg; (koos tegusõnaga) millegi puudumine.

Ainsuse osastava ja mitmuse nimetava käände vormid: eristamine tähenduse järgi (üks ja mitu), lõpud *-t* ja *-d*, käändevormide rööbitine kasutamine kaastekstis. Ainsuse osastava käände sõnavormi mitmuslik tähendus.

Sisseütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; suhtumine kellessegi/millessegi või sarnasus kellegagi/millegagi; olukord või seisund, millesse satutakse või missuguseks muututakse.

Seesütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg, kellegi olukord.

Seestütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; olend või ese, kellest/millest räägitakse; olukord, millest vabanetakse, abi saadakse; aeg; (koos omadussõnaga) võrdlus.

Alaleütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; isik, kellele midagi antakse või teadvustatakse; arv, hulk, mõõt, millele midagi lisatakse; seisund, missuguseks miski muutub.

Alalütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; aeg; tegija; kuulumine kellelegi või millelegi; seisund, viis, põhjus.

Alaltütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koht; isik, kellelt midagi kuulatakse, saadakse; omadus,

Saava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kelleks või milleks keegi või miski saab või muutub; olek või seisund mingi aja jooksul; aeg, ajavahemik, tähtaeg; järjekord; osadeks jaotamine.

Rajava käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: Tegevuse ruumiline piir; ajaline piir.

Oleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: kellena või millena keegi töötab, esineb; tegevuse viis; seisund; aeg; järjekord.

Ilmaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendus: kellegi või millegi puudumine.

Kaasaütleva käände vormid. Käändevormis sõnade tähendused: koosolemine, suhtlemine; abinõu, vahend; tegevuse viis, olukord; aeg.

Omadussõna

Kellegi või millegi iseloomustamine omadussõnadega, objekti erinevad tunnused, objektide sarnased tunnused.

Omadussõna tunnused. Omadussõna leidmine ja kasutamine tekstis.

Nimi- ja omadussõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine. Esemete kirjeldamine.

Omadussõna tähenduse sõltuvus põhisõnast, praktiline tuletamine (liited *-lik*, *-line*, *-ne*), tuletatud omadussõna muutmine koos nimisõnaga.

Võrdlusastmed: tähendus (omaduse/tunnuse astme väljendamine), moodustamine analoogia alused. Võrdlusastmete rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Tegusõna

Kellegi või millegi tegevust ja/või seisundit väljendavad sõnad.

Nimi- ja tegusõnade sobitamine, sõnaühendite koostamine.

Tegusõna tunnused. Alus ja öeldis, tegusõna laiendid.

Tegusõna pöördevormid. Kindla kõneviisi oleviku pöörded, isikulised asesõnad.

Pöördevormide grammatiline tähendus: kõneleja, kuulaja(d), tegija(d), küsimused ja pöördelõpud.

Tegusõna koostis: tüvi, pöördelõpp. Pöördevormide moodustamine isikuliste asesõnade ja küsimuste abil, pöördevormide kasutamine lauses, õigekiri.

ma- ja da-tegevusnimi. Tegevusnimede kasutamine ühendis koos teiste tegusõnadega. Põhisõnaks olevate tegusõnade mõistmine ja kasutamine sõltuvalt situatsioonist või kaastekstist. Tunnuste õigekiri analoogia alusel.

Jaatav ja eitav kõne. Kõne vormide tähenduse mõistmine, eitavate vormide moodustamine, kasutamine lauses.

Kindel kõneviis. Tegevuse/seisundi aja väljendamine. Olevik ja lihtminevik.

Lihtmineviku vormide moodustamine skeemide abil, kasutamine lauses.

Tingiv kõneviis. Tegevuseks vajalikud tingimused, sõnavormi tähenduse mõistmine kaastekstis.

Kindla ja tingiva kõneviisi vormide kasutamine tekstis.

Arvsõna

Arvsõna tunnused. Põhi- ja järgarvsõnad. Arvsõnad ja numbrid: mõistmine, lugemine ja kirjutamine kaastekstis.

Põhi- ja järgarvsõnade praktiline muutmine kaastekstile toetudes, rakendamine lausetes.

Liitsõna

Liitsõnade tähendus: liitsõna põhi- ja täiendosa tähendus.

Liitsõna alaliigi nimetusena.

Liitsõnade: praktiline moodustamine; omastavaline ja nimetavaline liitumine, moodustatud sõnade rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Liitsõna ja sõnaühend: kasutamine kaastekstis, valimine tähenduse järgi.

Veaohtlikud häälikud liitsõnas.

Õpitulemused

1. analüüsib ja moodustab sõnavorme algoritmi alusel;
2. mõistab käändsõna muutevormide grammatilist tähendust;
3. tuletab sõnu õpitud liidetega;
4. tunneb tegusõna õpitud kategooriaid: mõistab tähendust, nimetab kategooria, selgitab sõnavormi koostist.

Keeleteadmised ja oskused

Sõnaliigi nimetuste teadmine, sõnade praktiline rühmitamine.

Morfoloogia- ja süntaksiküsimuste eristamine ja kasutamine – küsimuse valimine ja sobitamine, küsimuste esitamine.

Aluse ja öeldise ning nende laiendite leidmine.

Lause laiendamine süntaksiküsimuste abil (kuni 6 sõna).

Liitsõna ja sõnaühendi eristamine, sõnade liitmine.

Sõnavormi ja tuletise koostise ning tähenduse analüüsimine; sõnavormi ja tuletise moodustamine skeemide abil.

Sõnade muutevormide rakendamine sõltuvalt tähendusest.

Õppesisu

Lugemine ja kõnearendus

Lugemistehnika

Õpetaja/õpilase esmase lugemise jälgimine raamatust. Lugemine häälega sõnade ja lihtsamate süntagmade kaupa.

Varem häälega loetud teksti vaikne (endamisi) korduv lugemine ette antud ülesandega.

Orienteerumine tekstis

Küsimustele vastamine teksti kohta (põhjuslikud seosed, hinnangud tegelastele, tegevustele).

Tekstis sõnastamata teabe tuletamine õpetaja juhendamisel, toetudes oma kogemustele ja teadmistele.
Tegevusaktide hindamine ühisvestluses ja nende põhjendamine.
Tundmatute sõnade leidmine lõigust, sõnatähenduse täpsustamine sõltuvalt kaastekstist.
Sõnade ja väljendite asendamine valikuks antud sõnadega. Õpilase väljendite võrdlemine originaaltekstiga. Võrdluste ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine ja selgitamine ühiselt.
Sõnade, lausete ja lõikude leidmine tähenduse või asukoha viite järgi, olulise teabe leidmine lõigust. Lause mõtet väljendavate sõnade, samaviiteliste sõnade ja lauseid siduvate sõnade leidmine tekstist.
Küsimustele ja korraldustele vastamine lause(te), sõnaühendi(te) või sõna(de)ga tekstis.

Tekstilähedane jutustamine

Teksti taastamine. Tekstilähedane valikjutustus (abiks sõnaühendid, tugisõnad, põhilist teavet sisaldavad lühilaused, tugilaused).
„Sõnaliste piltide“ maalimine.
Jutustamine illustatsioonide järgi, rõhutades detaile ja kirjeldades miimikat.
Õpilase jutustuse võrdlemine autoritekstiga.
Oluliste lausete leidmine tekstist ja nende seostamine õpetaja juhendamisel.

Õpitulemused

- loeb õpitud teksti ladusalt häälega või endamisi vaikselt; täidab valiklugemise ülesandeid;
- osaleb õpetaja suunamisel lõigu ja teksti peamõtte sõnastamisel; osaleb jutustamiseks vajaliku abivahendi koostamisel ja annab sellele toetudes tekstilähedaselt edasi loetu sisu lõikude kaupa;
- annab hinnangu tekstis kirjeldatud tegevustele, põhjendab oma arvamust;
- sooritab tuttavaid õpitoiminguid suuliste ja kirjalike hargnenud korralduste alusel, sh osaleb tegevuse planeerimisel, valides ja kasutades abivahendeid.

Lõimingu võimalused

Valdkonnasisene lõiming:

Aineteülene lõiming: loodusõpetus- geograafiliste objektide õigekiri; inimeseõpetus (kooli kodukord)

Lõiming AHK plaaniga: kooli aastapäev, ülekoolilised aktused (etlemine)

Kodukoha käsitlemise võimalused: kooli aastapäev, „Välek“, liiklemine kooliteel, õpilasomavalitsuse töö, liikumisnädal

IKT ja praktilised tööd: teabekeskond: info leidmine teatmeteosest

Praktilised tööd:

Eesti keel 6.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Praktiline grammatika

Lihtlause

Sõnaühend ja selle koostis: põhisõna ja laiend (täpsustav sõna).

Sõnade semantiline ja grammatiline seos sõnaühendis.

Kolmeosaline sõnaühend.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuse esitamine sõnavormist lähtuvalt.

Lihtlause ja sõnaühendi eristamine, mõistmine ja kasutamine.

Alus ja öeldis kui põhisõnad lihtlause. Sõnade seos alus- ja öeldisrühmas.

Jutustava lause muutmine küsilauseks.

Lausete ühendamine, sisestamine ja laiendamine.

Lausete muutmine kontekstisidusaks.

Koondlause

Korduvad alused või öeldised.

Aluse korduvad laiendid (täiendid); öeldise korduvad laiendid (sihitised, määrused).

Sõnade seosed koondlauses. Sidesõnade (*ja, ning, või, ega, ehk*) mõistmine ja kasutamine. Lause tähenduse sõltumine sidesõnast.

Koma koondlauses.

Koondlausetes koostamine baaslausetest (eelneva arutelu põhjal) ja vastupidi.

Liitlause

Liitlause osalause ja sõnaühendi eristamine, väljendatud suhete mõistmine.

Liitlause koostis, osalused, sidendid.

Lauseosade äratundmine, sobitamine, lausete lõpetamine (sidesõna antud), lausete koostamine skeemide abil.

Eesmärgi, põhjuse, tingimuste ja atributiivsete tunnuste väljendamine liitlause: osalause äratundmine, väljendatud suhete mõistmine, koostamine skeemide abil.

Põhjast ja eesmärgi väljendavate osalause eristamine, väljendatud suhte, sh sidendite mõistmine.

Teabe erisuse ja samasuse mõistmine erineva struktuuriga lausetes (laiendatud liitlause, liitlause).

Nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega (nimisõna pealause lõpus).

Sidendid *kes?*, *mis?* ja nende käändevormid.

Tekstisidusate lausete moodustamine: sõnajärje muutmine, siduvate ja samaviiteliste sõnade kasutamine.

Õpitulemused

1. mõistab ja kasutab õpitud [liht- ja koondlausemalle](#);
2. mõistab kaheosaliste [liitlauset](#) tähendust, eristab osalausestega väljendatud suhteid ja seoseid.

Õppesisu

Sõnavara

Sõnaliigid

Sõnaliikide tunnused: üldistatud tähendus, sõnaliigi nimetused, morfoloogiaküsimused.

Tuletab sõnu, kasutab tuletisi sõnaühendites, lausetes ja tekstides.

Nimisõna

Nimi ja nimetus.

Suur algustäht raamatute, ajalehtede, ajakirjade pealkirjades ja kohanimedes.

Nimisõna algvorm, küsimused.

Nimisõna käändevormid.

Sõnade käändevormi koostis ainsuses (tüvi, lõpp) ja mitmuses (tüvi, tunnus, muutelõpp).

Ainsuse tüve moodustamine, sõnavormi põhi- ja lisatähendus.

Mitmuse tüve moodustamine, mitmuse tunnuse valimine, erandlik mitmuse tunnus *kõne* ja *tütar* tüüpi sõnades.

Nimisõna käändevormid, vormide moodustamine skeemi ja kaasteksti abil.

Käändevormide eristamine, rühmitamine ja kasutamine vormifunktsioonide (kohta, aega vm väljendatavate suhete) järgi.

Sõnavormi põhi- ja lisatähendus.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormide kohta sõnaühendis ja lauses.

Nimisõna tuletamine (*-ja*, *-mine*, *-ik*, *-nik*). Tuletiste äratundmine, eristamine muutevormist.

Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ja lauses.

Omadussõna

Omadussõna sõnaühendis ja lauses, omadussõna algvorm, küsimused.

Omadussõnade mõistmine ülekantud tähenduses.

Omadussõna roll allrühmade nimetustes (*kõrged/madalad majad*).

Omadussõnade moodustamine: liitmine, tuletamine (*-nik; -lik, -ne, -line*).

Moodustatud sõnade tähendus, tuletiste rakendamine sõnaühendis ning lauses.

*nud-, tud-, mata-, v-, tav-*vormid täiendina.

Tuletatud omadussõnade kasutamine kaastekstis (kirjeldus).

Omadussõnade vormi muutmise koos nimisõnadega.

Võrdlusastmed, nende sõnastamine sõltuvalt kaastekstist.

Võrdluspöördkonstruktsioonid (*Vend on noorem kui õde. – Õde on vanem kui vend.*).

Arvsõna

Põhi- ja järgarvud ning neile vastavad arvsõnad (10 000 piires).

Arvsõnade ja numbrite vastavuse mõistmine, numbrite ja arvsõnade lugemine ja kirjutamine, numbrite asendamine arvsõnaga ja vastupidi.

Rooma numbrid (I-XX) ja vastavad järgarvsõnad.

Arvsõnade ja nende muutevormide mõistmine ja kasutamine suulises ning kirjalikus tekstis.

Tegusõna

Tegusõna roll lauses.

Tegusõna ja selle laiendid lauses.

Tegusõna arv ja pöörded.

Isikuliste asesõnade ja tegusõnavormide seos. Jaatav ja eitav kõne.

Oleviku- ja lihtmineviku, täis- ja ennemineviku vormide tähendus: kõne aeg, tegevuse aeg, tegevuste aegade võrdlemine, seletamine graafilise ajatelje abil.

Umbisikuline tegumood: vormide tähendus, moodustamine analoogia põhjal.

Kõneviisid: vormide tähenduse mõistmine lauses, vormide moodustamine (valdavalt skeemide, vajadusel analoogia abil) ja kasutamine lauses.

Tegusõnavormide moodustamine skeemide abil, tegusõnavormide leidmine ja kasutamine lauses.

Ühendtegasõna: koostis, tähendus, komponentide leidmine lauses. Ühendtegasõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Tingimuslausete mõistmine ja koostamine.

Liitsõna

Liitsõna tähendus, koostis.

Liitsõna kohta küsimuse esitamine.

Liitnimisõnade moodustamine: nimetavaline ja omastavaline liitumine.

Liitnimisõnade rühmitamine põhisõna ja täiendsõna tähenduse järgi.

Liitnimisõna kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Liitsõna ja sõnaühendi tähenduse eristamine: *nud-, tud-, mata-, v-, tav-* vormid täiendina (*koolipäev on lõppenud – lõppenud koolipäev; külalist ootama – oodatav külaline*).

Tuletusliited liitsõnades, liitsõna tähenduse mõistmine.

Veaohtlikud häälikud liitsõnas.

Võõrsõna

Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.

Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.

Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none">1. moodustab liitsõnu ja tuletisi õpitud mallide ulatuses, mõistab liitsõnade ja tuletiste tähendust;2. analüüsib sõnavormi koostist ja tähendust, kasutab suunamisel õigeid termineid (tüvi, tunnus, liide, lõpp), moodustab sõnavorme;3. esitab suunamisel süntaksi- ja morfoloogiaküsimusi;4. kasutab sõnade õpitud muutevorme eri funktsioonides (tegusõna muutevorme õpetaja abiga).
Õppesisu
Kirjutamine <u>Foneemanalüüs</u> Sõna häälikkoostise skemaatiline märkimine. Häälikute kolm pikkust. Veohtlikud häälikud sõnas: leidmine sõnas, pikkuse muutmine tabeli 1-4 skeemide toel, koos tabeli ja skeemide valikuga. (vt Eesti keele tööraamat 1. osa lk. 86-87). Analüüsi iseseisvuse harjutamine: abivahendite valikuline kasutamine kirjutamise ettevalmistaval etapil ja enesekontrolliks. Veohtlike häälikute õigekiri ja enesekontroll. Kaksiktäishäälik ja kaashäälikuühend: leidmine sõnades. Skeemide valik ja kasutamine häälikupikkuse muutmiseks. Sõnade lugemine vältemärkide abil, rühmitamine. Kaksiktäishääliku ja kaashäälikuühendi õigekiri, enesekontroll. Tähestik.
<u>Ärakiri</u> Kirjutamine sõnarühmade, lühikeste lausete ja osalausete kaupa.
<u>Õigekiri</u> Veohtlike häälikute õige märkimine peamiselt iseseisvalt, kaasneva ja eelneva enesekontrolli harjutamine, sh teistes õppeainetes ise kirjutatud tekstide parandamine. Vigade võimaliku põhjuse leidmine. Võõrhäälikud ja -tähed, sõnade õige hääldamine. Võõrsõnade tunnused ja õigekiri: <i>g, b, d</i> sõna algul; võõrtähed; pikk ja ülipikk täishäälik järgsilbis. Õpitud lõppude, tunnuste, liidete õigekiri. Kirjavahemärkide kasutamine lauses.

Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none">1. märgib kirjas õigesti veahtlike häälikute pikkused, leiab ja kasutab selleks valdavalt iseseisvalt sobiva abivahendi;2. teeb ära kirja lauseosade või lühikeste lausete kaupa ja kontrollib tulemust;3. kirjutab sõnu õigesti, rakendab õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;4. kasutab vajaduse korral individuaalseid abivahendeid ja rakendab õpitud enesekontrollivõtteid.

Keeleteadmised ja -oskused

Täis- ja kaashäälikute eristamine. Orienteerumine tähestikus, tähestiku kasutamine.

Võõrhäälikute ja -tähtede tundmine, võõrhäälikute hääldamine, võõrsõnade äratundmine tunnuste järgi.

Alus- ja öeldisrühma ning osalausete äratundmine.

Süntaksi- ja morfoloogiaküsimuste esitamine, kasutamine keelendite analüüsil ja moodustamisel.

Sõnavormi analüüsimine ja rakendamine eri funktsioonides.

Sõnade tuletamine õpitud liidetega.

Õppesisu
Lugemine <u>Lugemistehnika</u> Lugemistehnika Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti sõnahaaval ja/või ladus (süntagmade kaupa) häälega lugemine. Mõne lihtsama lõigu lugemine endamisi (kuni 1/3 tekstist). Väljendite mõistmine Tundmatute sõnade leidmine korduval lugemisel (õpetaja juhendamisel). Võrdluste ja metafooride tähenduse selgitamine õpetaja juhendamisel. Autoriteksti keeleline analüüs: tegelasi ja tegevusi kirjeldavad sõnad, <u>arhaismid</u> , tegelaste sõnavara, ülekantud tähendusega väljendid ja tuletised.

Sünonüümide ja samaviiteliste sõnade kasutamine küsimustele vastates.
5–6 sõna või väljendi kasutamine oma kõnes teksti analüüsid ja taastades.

Orienteerumine tekstis

Sisuliste ja keeleliste ülesannete täitmine endamisi lugedes.

Kõikide mõistmisstrateegiatega valikuline suunatud rakendamine.

Seletuste põhjendamine valiklugemise teel.

Repliiikide või hargnenud ütluse eesmärgi ja strateegia suunatud sõnastamine.

Ütluste hargnenud sõnastamine kõneleja ja kuulaja seisukohalt.

Vastusrepliigi seostamine eelneva ütlusega.

Emotsioonisõnavara tähenduse täpsustamine. Sõnastuse otstarbekuse ja sobivuse hindamine õpetaja suunamisel (otsustamine õpetaja esitatud variantide põhjal, tähelepanu suunamine tekstis kirjeldatud situatsioonile).

Sõnade, lausete ja lõikude leidmine mõistmisstrateegiast lähtuva või asukohale viitava korralduse järgi. Lõigu sisu kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate lausete leidmine lõigust.

Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete joonimine või tähistamine markeriga).

Lause sisu ja mõtte väljendamine oma sõnadega, sõnastuse täiendamine ja parandamine vabade laiendite lisamise ning sünonüümide kasutamisega (õpetaja juhendamisel).

Teksti jaotamine lõikudeks, lõikude pealkirjastamine. Teksti pealkirjastamine, olemasoleva pealkirja ümbersõnastamine. Tekstide sisu seostamine ühiskondlik-ajaloolise taustaga, põhjus-tagajärg seoste selgitamine ajas ja ruumis, nende täpsustamine ühiselt.

Sündmuste ja käitumisaktide ahela suunatud mõtestamine.

Kujutluspiltide täpsustamine teksti põhjal: käitumisaktide ja keeruliste stseenide suunatud analüüsimine, objektide ja tegelaste tunnuste ning omaduste teadvustamine.

Küsimuste esitamine kaaslastele tekstis kirjeldatud sündmuste ja tegevuste põhjuse, tagajärje ning eesmärgi kohta (õpetaja suunamisel).

Tegelaste käitumise võrdlemine, nende omavaheliste suhete analüüs. Tegelaste rühmitamine (iseloомуjooned, ajalooline taust).

Hinnangu andmine tegelaste käitumisele, hinnangu põhjendamine motiivi/eesmärgi ja tulemuse vahekorras lähtuvalt.

Eetilise ja emotsionaalse hinnangu võimaliku erisuse teadvustamine (käitus õigesti/valesti, meeldib/ei meeldi).

Soovituste esitamine kaaslastele käitumiseks analoogses olukorras.

Lõigu ja teksti sisukokkuvõtte ja allteksti sõnastamine, seostamine teksti sisuga. Individuaalse sõnastuse täpsustamine ühisvestluses.

Peamõtte seostamine õpilaste kogemustega ja/või käitumisega.

Eneseväljendus (jutustamine)

Tekstilähedane valikjutustamine, olustikusituatsioonide kirjeldamine ("suulise pildi" maalimine).

Abistavad võtted ja vahendid: õpetaja repliigid, kava, tugisõnad (sõnaühendid), avatud lugemik käsitletava tekstiga, mõttelünkadega teesid („mäluks”).

Õpetaja ja õpilase vahelduv tekstilähedane jutustamine.

Kokkuvõtlik jutustamine: oluliste lausete valimine, üldistava sisuga lausete moodustamine, kavapunktide täiendamine, lõigu ühine lühendamine, jutustuse plaani esitamine.

Kaaslaste jutustamise jälgimine ja täiendamine (aluseks võrdlus autoritekstiga).

Tegelaskuju iseloomustamine plaani järgi.

Kirjaliku teksti koostamine:

Tekstilähedase lühikese kirjaliku ümberjutustuse ühine koostamine kava ja tugisõnade abil, tekstilõikude laiendamine lausetega.

Õpitulemused

1. loeb õpitud teksti kõne tempos õigesti ja ladusalt ning jõukohast tundmatut teksti peamiselt [süntagma](#)de kaupa;
2. täidab endamisi lugedes jõukohaseid sisulisi ja keelelisi ülesandeid;
3. annab abivahendite toel edasi loetud tekstilõikude sisu (valikjutustamine);
4. valib ja kasutab jutustamiseks sobivaid abivahendeid;
5. kirjeldab jutustamisel situatsioone ja objekte plaani alusel ning hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele.

Lõimingu võimalused

Valdkonnasisene lõiming: ajalooüritused ning üritused kirjutatakse väikese tähega. Teab pealkirja kirjutamise reegleid. Oskab kirjutada ning vormistada tarbeteksti. Oskab leida tabelist ja veebilehelt infot. Oskab pildi järgi moodustada olukorda sobivaid lauseid.

Aineteülene lõiming: Kirjandus: pärimus, muistend, nimeseadus; loodusõpetus - geograafilised objektid, kohanimede õigekiri; ajalugu: vanaaegsed mõõtühikud ja esemed, ajalooüritused (suur ja väike algustäht);

Lõiming AHK plaaniga: osalemine kooliüritustel (õpetajate päev, mardipäev, advendihommik, jõulupidu, EV aastapäeva aktus)

Kodukoha käsitluse võimalused: kodukohamuistendid

IKT ja praktilised tööd: info leidmine teatmeteosest; referaadi koostamine omal valikul ühest eesti luuletajast

2.5. Õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes ning nende jaotumine klassiti

Eesti keel 7. klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Praktiline grammatika

Lihtlause

Alus- ja öeldisrühm.

Lausemallide aktiveerimine, teiste ainete sõnavara kasutamine lausetes, lausete muutmise ja laiendamise, eri ainetes kasutatavate uute lausemallide õppimine.

Mitme küsilause moodustamine ühe väitlause alusel, suletud (*kas? ega?*) ja avatud (*kes? kus? jne*) küsimuste rühmad.

Lihtlause kaastekstis.

Koondlause

Loetelu.

Korduvad lauseliikmed: alused, öeldised, sihitised, määrused, täiendid, öeldistäited.

Korduvate lauseliikmete laiendid.

Sidesõnad *ja, ning, ega, ehk, või, kui ka*. Koondlause tähenduse sõltuvus sidesõnast.

Koma kasutamine.

Koondlause kasutamine tekstis, koondlause moodustamine teksti põhjal.

Liitlause

Liitlause leidmine tekstist, nende mõistmine.

Liitlause moodustamine lihtlausest ja/või skeemide järgi.

Ajasuhteid väljendavad liitlused.

Tegevuse üheaegsuse ja järgnevuse väljendamine rindlausega: sidesõnad *ja, ning*.

Asasuhete väljendamine põimlausega: sidendid *ja, ning, kui, siis, enne seda kui, pärast seda kui*. Lausete grammatilise tähenduse mõistmine, lausete koostamine skeemi ja analoogia alusel. Lausete transformeerimine.

Põhjuslikke suhteid väljendavad liitlauseid. Tegevuste, sündmuste põhjused ja tagajärjed, nende väljendamine lausega. Sidendid *ja, ning, sellepärast, sest*. Lausete mõistmine, koostamine.

Tegevuse eesmärki väljendamine liitlauseid. Sidendid *et, selleks et*.

Põhjuse ja eesmärgi ning vastavate osalauseste eristamine. Lausete mõistmine ja koostamine.

Vastandamist-eraldamist väljendavad liitlauseid. Sidendid *aga, kuid, ent, vaid, ja, või*. Lausete mõistmine ja koostamine.

Objektisuheteid väljendavad liitlauseid. Pealause sihilise tegusõna juurde kuuluv sihitiskõrvallause. Sidendid *et, kuidas, kes (kelle jne), mis (mille jne)*. Lausete mõistmine ja koostamine.

Atributiivsust väljendavad liitlauseid. Pealause lõpus oleva nimisõna laiendamine täiendkõrvallausega. Sidendid *mis (mille jne), kes (kelle jne)*. Lausete mõistmine ja koostamine.

Otsekõne ütluse muutmine kaudseks. Saatelause muutmine pealauseks ja otsekõne muutmine sihitiskõrvallauseks.

Asesõnade asendamise lihtsamad juhud.

Õpitulemused

1. mõistab ja kasutab õpitud [liht- ja koondlausemalle](#);
2. mõistab kaheosaliste liitlauseste tähendust, eristab osalauseste väljendatud suhteid ja seoseid;
3. orienteerub mõistetavate sündmuste ajalistes ja põhjuslikes seostes.

Õppesisu

Sõnavara

Sõnaliigid

Kujutlused sõnaliikide **üldisest (kategoriaalsest) tähendusest, grammatilisest tähendusest** ning formaalsetest tunnustest.

Kahe tunnuste rühma (semantilised, formaalsed) eristamine.

Käände- ja pöördevormid.

Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).

Nimisõna

Nimisõna semantilised ja formaalsed tunnused.

Nimi ja nimetus.

Nimisõna algvorm ja muutevormid.

Sama suhet väljendavad käändevormid (koht, aeg jne).

Nimisõnade moodustamine liidete abil: *-ja, -mine, -la, -nik, -kond, -stik*.

Tuletatud nimisõnade tähendus, sama tuletusliitega sõnade rühmatähendus, sõnatähendus.

Muutevormid, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Süntaksiküsimuste esitamine sõnavormide täpsustamiseks, morfoloogiaküsimuste esitamine sõnavormi kohta sõnaühendis ja lauses.

Liitnimisõna

Eristamine sõnaühendist, liitnimisõna sõnaühendis.

Allrühmade nimetuste moodustamine.

Omadussõna

Omadussõna semantilised ja formaalsed tunnused.

Omadussõna kasutamine koos nimisõnaga, omadussõna tähenduse mõistmine kontekstis, sõnaühendi kasutamine tekstis.

Kesksõnade moodustamine analoogia alusel, kesksõnade kasutamine täiendina.

Omadussõnade moodustamine tuletusliidete abil: liited *-ne*, *-lik*, *-line*, *-jas*, *-kas*.

Tuletatud sõnade tähendus (sõnarühm, sõna), muutevormid, kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Kirjelduste koostamine.

Arvsõna

Tunnused, rühmad (põhi- ja järgarvsõnad).

Rooma numbrid (I-XXV).

Arvsõna muutevormide kasutamine kontekstis. Arvsõnade õigekiri.

Tegusõna

Lähedase tähendusega tegusõnade rühmad, nende kasutamine sama tegevussituatsiooni sõnastamisel.

Tegusõna muutevormid: ma- ja da-tegevusnimi: olevik, liht-, täis- ja enneminevik.

Tingiva ja kaudse kõneviisi vormide suunatud moodustamine (küsimused, analoogia) ja kasutamine lauses.

Käskiva kõneviisi vormide moodustamine (ainsuse ja mitmuse 2. pööre) ja kasutamine dialoogis.

Umbisikuline tegumood. Võimaliku tegevuses osaleja või objekti tuletamine kontekstist.

Ühendteigusõna: tähenduse konkreetsus, sõnaühendite moodustamine, abimäärsõnad ühendteigusõna koostises, nende asukoht lauses.

Ühendteigusõna kasutamine tingimuslauses.

Võõrsõna

Võõrsõna tunnused ja nende tähendus.

Võõrsõnade rühmitamine tunnuste alusel.

Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none">1. tuletab sõnu õpitud liidetega;2. moodustab liitsõnu;3. teab muutevormi grammatilist tähendust;4. kasutab sõnade käände- ja pöördevorme, analüüsib sõnavormide koostist.
Õppesisu
Kirjutamine <u>Foneemanalüüs ja õigekiri</u> Veaohlike häälikute määramine ja õigekiri. Erandlik <i>g, b, d</i> s-i kõrval. Liitsõnade õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri. Õpitud tuletusliidete õigekiri. Enesekontroll.
Õpitulemused
<ol style="list-style-type: none">1. tunneb ja kasutab tähekasutusreegleid;2. kasutab õpitud ortograafiareegleid õpetaja suunamisel;3. kirjutab lühikesi lihtsaid sõnumeid, sh isiklikke kirju, teateid igapäevaelu kohta.

Keeleteadmised ja -oskused

Häälikurühmade tundmine, tähestiku kasutamine.

Tähekasutusreeglite kasutamine: lihthäälikute ja häälikuühendite reeglipärane kirjutamine.

Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel: nõrk sulghäälik s-i kõrval, liitsõnade õigekiri, *h* ja *j*-i kasutamine, liidete õigekiri (nt *käija*).

Lausete koostamine õpitud lausemallide ulatuses.

Sõnatuletus õpitud liidetega.

Õppesisu

Lugemine

Lugemistehnika

Uue sisult ja keeleliselt jõukohase teksti häälega lugemine kõne tempos ja endamisi ülesandega lugemine lõikude kaupa (kuni pool tekstist).
Õpitud teksti ladus ja ilmekas lugemine kõne tempos (selgus, loogiline rõhk, toon).

Orienteerumine tekstis

Sõnavara

Tundmatute sõnade leidmine lugemisel ja sõnatähenduse ühine selgitamine, sõnastiku kasutamine.

Sõna kaastekstis: lause ja/või lõigu tähenduse sõltuvus kasutatud sõnadest ja väljenditest (piltlikud väljendid, võrdlused, metafoorid, arhaismid, tegelaste sõnavara).

Võrdluste ja metafooride mõistmine ja kasutamine õpetaja juhendamisel.

5–6 sõna või väljendi aktiveerimine teksti analüüsis ja taastades.

Teksti analüüs

Eri mõistmisstrateegiate kasutamine õpetaja suunamisel.

Mõtteseoste leidmine lausete ja lõikude vahel. Uute tekstis kirjeldatud teadmiste või arusaamatu teabe märkamine õpetaja suunamisel.

Seoste leidmine kirjeldatud sündmuste vahel. Sündmuste ajaliste seoste (käitumisaktide järgnevus, üheaegsus) mõistmine; samaaegsete sündmuste teadvustamine ja vastandamine.

Põhjuslike seoste (erinevad eesmärgid ja tingimused) mõistmine. Põhjuste ahela teadvustamine, põhjussuhetes olevate sündmuste, stseenide kirjelduse leidmine sündmuste ahelast.

Ühiskondlike, isiklike ja looduslike põhjus-tagajärg seoste eristamine. Tahan/vajan erisus. Tahan (miks ütlen) selleks (milleks ütlen) kuidas ütlen.

Oletuste ja järelduste sõnastamine.

Dialoogi analüüs

Suhtlusaktide üldiste ja ütluse/repliigi konkreetsete motiivide ning strateegiate eristamine õpetaja suunamisel (miks? – milleks? – kuidas?).

Samasugust üldist eesmärki täitvate ütluste ja strateegiakorduste leidmine (temaatiline lugemine).

Strateegia muutmise märkamine õpetaja juhendamisel (valiklugemine).

Ütluste hargnenud sõnastamine (teabe tuletamine).

Valik- ja temaatiline lugemine

Valiklugemine üleminekuga temaatilisele lugemisele: sõnade ja lausete leidmine lõigus, mingit teemat kajastavate lõikude leidmine ühe teksti ulatuses (mitme lause või lõigu leidmine ühe ülesande põhjal).

Teabe märgistamine tekstis (sõnade, sõnaühendite, lauseosade ja lausete allajoonimine või markeriga tähistamine).

Lõigu või teksti mõtte väljendamine oma sõnadega, kokkuvõttele ja/või alltekstile viitavate keeleüksuste leidmine autoritekstist.

Küsimuste esitamine teksti kohta sündmuse põhjuste ja tagajärgede väljaselgitamiseks, järelduste tegemiseks, puuduva teabe tuletamiseks.

Tegelaste käitumise analüüs

Tegelaste rühmitamine (iseloomujooned, ajalooline taust).

Tegelaste käitumise, mõtete ja elamuste võrdlemine.

Hinnangu andmine tegelaste käitumisele (motiivid, käitumisakt ja selle sõltumine tingimustest, tulemus).

Hinnangu põhjendamine käitumismotiividest ja tulemustest lähtuvalt (mida sooviti, mis oli tulemus).

Teksti peamõtte sõnastamine

Peamõttele (sisu kokkuvõte ja alltekst) osutavate lausete (lõikude) leidmine tekstist; lõigu ja teksti peamõtte sõnastamine ja selle täpsustamine ning põhjendamine originaalile viidates.

Peamõtte seostamine õpilase kogemustega.

Eneseväljendus (jutustamine)

Teksti kavastamine

Märkmete tegemine: tegelasi iseloomustavad sõnad, tugisõna ja -sõnaühendid kava juures.

Lihtkava ja jooniskava ühine koostamine, kavade kasutamine.

Teksti taastamine

Tekstilähedane valik- ja temaatiline jutustamine; abivahendite individuaalne valimine ja kasutamine.

Kokkuvõtliku jutustamise harjutamine, sh tekstilähedase jutustuse plaani eelnev esitamine.

Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.

Jutustamise õppimine tegelase rollis (lähtutakse tegelase eesmärkidest, mõtetest ja tunnetest).

Looduskirjelduste koostamine plaani järgi: tekstilähedane kirjeldamine, oma sõnadega kirjeldamine.

Teksti laiendamine: puuduva teabe tuletamine (järeldamine, oletamine).

Kirjaliku teksti koostamine

Tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse koostamine ühiselt loodud kava ja esitatud keelevahendite abil (tugisõnad, - sõnaühendid).

Kirjandi kirjutamine pildi ja tugisõnade toel; pildi ja kava põhjal.

Järeltöö: parandamine ja/või täiendamine.

Looduskirjelduse koostamine plaani järgi.

Õpitulemused

1. loeb jõukohast võõrast teksti kõne tempos mõningase ilmekusega;

2. täidab endamisi lugedes sisulisi ja keelelisi ülesandeid, loeb õpetaja juhendamisel temaatilisi lõike;
3. jutustab abivahendite toel edasi loetud ja analüüsitud teksti sisu;
4. valib või koostab õpetaja suunamisel jutustamiseks sobiva abivahendi (tugisõnad, graafiline kava);
5. kirjeldab ja võrdleb tegelasi plaani alusel, hindab tekstis kirjeldatud tegelaste käitumise vastavust moraalinõuetele;
6. iseloomustab tekstis kirjeldatud tegelasi plaani järgi, oskab neid rühmitada teadaoleva(te) tunnus(t)e alusel.

Lõimingu võimalused

Valdkonnasisene lõiming: - eesti rahvausund ja uskumused (kultuuriline identiteet), tegelaste väärtuste üle arutlemine (väärtused ja kõlblus)

Valdkonnaülene lõiming: ajalugu: mälestused, kirjalikud ajalooallikad (kultuuri- ja väärtuspädevus); kultuuriline identiteet: eestlaste uskumuste tundmine; inimeseõp - argikeel, kirjakeel (suhtluspädevus; kultuuri- ja väärtuspädevus; digipädevus); kultuuriline identiteet; ajalugu - vanaaegsed mõõtühikud ja esemed (kultuuriline identiteet, väärtused ja kõlblus).

Lõiming AHK plaaniga: osalemine kooliüritustel, vastutuse võtmine, oma kindla rolli täitmine

Kodukoha käsitluse võimalused: jalgrattaretk, matk (kodukandi vaatamisväärsused)

IKT ja praktilised tööd: oma eluloo kirjutamine

Praktilised tööd: e-kiri, tarbekirjad

Eesti keel 8.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht

Õppesisu

Praktiline grammatika

Lause

Lihtlause, koondlause, liitlause. Lause tekstis.

Lausete moodustamine, muutmine, laiendamine, ühendamine.

Liht-, koond- ja liitlause eristamine, terminite kasutamine.

Lihtlause

Äratundmine, peamised formaalsed tunnused.

Alus, öeldis ja nende laiendid lauses. Süntaksiküsimused.

Väit-, küsi- ja käsk-, soov- ja hüüdlause, nende vastastikune transformeerimine. Sõnade järjekord lauses.
Kaastekstisidused laused: lausete sisuline ja vormiline sõltumine eelnevast lausest. Lausete muutmine kaastekstisiduseks.
Aluseta või öeldiseta laused tekstis, sh repliigid dialoogis.
Korduvad lauseliikmed ja osalaused.
Suulise kõne lausungite muutmine grammatiliselt korrektseteks lauseteks. Suuliselt esitatud teabe edastamine kirjalikult.
Suuline ja kirjalik dialoog. Dialoogi lühikese vastusrepliigi asendamine hargnenud lause või lauserühmaga ja vastupidi.
Küsimuste esitamine dialoogi repliikide sisu kohta.
Otsekõne muutmine kaudseks.

Koondlause

Koondlauset moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid.
Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).
Koondlause korduvate lauseliikmete laiendid: seoste leidmine kahel tasandil (põhisõna laiend, laiendi laiend).
Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest *ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka*.
Koondlausete moodustamine.
Kirjavahemärgid koondlauses.

Liitlause

Liitlause tähenduse ja struktuuri analüüs. Rindlause. Põimlause. Osalaused. Alus ja öeldis osalausestes.
Sõnade ja sõnaühendite tähenduse seletamine liitlausega: sobitamine, suunavad küsimused osalause kohta.
Osalausestega väljendatud mõtete teadvustamine ja seoste seletamine. Küsimuste (küsilause, [süntaksiküsimus](#)) esitamine osalause kohta.
Sidendite tähenduse mõistmine.

Liitlausetes väljendatavad suhted:

- tegevuste vastandamine (*Vend kirjutab, aga õde loeb.*);
- koht (*Sõitsin sinna, kus mind oodati.*);
- aeg: üheaegsus ja järgnevus (*Läksin õue, vihma sadas kõvasti. Läksin õue ja varsti hakkas vihma sadama.*);
- põhjus (*Ilmar kastis lilli, sest muld oli kuiv.*);
- eesmärk (*Mai võttis korvi, et aiast õunu tuua.*).

Ühe ja sama suhte väljendamine erinevate lausemallidega: erinevad sendid, osalausest paigutus.
Teabe sarnasuse/erinevuse mõistmine, lausete suunatud transformeerimine.
Liht-, koond- ja liitlausete eristamine, terminite kasutamine.
Eri lauseehitusega samasisuliste tekstide võrdlemine (sama teabe esitusviiside teadvustamine).

Koond- ja liitlausete moodustamine lihtlausetest ja vastupidi (analoogia põhjal).
Koond- ja liitlausete koostamine, transformeerimine ja rakendamine.
Lühivastuse asendamine dialoogis liitlausetega ja vastupidi.
Pealause sihilist tegusõna täpsustavad sihitiskõrvallused. Sihilise tegusõna ja sihitiskõrvalluse seos, küsimuse esitamine osalause kohta (*ütles mida?*), sidendid *et, kuidas, miks, kus, millal, kas, kes, mis* jne.
Otsekõne. Otsekõne väljendamine kaudselt sihitiskõrvalluse abil. Isikuliste asesõnade ja tegusõna vormide kasutamine kõnes.
Pealause nimisõna täpsustavad täiendkõrvallused: põhisõna ja osalause seos, osalause asetamine, sidendid.
Lause kasutamine dialoogis ja tekstis.

Õpitulemused

1. mõistab ja kasutab õpitud [lausemalle](#) suulises ja kirjalikus tekstis.

Õppesisu

Sõnavara

Sõnaliigid

Teadmiste süvendamine sõnaliikidest (nimisõna, omadussõna, tegusõna, arvsõna, määrsõna): morfoloogilised tunnused, küsimused, funktsioon lauses, semantilised rühmad ja nende üldistatud tähendus; terminite tundmine.

Sõnaliikide eristamine.

Samatüveliste sõnade tuletamine (*kiirustama, kiirus, kiire, kiiresti*), tähenduslik eristamine.

Tuletatud sõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Nimisõna

Nimi ja nimetus, liigi ja alaliigi nimetus. Nimede ja nimetuste õigekiri, suur ja väike algustäht.

Tuletised ja liitsõnad.

Nimisõna morfoloogilised tunnused ja süntaktiline funktsioon (alus, põhisõna, laiend).

Nimisõna sõnaühendis, laiendi leksikaalne ja vormiline sõltumine põhisõnast. Morfoloogia- ja süntaksiküsimus.

Aluse seos öeldisega.

Nimisõna käänamine.

Tutvumine käänamistabeliga: käänete nimetused ja küsimused.

Sama käändevormi erinevad grammatilised tähendused.

Ühe ja sama sõna vormide kasutamine erinevates funktsioonides, rakendamine sõnaühendites, lausetes ja kontekstis.

Laiendi käändevormide moodustamine sõltuvalt põhisõnavormist.

Mitmuse tunnuse valimine ja õigekiri.

Nimisõnade tuletamine

Nimisõnade tuletamine, tuletusliited: *-ur, -ar, -nna*. Tuletatud sõnade tähendus.

Samatüveliste sõnade tuletamine ja tähenduse eristamine, sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel.

Tuletatud sõnadest käändevormide moodustamine, nende kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Moodustatud sõnade tähenduse suunatud võrdlemine üldistusastmest lähtudes (rühmad, allrühmad, rühmitusalused).

Varemõpitud liidete kasutamine kõnes.

Omadussõna

Esemete, olendite, nähtuste tunnused ja omadused ning nende väljendamine omadussõnade abil.

Omadussõna süntaktiline funktsioon (*täiend – punane pall, öeldistäide – pall on punane*).

Mitu omadussõna põhisõna laienditena.

Omadussõna käänamine koos nimisõnaga.

Võrdlusastmed.

Liitomadussõnade õigekiri.

Omadussõna tuletamine: tuletusliited: *-ne, -lik, -line, -tu, -jas, -kas, eba-, mitte-*.

Tuletatud sõnade rühmitamine tuletusliidete tähenduse alusel, muutmine ning kasutamine sõnaühendis ja lauses.

Omadussõnade kasutamine objekti osade kirjeldamisel, tegevusstseenide konkretiseerimisel.

Arvsõna

Põhi- ja järgarvsõnad, nende muutevormid. Järgarvsõnade tuletamine.

Rooma numbrid I-XXX.

Arvsõna muutevormide kasutamine sõnaühendis ja lauses. Arvsõnade õigekiri.

Määrsõna

Määrsõna tunnused, tähendusrühmad.

Määrsõna sõnaühendis (tegevuse tunnus) ja lauses.

Määrsõnade tuletamine: tuletusliited: *-sti, -lt, -ti/di*.

Samatüveliste omadus- ja määrsõnade kasutamine sõnaühendis ja lauses (tegevuse või objekti iseloomustamine).

Tegusõna

Tegusõna semantilised (tegevuse/seisundi väljendamine) ja formaalsed tunnused. Esemete, olendite ja nähtuste tegevust või seisundit väljendavad sõnad.

Tegusõna lauses, tegusõna laiendid.

Samasse tähendusrühma kuuluvad tegusõnad, nende valimine väljendatava teabe konkretiseerimiseks ja sõnakorduste ärahooldmiseks.

Samatüvelised tegusõnad (*kiirustama, kiirendama*).

Laiendite leksikaalne ja vormiline valimine sõltuvalt tegusõna tähendusest (*riietab poega esinemiseks, riietub esinemiseks*).

Tegusõnade mitmetähenduslikkus, laiendite valimine ja kasutamine sõltuvalt kaastekstist (*Aeg möödus lennates. Buss möödus majast.*)

Tegusõna grammatilised kategooriad: pöörded (ja isikulised asesõnad), arv, aeg, kõne, tegumood, kõneviis.

Lause tähenduse sõltumine tegusõna grammatilistest kategooriatest. Muuteoperatsioonid.

Tegusõna vormide aktiveerimine.

Ühendtegusõna, selle kasutamine lauses.

Ülevaade kesksõnadest ja nende grammatilisest tähendusest. Kesksõnad täiendi funktsioonis: olendi või objekti tunnuste väljendamine.

Kesksõnade moodustamine analoogia alusel ning rakendamine sõnaühendis ja lauses. Tegusõna asendamine kesksõnaga (*käisid – oled/olid käinud*), [kontekstisidusate lausete](#) moodustamine.

Liitsõna

Liitsõnade semantilised rühmad, sõnaühendi muutmine liitsõnaks, tähenduse muutumine.

Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine.

Liitsõnade moodustamine: tuletised liitsõna komponendina.

Liitsõnade õigekiri.

Võõrsõna

Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.

Õpitulemused

1. tunneb ära, mõistab ja moodustab pöörde- ja käändevorme, vajaduse korral toetub näidisele;
2. tuletab sõnu õpitud liidetega, mõistab ja kasutab kõnes tuletisi.

Õppesisu

Kirjutamine

Foneemanalüüs ja õigekiri

Veaohtlikud häälikud sõnas. Veaohtlike häälikute õigekiri.

Võõrhäälikud ja tähed. Võõrsõnad: hääldus, õigekiri.
Võõrsõnade, võõrapäraste ja keeruliste kohanimede õigekiri. Õigekirja kontrollimine interneti abil.
k, p, t ja *g, b, d* heliliste häälikute kõrval.
Järgsilpide sulghäälikute, liitsõnade ja liidete õigekiri.
Kaashäälikuühend: liitsõnade liitumiskohal, liidetega sõnades sõna tüve ja liidete piiril.
Liited *-ki* ja *-gi*, liidetega sõnade tähendus ja õigekiri.
Oma õigekirjaoskuse ja selle kontrollimise võimaluste teadvustamine.

Õpitulemused

1. kasutab omandatud õigekirjaoskusi iseseisvates kirjalikes töödes õpetaja suunamisel;
2. oskab vajaduse korral kasutada abistavat materjali.

Keeleteadmised ja -oskused

Tähestiku rakendamine sõnaraamatute kasutamisel.
Õpitud ortograafiareeglite kasutamine tähelepanu juhtimisel.
Sõnaliikide tundmine ja vastavate terminite kasutamine.
Käänamistabeli tundmine: käändenimetus, küsimus, sõnavormi äratundmine ja moodustamine.
Muutevormide ja grammatiliste tähenduste mõistmine.
Liht-, koond- ja liitlausete eristamine. Lausete moodustamine ja transformeerimine.
Liitlausetega väljendatud seoste mõistmine, lausete praktiline kasutamine.

Õppesisu

Lugemine

Lugemistehnika

Tutvumine mõne õpetaja poolt soovitatud Eesti kirjaniku ja tema teosega.
Sisult ja keeleliselt jõukohase teksti ladus häälega lugemine kõne tempos.
Sihipärane endamisi lugemine (kuni 2/3 materjalist).
Eelnevale analüüsile toetuva ilmeka (kõne tempos) lugemise harjutamine.
Tooni ja tempo muutmine õpetaja näidise, selgituste ja korralduste alusel.

Orienteerumine tekstis

Tundmatute sõnade leidmine esmasel või korduval lugemisel, nende tähenduse selgitamine.
Tähenduste täpsustamist vajavate sõnade leidmine iseseisval lugemisel.
Autorite sõnavara võrdlemine samateemalistes tekstides.
Võrdluste ja metafooride leidmine, selgitamine ja kasutamine suunamisel.
Inimest iseloomustavate sõnade tähenduse täpsustamine ja aktiveerimine.

Teksti analüüs

Teksti mõistmisstrateegiate teadvustamine: küsimuse/korralduse eesmärgi (lause tähendus, lausete seostamine, puuduva teabe tuletamine, väljendusvahendid, kokkuvõtte) mõistmine.
Küsimusele vastamiseks/korralduse täitmiseks sobiva toimingute teadvustamine (valiklugemine, temaatiline lugemine, meenutamine).
Õpetaja koostatud küsimuste/korralduste rühmitamine mõistmisstrateegiatest lähtuvalt. Küsimuste/ülesannete suunatud sõnastamine strateegiate kaupa ja neile vastamine.
Tekstis esitatud ütluste psühholoogilise struktuuri (hoiakud/motiivid, eesmärk, strateegia) teadvustamine õpetaja suunamisel (*miks? milleks? kuidas?*).
Vastusrepliigi seostamine eelnevaga (nõustumine või mittenõustumine, täiendava teabe taotlemine jne).
Suhtlemist kirjeldavate sõnade tähenduse mõistmine ütluse suunatud analüüsi kaudu.
Arutelud kasutatud repliikide sobivuse ja tulemuslikkuse üle.
Küsimuste esitamine kaaslastele. Küsimuste esitamine endale ja neile vastamine. Kaaslaste küsimuste ja vastuste sobivuse hindamine, abistav täiendamine. Nõustumine enam kui ühe tuletatud seletusega.

Teabe märgistamine tekstis.

Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.
Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.
Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).
Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.
Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.

Teabe märgistamine tekstis.

Tegelaste ja tegelasrühmade käitumise võrdlemine. Käitumise otstarbekuse ja moraalinõuetele vastavuse hindamine (individuaalne ja rühmakäitumine) ühe või mitme samateemalise teksti põhjal, antud hinnangu põhjendamine.

Käitumist mõjutavate ajalooliste, ühiskondlike ja looduslooliste tingimuste teadvustamine.

Kirjeldatud ajaloolise tausta võrdlemine tänapäevaga (tingimused, arenguetaapid kirjeldatud sündmustest tänapäevani).

Kirjeldatud tegevuste seostamine looduskirjeldustega.

Looduskirjelduste analüüs. Objekti või nähtuse oluliste, iseloomulike ja individuaalsete tunnuste/omaduste eristamine. Objekti või sündmuse/stseeni valikuline konkretiseerimine ja üldistamine.

Teksti kavastamine

Liht-, liit- ja jooniskava ühine koostamine ning kasutamine jutustamisel.

Eneseväljendus (jutustamine)

Kasutatavad jutustamise liigid: temaatiline jutustamine (sh tekstilähedane temaatiline jutustamine), kokkuvõtlik jutustamine, tegelaste ja tegelasrühmade iseloomustamine, jutustamine tegelase või tegelasrühma nimel, teksti laiendamine.

Looduskirjelduste sõnastamine igapäevasõnavara kasutades.

Enda või kaaslase jutustatud info kirjalik väljendamine.

Erineva sisuga tekstide võrdlemine ja koostamine loetud teabe või õpilase kogemuse põhjal.

Märkmete tegemine ja nende kasutamine jutustamisel või ülesannete täitmisel.

Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine plaani järgi.

Kirjaliku teksti koostamine

Tekstilähedane ja kokkuvõtlik ümberjutustus koos hinnanguga sündmustele, tegelastele jne.

Kirjeldus loodusloolise või geograafilise materjali põhjal.

Sisuliste märkmete tegemine ja nende kasutamine kirjaliku jutu koostamisel.

Kirjandi kirjutamine praktilise tegevuse, õppekäigu vm teemal.

Tööprotsessi või selle osa kirjeldamine.

Konspekteerimine

Teabe otsimine ja märgistamine: sõnade, sõnaosade, lauseosade ja/või lausete markeerimine.

Lühendite, sümbolite, emotikonide, joonimise, markerite vm kasutamine teksti lugemise käigus olulise teabe tähistamiseks.

Märkmete tegemine teabeteksti põhjal, nende hilisem kasutamine teabe taastamisel, küsimustele vastamisel, ülesannete sooritamisel.

Õpitulemused
<ul style="list-style-type: none">• loeb jõukohast teksti häälega ladusalt ja endamisi teabe hankimiseks;• loeb jõukohast teksti endamisi sihipäraselt, häälega, mõistmiseks vajaliku selguse ja intonatsiooniga;• täidab jõukohast teksti analüüsides ülesandeid õpitud mõistmisstrateegiate ulatuses;• oskab esitada küsimusi teistele ja endale teksti kohta mõistmisstrateegiatest lähtuvalt ning neile küsimustele vastata;• koostab teabe hankimiseks eesmärgist lähtuvalt küsimuste kompleksi teksti(de) kohta;• taastab õpitud teksti suuliselt erineval viisil (õpetaja suunamisel): tekstilähedaselt, temaatiliselt, kokkuvõtlikult, tegelase seisukohalt, rakendades analüüsi käigus koostatud/kasutatud abivahendeid;• iseloomustab tegelast ja tegelasrühma plaani järgi, seletab ja hindab nende käitumist;• kirjeldab tegevusi ja sündmusi teistele arusaadavalt kogemuste ja eri õppeainete materjalide põhjal (abiga);• koostab pärast ühist arutelu tekstilähedase kirjaliku ümberjutustuse või kokkuvõtte.
Lõimingu võimalused
Valdkonnasisene lõiming: kirj - võrdlus filmiga, tegelaste analüüs (iseloomustamine, kirjeldamine); luuletuse analüüs, arutlus, loovkirjutamine – luuletuse ja kujundluuletuse kirjutamine; funktsionaalne kirjutamine – infooldik; pereliikmete elulugude kirjutamine.
Valdkonnaülene lõiming: geograafia - lauamäng Eestist; Inimeseõp – eneseanalüüsi kirjutamine, kaaslane iseloomustamine; kunstiõp – „pildi sisse minek“ (pildi põhjal fantaseerimine).
Lõiming AHK plaaniga: osalemine kooliüritustel
Kodukoha käsitlemise võimalused: “Välek”, rattaretk, Padise kloostri ajalugu (tööleht)
IKT ja praktilised tööd: koduõppepäeval tööde sooritamine ja esitamine arvuti abil

Eesti keel 9.klass

Õppesisu ja taotletavate õpitulemuste vahelised seosed ning õppega seotud tegevuste orienteeruv maht
Õppesisu
Praktiline grammatika
<u>Lihtlause</u> <u>Sõnaühend</u> ja <u>lause</u> , nende tähenduslik erinevus. Sõnaühendite leidmine lausest, sõnaühendi kasutamine lauses.

Tekstiväline lause.

Laiendatud ja laiendamata lause.

Lause tähenduse sõltumine tegusõna ajast, tegumoest, kõneviisist.

Lause tekstis: sõnajärg, lauseid siduvad sõnad, samaviitelised sõnad, tegusõna ajavormid.

Väit-, küsi- ja käsklause: intonatsioon, lõpumärgid, transformeerimine.

Koondlause

Koondlause moodustavad ja erilaadseid tunnuseid väljendavad põhisõna rinnastavad laiendid. Korduvad põhisõnad ja laiendid (sihitised, määrused, täiendid).

Koondlause moodustamine. Sidesõnad ja kirjavahemärgid koondlause. Koondlause tähenduse sõltumine sidesõnadest *ja, ning, ehk, ega, või, nii ... kui ka*.

Liitlause

Rindlause. Osalused, öeldis osaluses, osalause paigutus.

Koma ja/või sidesõnad rindlause.

Põimlause. Pealause, kõrvallause(d). Kõrvallause asetus pealause järel, ees või pealause keskel. Hõlmava struktuuriga liitlause tähenduse mõistmine.

Liitlause tüübid:

- sihitiskõrvallause;
- tegutsemise tingimust väljendav lause: (*Kui mul on kindel töökoht, siis ma töotan viis päeva nädalas.*);
- aega väljendav lause: üheaegsus (*Läksin randa, puhus tugev tuul*) ja järgnevus (*Läksin randa ja varsti tõusis tugev tuul.*);
- tegutsemise viisi väljendav lause: (*Naersime filmi vaadates nii, et kõhud olid valusad.*);
- põhjust (*Ma kastsin lilli, sest muld oli amplis kuiv.*) ja tagajärge (*Kuna muld oli amplis kuiv, siis lilled närtsisid.*) väljendav lause;
- eesmärki väljendav lause: (*Riin läks raamatukokku, et ajakirju lugeda.*);
- kohta väljendav lause: (*Käekell ei olnud enam seal, kuhu ma ta panin.*);
- täiendkõrvallause.

Mitmeosaliste liitlause mõistmine kirjalikus tekstis.

Koma ja/või sidesõnad põimlause.

Samasisulised, kuid erineva struktuuriga laused.

Sama suhet väljendavad, kuid erineva sisuga laused.

Lause rühmitamine väljendatavate suhete järgi.

Lause moodustamine tegusõna fraasist sõltuvalt. Sama teabe variatiivne sõnastamine, sidendite varieeritud kasutamine.

Lausete transformeerimine.

Liht-, koond- ja liitlause (põim- ja rindlause): semantiline ja struktuuriline erinevus, sidendite tähendus ja funktsioonid.

Õpitulemused

1. tunneb eri lausetüüpe, mõistab õpitud lausemallide tähendust, kasutab neid kõnes;
2. tunneb sõnamoodustust, kasutab õpitud vorme oma kõnes.

Õppesisu

Sõnavara

Sõnaliigid

Omandatud teadmiste kinnistamine sõnaliikidest.

Õpitud sõnaliikide kohta käivate teadmiste ja oskuste süvendamine (äratundmine, küsimuste esitamine), sõnade semantilised rühmad, kasutamine lauses.

Erinevatesse sõnaliikidesse kuuluvate sõnade tuletamine samast tuletusalusest.

Tuletatud sõnade rühmitamine kas sõna tüvest, liitest või sõnaliigist lähtuvalt. Sõnarühmade rakendamine sõnaühendites ja lausetes.

Nimisõna

Käänamistabel, selle kasutamine. Muutevormide moodustamine ning moodustatud vormide rakendamine.

Nimisõna tuletamine: õpitavad liited *-ik*, *-us*, *-kas*. Õpitud liidete aktiveerimine, tuletatud sõnade tähendus, kasutamine.

Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

Liitnimisõna

Sõnade liitumismudelid (tüvevariandid): nimetavaline, omastavaline liitumine. Paarissõnad (*õed-vennad*).

Lühenenud tüvega liitumine (*lugemisoskus*), tüvede äratundmine.

Liitsõnade semantilised rühmad täiendsõnast sõltuvalt: liiki, otstarvet, sugulust vm väljendav täiendsõna.

Liitsõnade koostis, õigekiri.

Sõnaühendi ja liitsõna tähenduslik erinevus ja õigekiri. Tuletusliited liitsõnades, sõnatähenduse mõistmine, liitsõna moodustamine.

Omadussõna

Muutevormide moodustamine koos nimisõnaga. Võrdlusastmed.

Omadussõna tuletamine: liited *-tu*, *-jas*, *-kas*. Tuletatud sõnade tähendus, kasutamine. Lõppude, tunnuste, liidete õigekiri.

Arvsõna

Põhi- ja järgarvsõnad, murdarvsõnad. Järgarvsõnade märkimine araabia ja Rooma numbritega (I-XXX).
Järg- ja murdarvsõnade mõistmine, kasutamine.
Arvsõna käändevormide moodustamine tabeli, analoogia ja põhisõna vormi alusel.
Arvsõnade lugemine (numbrid tekstis), kasutamine suulises kõnes.

Asesõna

Isikulised, näitavad, siduvad, umbisikulised asesõnad, nende tähendus ja kasutamine.
Asesõnade käänamine analoogia alusel ja tabeli järgi, muutevormide kasutamine tekstis (samaviitelised sõnad).

Määrsõna

Määrsõnade semantilised rühmad (koha, aja-, viisi- ja seisundi, hulga- ja määra-määrsõnad).
Määrsõnade tuletamine: õpitavad liited: *-lt*, *-sti*, *-kesi*, *-ti*.
Viisimäärsõnade tuletamine omadussõnadest ning *nud-* ja *tud-*kesksõnast.
Hulgamäärsõnade tuletamine arv- ja asesõnadest (*kahekesi*, *mitmekesi*).
Ajamääruse väljendamine liitega *-ti* (*õhtuti*).
Õpitud liidete aktiivne kasutamine kõnes.
Tegusõna ja lause laiendamine määrsõnaga.

Tegusõna

Tegusõna lauses öeldisena, tegusõna laiendid (öeldisrühm).
Lause tähenduse sõltumine tegusõna vormist.
Ühendteigusõna.
Tegusõna käändeliste vormide mõistmine sõnaühendis ja lauses.
Mineviku kesksõnad: *nud-* ja *tud-*kesksõnad. Minevikus tekkinud või tekitatud tegevuse või seisundi väljendamine.
Mineviku kesksõna nimisõna täiendina, mis märgib omadust (*loojunud päike*, *seotud käed*).
Oleviku kesksõnad: *v-* ja *tav-*kesksõnad.
Tegija iseloomustamine *v-*kesksõnaga (*magav koer*).
*tav-*kesksõna nimisõna täiendina (*rajatav mänguväljak*).
Kesksõnade moodustamine, käänamine ja õigekiri.
Kesksõnavormi ja tegusõna pöördevormi eristamine.
Tegusõna tuletamine.
Õpitavad liited: *-u*, *-ta*, *-ata*, *-ne*.

-u-liitega tegusõnad loodushäälte (*siutsuma*), olukorra muutumise (*närbuma*), tegijale endale suunatud või enesekohase tegevuse väljendajana (*kattuma, rietuma*).

-ta-liite kasutamine nimi-, omadus- ja määrsõnadest tegusõna tuletamisel.

Liidete -ta ja -da õigekiri (*rõõmustama, kohandama*).

-ata-liitega tegusõnad hetkelise ühekordse tegevuse või äkilise häälightsuse väljendajana (*ehmatas, praksatas*).

-ne-liitega tegusõnad olukorra järk-järgulise muutumise väljendajana (*paksenedes*).

Õpitud liidete aktiveerimine. Tuletatud tegusõnade tähendus ja kasutamine lauses.

Tegusõna tunnuste ja lõppude õigekiri.

Võõrsõna

Võõrhäälikud ja tähed, võõrsõnad.

Õppeainetes kasutatavate võõrsõnade mõistmine.

Õpitulemused

1. tunneb olulisemat keele grammatikast: sõnaliike, käänamist ja pööramist.

Õppesisu

Kirjutamine

Õigekiri

Veaohalikud häälikud sõnas. Sulghäälikud järgsilpides.

Kaashäälikuühendi õigekiri.

Enesekontroll. Enda koostatud teksti õigekiri.

Ortograafiareeglite rakendamine: *g, b, d* helitute häälikute kõrval. Võõrsõnade õigekiri.

Suur algustäht nimedes: olendid, geograafilised objektid, asutused/organisatsioonid, riigid, ajalehed/ajakirjad. Kodukoha asutuste ja ettevõtete nimed.

Liitsõnade ja tuletatud sõnade õigekiri.

Õpitulemused

1. järgib õpitud tähekasutus- ja ortograafiareegleid;
2. kontrollib ise oma tööd, leiab ja parandab õigekirjavigu.

Keeleteadmised ja -oskused

Tähekasutusreeglite ja õpitud ortograafiareeglite tundmine ning rakendamine.

Õigekirja kommenteerimine. Õigekirjavigade leidmine ja parandamine.

Sõnade käänamine ja pööramine tabeli järgi.

Sõnaliikide nimetuste ja tunnuste teadmine.

Õppesisu

Lugemine

Lugemistehnika

Pala lugemine vahelduvalt: häälega, endamisi, kooris.

Teksti mõistmine ja orienteerumine tekstis

Vaikselt lugemise käigus tekstist vajaliku teabe otsimine, teabe märgistamine sümbolite või lühendite abil lugemise ajal.

Eneseväljendus

Jutustamine

Teksti lugemine ja analüüs sõltuvalt oodatava jutustamise liigist. Tegelaste käitumise ja emotsioonide hindamine.

Tööraamatu paladest saadud teabe baasil erinevate tarbekirjade koostamine (CV, kuulutus, avaldus, seletuskiri).

Teksti kuulamise käigus märkmete tegemine ja nende kasutamine teksti hilisemal taastamisel. Tehtud märkmete kriitiline hindamine ja korrigeerimine.

Konspekterimine

Konspekti koostamine loetud teksti järgi: oluliste mõtete ja faktide leidmine ja märkimine tekstis, teksti lühendamine, lausete lühendamine ja transformeerimine; lühendite kasutamine.

Konspekti koostamine suulise kõne järgi: sõnade ja sõnaühendite kirjutamine kuulmise järgi, lühendite kasutamine, lausete lühendamine: konspekti kirjutamine pärast ühist arutelu.

Teksti ja konspekti kõrvutamine, jutustamine oma ja kaaslase konspekti järgi.

Õpitulemused

3. loeb eakohast teksti endamisi, häälega lugedes valdavalt [süntagmade](#) kaupa ja ilmekalt;
4. analüüsib teksti õpetaja juhendamisel, leiab olulise teabe, teeb märkmeid;
5. kasutab tehtud märkmeid teabe taastamisel kas tekstilähedasel või kokkuvõtlikul jutustamisel;
6. kasutab tekstist saadud teavet loomingulisel jutustamisel (minategelase seisukohalt, jutustamisel grammatilise ülesandega, kirjeldatud sündmuse muutmise või täiendamisega vms).
7. edastab loetud või kuulnud teksti sisu teistele mõistetavalt suuliselt ja/või kirjalikult korrektses eesti keeles.

Valdkonnasisene lõiming: võõrkeeled - sõnavara, laensõnad, võõrsõnad

Valdkonnaülene lõiming: geograafia - teoste tegevuskohad ja autorite päritolu; ajalugu – ärkamisaeg, laulupeod, Eesti Vabariik, selle taassünd, ajalooline taust kroonikatele, ühiskonnaelu sündmused; kirjäär - elukutse valik, vestlus tööandjaga, ametikirjad; muusikaõpetus - ärkamisaeg, laulupeod, luule viisistamine; geograafia - väliseesti kirjanike elukohad, kultuuriloolised paigad Eestis; matemaatika - arvsõnade ortograafia.

Kodukoha käsitlemise võimalused: “Välek”, Ukukivi muistendid, matkad kodukohas, Padise klooster, Orkjärve maastikukaitseala

IKT ja praktilised tööd: kirjalike tööde vormistamine vastavalt kooli koduleheküljel olevale juhendile (vähendatud mahus)